

Луи-Мари Гриньон дьо Монфор

ТРАКТАТ

ЗА ИСТИНСКАТА НАБОЖНОСТ

КЪМ ПРЕСВЕТАТА ДЕВА

Louis-Marie Grignion de Montfort
Traité de la vraie dévotion à la Sainte Vierge

Превод и съставителство:
Фратерна на Трети доминикански орден
„Света Екатерина Александрийска”
Кармилски манастир „Свети Дух”

Imprimatur
София, 7 януари 2013,
в деня на св. Йоан Кръстител и св. Раймунд от Пеняфорт ОР
Еп. Христо Пройков
Католически Апостолически екзарх

Издадено с материалната и духовна подкрепа на светилището
„Богородица от Гидле, Здраве на болните”
(www.gidle.dominikanie.pl)

ПРЕДГОВОР

Апостолически мисионер

На 31 януари 1673 година в Монфор ла Кан (днес Монфор сюр Мьо, на 25 километра западно от Рен, в Северозападна Франция) в благочестивото семейството на адвокатата Жан-Батист Гриньон и жена му Жана, дъщеря на чиновник в кметството на Рен, се ражда второто от осемнайсетте деца. На следващия ден родителите го кръщават с името Луи. По-късно Луи ще добави към първото си име Мари, за да изрази по този начин горещата си любов към Дева Мария.

Дванайсетгодишен, Луи завършва училището в Монфор и е изпратен да учи в йезуитския колеж „Св. Тома“ в Рен. Работлив и съвестен, талантлив и увлечен от философията, той е винаги готов да помага на братята и сестрите си в учението. По съвета на възпитателите си Луи влиза в Обществото на Пресветата Дева, за да задълбочи вярата и набожността си към Мария – така с радост стъпва на духовния път, който никога няма да напусне, и цял живот ще следва с упование и апостолска ревност.

През есента на 1692 година деветнайсетгодишният бретонец крачи по пътя към Париж. Облечен е с красиви нови

дрехи, а в джоба си усеща приятната тежест на десет златни талера. Трябва да измине 300 километра и това ще му отнеме две безкрайни седмици. Но ето, на пътя му се изпречва бедняк с окаян вид и умоляващ поглед. Луи изпразва джобовете си и му подава десетте златни талера. Убеден е, че е поверил съкровището си на самия Исус, и е решил, че ще се отрече от всичко, за да се облече в Христа. Вече е разтворил криле за полет към сияйните висини на светостта. Малко по-нататък по пътя среща друг несретник, бос и парцалив. Луи има вече само пълната си преданост към Бога и... новите си дрехи. Съблича ги и ги заменя за дрипите на клетника. След това продължава по пътя си, безтегловен, с пееща душа. Влюбен в Бога, той вече е дал обет да не притежава нищо. Евангелската бедност е неговото богатство. Половината път изминава с дилижанс. Втората половина – пеш, принуден да проси, но щастлив, че може да подражава в бедността на своя Учител.

Целта на пътуването му е парижката семинария „Свети Сулпиций“ („Сен Сюлпис“), защото е разпален от едничкия копнеж – да стане свещеник.

Обществото на свещениците „Свети Сулпиций“ е създадено като далечен отглас

от решенията на Тридентския събор (1545-63), призовал за насъщна работа за добрата формация на свещениците. То възниква в семинарията, основана през 1641 г. от Жан Жак Олие (1608-57), енорист на църквата „Св. Сулпиций“. Не след дълго тя ще стане център на широко влияние и част от цяло съзвездие свещенически общества, родени от духа на събора: ораториани, еудисти, Общество на Добрия пастир, Малки сестри на бедните, лазаристи, сестри на св. Викенти от Паула. Съзвездие, вдъхновено от простотата на францисканската духовна школа: да показва Исус такъв, какъвто е, на хората такива, каквито са. Защото в Него виждаме Бога и Той ни говори. Историята на човечеството не е нищо друго, освен едно бавно, болезнено и светло съзидане на Мистичното тяло на Исус Христос. Затова Исус и Неговата Блага вест трябва да бъдат неуморно проповядвани, за да може любовта Му да стане осезаема за всеки човек, какъвто и да е той. Луи-Мари се изпълва с тази чужда на абстрактните богословски разсъждения духовност по присъщия за него начин – радикално. За осем години върху сулпицианската наковалня у него ще се изкове вътрешно цялостен духовен живот. „Само Бог“ е неговият девиз. Това означава да се откъснеш от тварите, да

слушаш Светия Дух, Който действа в човека по волята на Бога (срв. Рим. 8:27 и сл.). През годините, прекарани в Париж, в сърцето на Луи-Мари се заражда и узрява страстно увлечение, което дословно ще го погълне: мисионерството. Да се откъснеш от тварите, не означава да ги презреш, нито дори да им обърнеш гръб, а да ги обичаш в Бога, тъй както ги обича Творецът – такива, каквито са.

Сулпицианското влияние върху онова, което ще се превърне в монфортианска духовност, е съществено. То е, което ще съсредоточи върху Христос Богородичната набожност, наследена от семейната и бретонска среда. Ще я задълбочи в срещата с такива автори на произведения, посветени на Мария, като Поаре, който говори за ролята на Божията Майка в недрата на Светата Троица, или Будон, архидяконът на Еврьо, и книгата му „Само Бог или святото робство на пречудната Богородица“. В зданието на Богородичната набожност на св. Луи-Мари ще бъдат вградени поредните камъни. Благодарение на това ще възникне една силна и народна Богородична набожност, която ще носи неговия знак и ще осветява безброй души и до ден днешен.

На 5 юни 1700 година Луи-Мари Гриньон

дъо Монфор е ръкоположен за свещеник. Проектът за апостолска дейност се е родил и съзрял още по време на следването. В писмо до своя наставник той пише: „Изпитвам голям копнеж да обичам нашия Господ и Неговата свята Майка. Бих искал като прост и безимотен свещеник да уча бедните селяни и да насърчавам грешниците в набожност към Светата Дева”. „Когато гледам заплахата, надвиснала над Църквата – пише още в годината на ръкоположението си – не мога да не се моля неуморно да възникне малка бедна група добри свещеници под знамето и закрилата на Пресветата Дева. Да ходят от енория на енория и да проповядват Евангелието на бедните с упование в Божието провидение.” Делото е неотложно и той ще му посвети шеснайсетте кратки години живот, които са му останали, преди – напълно изчерпан – да се едини с Господа и с Неговата свята Майка в дома на Отца.

„Заплаха, надвиснала над Църквата”? Вярата действително тлее, шири се езичество, моралът е разрушен без опората на вярата. От друга страна опитът на янсенизма да се справи с този проблем, превръщайки вярата в набор от дисциплинарни правила, лишени от топлина и любов, само отблъсква обикновените верни.

Отец Луи-Мари мечтае да спечели бедните. Опитва се да се включи в мисионерското движение, зародило се след Тридентския събор и процъфтяващо през целия XVII век. Малката бедна общност от добри свещеници, която той си представя, ще ходи от викариат във викариат и ще мине през всички енории. Ще остава на всяко място две-три седмици, като проповядва, припомня вероистините – ще разпалва сърцата и душите и ще ги води към изповед и промяна на живота. Именно това е правил св. Викентий от Паула, това правят лазаристите и еудистите. Този метод е прилагал в Оверн като млад свещеник отец Олие, преди да създаде семинарията „Св. Сулпиций”. Толкова е увличал тълпите, че хората са чакали по цял ден на опашка пред неговата изповедалня. Луи-Мари е видял това в Париж.

През следващите години о. Гриньон е капелан в градската болница в Поатие. Именно тук на изповед при него идва дъщерята на кралския прокурор в града, Мари-Луиз Трише. Вдъхновена от харизмата на своя изповедник и духовен наставник, на 2 февруари 1703 г. тя сваля елегантните дрехи и облича проста, бедна, сива дреха. Този ден става първата сестра в новото общество „Дъщери на Премъдростта” (фр. *Filles de la*

Sagesse), основано, за да се грижи за болните и бедните.

След 1705 г. мисионерството на о. Гриньон дьо Монфор приема мечтаната от него форма: радикална бедност, „пълна зависимост от народа”. Въръжен с броеницата, с която никога не се разделя, с голямо разпятие, вдигнато високо над главата, Луи-Мари говори на несметните тълпи, стекли се да слушат, очаровани от младия свещеник с ъгловато лице и пламенен поглед. А те плачат над разпнатия Христос и над собствената си грешност. Викат го по цяла Западна Франция. През следващите 10 години отец Монфор ще я преброди пеш нашир и дълж и ще проповядва в над 200 енории в Бретан, Пеи дьо ла Лоар, Вандея, Они, Шарант. В края на енорийските мисии обикновено инициира построяване на кръстен път в местността – след време той ще напомня на жителите за взетите решения и поетите обещания.

Милосърдието му е смело и не познава граници. По време на мисиите, както и преди в Поатие, го виждат, яхнал магаре, да проси и да събира по пазарищата дарения за бедните и малко за себе си – бедния сред бедните. Не се задоволява да нахрани телата, още повече се грижи за душите. Виждат го да налага младоците, които закачат перач-

ките; друг път се хвърля между двама мъже, които се дуелират; нахлува дори във вертеп, където усилно моли грешниците да се обърнат и да спасяват душите си. Разпален в Христа, о. Луи-Мари отхвърля всяка предвидливост, всяка тревожна предпазливост. Няма по-ценна придобивка за Исус от душите, изтръгнати от греха.

Но както винаги в историята на спасението в Исуса Христа, вечната и въплътена Премъдрост не може да бъде придобита без кръст. Наред с радостта в радикализма на Евангелието, о. Луи-Мари изпитва и тежките кръстове, които му слагат не само Христовите врагове, но и Господните приятели. По съвета на благоразположените към него, през пролетта на 1706 г. той тръгва за Рим, за да се постави изцяло на разположение на самия папа. Разбира се, пеш, защото няма нищо и не може да пътува с дилижанс. На 6 юни папа Климент XI го приема с думите: „Учи със всички сили простите хора и техните деца на основите на вярата, направи така, че да подновяват кръщелните си обещания, а всичко това върши винаги в послушание към епископа на епархията, в която работиш”. Гриньон получава от папата кръст и титлата „апостолически мисионер”, която му дава привилегиата да проповядва в цяла Франция.

През 1710 г. о. Монфор постъпва в Третия орден на св. Доминик; през 1712 г. основава Обществото на свещениците мисионери на Дева Мария (лат. *Societas Mariae Montfortana*, *SMM*; фр. *Monfortains*).

В сряда, 1 април 1716 година о. Луи-Мари Гриньон дьо Монфор пристига в Сен Лоран сюр Севр. На 5 април започва мисия. Иска да събуди сърцата и да доведе при Бога много души, както през всички свои мисии. Но чувства, че силите го напускат. Той е на 43 години, духът му е все така борбен, но бедното тяло е изчерпано от дългите преходи, оскъдната храна, физическата и духовна болка и умъртвленията за грешниците. Успява да завърши мисията в Сен Лоран и трябва да спре, повален от висока температура. Умира като войник на бойното поле на 28 април 1716 г. в 8 часа вечерта. В неговия последен път го изпраща десетхилядно множество. Саркофагът му се намира при олтара на Пресветата Дева в базиликата в Сен Лоран сюр Севр. През 1888 г. папа Лъв XIII го провъзгласява за блажен, а през 1947 г. папа Пий XII го канонизира.

Когато изгасва през 1716 г., о. Луи-Мари е заобиколен от двама свещеници и четирима братя. Чудесната духовна плодовитост на светеца ги преумножава оттогава стотици

пъти и ражда мъченици, чиято кръв е, както казва Тертулиан, посев на християните: цяла група Дъщери на Премъдростта една след друга се качват на ешафота в Нант по време на Френската революция, 49 монфортиани проливат кръвта си през гражданската война в Испания 1936-1939 г.

Подготовка за царуването на Исус Христос в света

„Взех перото, за да запиша това, което ползотворно проповядвах публично и особено по време на дългогодишното си мисионерство” (т. 110). Тази декларация еднозначно определя характера, адресатите и периода на създаване на произведението на св. Гриньон дьо Монфор, което е не само най-известно, но и най-характерно и важно за неговото творчество – „Трактата за истинската набожност към Преветата Дева”. То е мисионерска проповед, а целта му е да покаже ролята на Мария в Божието домостроителство, в живота на християнина в тайнствата, да подготви, както самият автор казва, „царуването на Исус Христос в света” (т. 227, срв. и т. 1). Малко след цитираното авторско определение за „Трактата” следва и едно пророчество за неговата съдба: „Предвиждам, че много ревящи зверове ще се сте-

кат, за да разкъсат бесовски с дяволските си зъби тази скромна книжица и този, с когото си е послужил Светият Дух, за да я напише, а най-малкото ще гледат да я потопят в мрак и мълчание на дъното на някой съндък, за да не види дневна светлина” (т.114). Действително, скъпоценният ръкопис, скрит по време на Френската революция в съндък и заровен в една нива близо до параклиса „Свети Михаил”, недалеч от Сен Лоран сюр Севр, преживява бурите на историята, но е забравен. Чак до 29 април 1842 г., когато е намерен от свещеник от Обществото на Дева Мария; публикуван е за пръв път в Париж преди 170 години (и 127 години след смъртта на автора!) – през 1843 г. Днес „Трактатът” има над триста издания на двайсет езика.

„Трактатът” е сякаш изтъкан от библейски и патристични текстове, коментари и алюзии към тях, позовавания на богословски текстове от XVII век. Сродството на Монфор с т. нар. „френска школа” е сложно – от една страна, той се позовава на една жива традиция, в която се чувства вписан, а от друга, набожността, която представя, е поставена в различна от останалите автори перспектива, отразява личния духовен опит на светеца и се отличава с нова форма.

Роби по любов на Мария

Св. Луи-Мари Гриньон дьо Монфор се смята за пионер в Богородичната набожност и мариологията заради развитата в „Трактата“, а преди това и в произведението му „Тайната на Мария“, доктрина за *робството по любов на Мария* като набожност, в която по най-съвършен начин чрез Мария се отдаваме на Исус. „Истинската набожност към Пресветата Дева – пише той – е свята, т.е. насърчава душата да избягва греха и да подражава на добродетелите на Пресветата Дева, особено на дълбокото ѝ смирение, на живата ѝ вяра, на пълното послушание, непрестанната молитва, всестранното умъртвление, божественото целомъдрие, ревностната любов, героичното търпение, ангелската кротост и божествената ѝ мъдрост. Това са десетте главни добродетели на Пресветата Дева” (т. 108).

През следващите векове хиляди християни приемат робството по любов и се посвещават на Мария, сред тях са светци, богослови и папи. Тази набожност разпространяват св. Максимилиян Мария Колбе и основаното от него международно дружество *Militia Immaculatae* („Воинство на Непорочната“). Акт на посвещаване на Мария като роби по любов извършват блажените папи Пий X,

Бенедикт XV, Пий XI и Йоан Павел II.

Йоан Павел II избира за свой епископски и впоследствие папски девиз почерпеното от св. Луи-Мари *Totus Tuus* – „Целият Твой”, а по-късно тържествено поверява на Пресвета Дева Мария Църквата и целия свят. В разговор с Андре Фросар за „Трактата”, той споделя: „Прочитът на тази книга отбеляза решителен поврат в моя живот... набожността от детството и от юношеската ми възраст, насочена към Христовата Майка, отстъпи място на една нова нагласа, на набожност, която дойде от дълбините на моята вяра, сякаш от самата сърцевина на тринитарната и христологична действителност”. А преди това, спомняйки си войната и работата в химическите заводи „Солвей”, Карол Войтила ще разкаже за „Трактата”: „...спомням си моя житейски път и решаващите моменти от моя живот. Тогава пред очите ми се появява една малка книжка със синя корица. Като работник в „Солвей” я вземах заедно с къшея хляб на следобедна или нощна смяна... Толкова много я четях, че цялата беше в сода – и корицата, и страниците. Помня добре тези содени петна, защото те са важен елемент от моя вътрешен живот (...) От тази книжка се научих какво всъщност представлява набожността към Богородица. Имах

почит към нея и като дете, и като гимназист, и като студент, но какво е съдържанието и дълбочината на тази набожност – на това ме научи точно тази книжка, четена точно тук.”

„Трактатът” четен днес

Луи-Мари Гриньон дьо Монфор не е лесен автор. Първият прочит на „Трактата” ни среща с един възискателен и суров човек. Въсъщност „след обикновения прочит на „Трактата” човек е все още твърде далеч от това да схване същността на доктрината, която се съдържа в него. В тази книга има нещо вдъхновено, трудно е да се каже какво, нещо надестествено, нещо, което израства според степента, в която се задълбочаваме в текста. Четейки и препрочитайки „Трактата”, осезаемо разбираш, че неговата свежест не увяхва, пълнотата му не намалява, пламеният жар не изгасва” (Ф. Фабер).

Същевременно, когато четем произведението на св. Луи-Мари Гриньон дьо Монфор, трябва да помним, че то е написано през XVII век и носи белезите на своята епоха. То със сигурност не може да бъде четено като изследване по библистика. Цитираните в текста библейски събития и изрази служат като примери за подчертаване на предаваната идея и интерпретацията им понякога се различава от

онова, което се нарича „библейско тълкуване на текста”. Някои определения могат да изненадват съвременния читател. При четенето трябва да запазим историческата перспектива и да не забравяме разликата между риторика и съдържание. Доколкото риториката, начинът на аргументиране или илюстриране на твърденията от днешна гледна точка често имат само историческа стойност, съдържанието и посланието на „Трактата” поразяват с непреходна актуалност и дълбочина.

Вътрешното членение на текста отразява авторските подзаглавия от ръкописа и въведените по-късно, но подсказани от текста, подзаглавия в критичното монфортианско издание на френски език от 1966 г. (Те са дадени в скоби.) Запазена е и номерацията на фрагментите, приложена за пръв път в италианското издание от 1919 г., която оттогава се прилага повсеместно. Бележките под линия информират главно за цитатите и позоваванията на Свещеното Писание и светоотеческата литература. Любознателният читател може да прочете повече за връзките на текста с други източници, за вътрешните препратки, исторически данни, обяснения на термини и др. в бележките накрая, които са означени в текста със знак (*).

[НЕОБХОДИМОСТТА ОТ НАШАТА НАБОЖНОСТ КЪМ ПРЕСВЕТАТА ДЕВА]

[А. НЕОБХОДИМОСТТА ОТ НАБОЖНОСТ КЪМ МАРИЯ]

[1] Исус Христос е дошъл на света чрез Пресветата Дева Мария* и също чрез нея трябва да царува в света.

[2] Мария е водила много скрит живот*, затова Светият Дух и Църквата я наричат *Alma Mater* – скрита и тайнствена Майка**. Нейното смирение е било толкова дълбоко, че нищо не я е привличало на тази земя повече и по-неизменно от това да бъде скрита от себе си и от всички земни твари, за да бъде позната *само* на Бог.

[3] Бог, за да изпълни молбата на Мария за скритост, бедност и униженост, е благоволил да я укрие в нейното зачатие, раждане, живот, тайни, възкресение и успение от почти всички човешки твари. Дори родителите ѝ не са я познавали. Ангелите пък често се питали: *Коя е тая?*¹ Защото Всевишният я е укривал пред тях; или пък ако и да им е откривал нещо от нея, несравнимо повече е скривал от тях.

[4] Бог Отец се е съгласил тя да не извър-

1 Песн. на песн. 3:6; 8:5.

ши в живота си никакво чудо, поне не известно чудо, въпреки че я е дарил с необходимата сила за това². Бог Син се е съгласил тя почти да не говори, въпреки че ѝ е дарил мъдростта Си. Бог Дух се е съгласил апостолите и евангелистите да кажат съвсем малко за нея и то само толкова, колкото трябва, за да бъде познат Исус Христос, въпреки че тя е Неговата вярна Невеста*.

[5] Мария е прекрасният шедьовър на Всевишния, който е запазил за Себи Си правото да я познава и притежава³. Мария е пречудната Майка на Сина, който, за да я укрепи в смирението, благоволява да я унижава и укрива през живота ѝ, обръщайки се към нея с думата *жена*⁴, като към чужд човек, макар че в сърцето Си я обича и цени повече от всички ангели и човеци. Мария е *запечатаният извор*⁵ и вярната Невеста на Светия Дух, до която само Той има достъп. Мария е скинията и покоището на Пресветата Троица, в което Бог пребивава по-прекрасно и по-божествено, отколкото където и да било във вселената, включително и в

2 Срв. S. Thomas Aquinas, *Summa Theologiae* (S. Th.). III, q. 27, a. 5, ad 3. Бълг. превод: Тома от Аквино, *Сума на теологията*, прев. Цочо Бояджиев, изд. Изток-Запад.

3 Мисъл на св. Бернардин Сиенски: S. Bernardino Senensis, *Serm. de Concept B. M. V.*, 3, 1 (Lugduni 1650, p. 90).

4 Иоан. 2:4; 19:26.

5 Песн. на песн. 4:12.

Неговото жилище над херувимите и серафимите; и никоя твар, колко и чиста да е тя, няма правото да влезе там без специална привилегия*.

[6] Казвам със светците: Мария е земният рай на новия Адам⁶, в който Той се възплъщава под действието на Светия Дух, за да извърши там неизповедими чудеса. Тя е великият, чуден свят на Бога⁷, пълен с неизказана красота и драгоценности. Тя е великолепието на Всевишния⁸, където Той е скрил, сякаш в лоното Си, Своя Единороден Син, а в Него всичко най-прекрасно и най-скъпоценно. Толкова велики и скрити неща извършва всемогъщият Бог в това чудесно създание, че и самата тя, въпреки дълбокото си смирение, трябва да признае: *Силният ми стори велико нещо*⁹. Светът не ги позна-

6 Мариологична интерпретация на Бит. 2:8; същото позоваване и в т. 18, 248, 261. По подобен начин интерпретират това място някои от Отците: св. Ефрем: S. Ephraem Syrus, *Or. de Deipara*, Assemani, vol. III, p. 548; св. Проклос: S. Procl, *Or. VI de Deipara laudibus*, PG 65, 726 A; св. Амвросий: S. Aurelius Ambrosius, *Ennar. in Ps. 1*, PL 14, 948 B, 945; св. Андрей Критски: S. Andreas Cretensis, *Or. V de Annunt. B. M.*, PG 97, 899; св. Герман Цариградски: S. Germanus Constantinople, *Or. I in Present. SS. Deiparae*, PG 98, 306; св. Йоан Дамаскин: S. Iohannes Damascenus, *Hom. I et Hom. II in Dormit. B. V. M.*, PG 96, 711 B, 726 A; св. Лъв Велики: S. Leo Magnus, *Serm. XV in Annunt.*, PL 54, 508-511.

7 Св. Бернардин Сиенски, *Serm. XII. in fest. Assumpt. gloriosae V. M.*, а. 1, сар. 2; срв. латинския текст в т. 248.

8 Рикард на св. Лаврентий: Richardus a Sancto Laurentio, *De laudibus B. V. M.*, lib. 4 (Bogardi, Duaci 1625, kol. 228).

9 Лук. 1:49.

ва, защото е неспособен и недостоеен за това.

[7] Светците говорят прекрасни неща за този свят Божи град*; както сами признават, никога не са били по-красноречиви и по-радостни, отколкото когато говорят за него¹⁰. След това те възкликват, че не може да се види величието на нейните заслуги, които е занесла пред Божия трон¹¹; не може да се измери нейната милост, която е по-пространна от земята; не може да се разбере величието на нейното могъщество, което се простира дори над самия Бог; най-сетне, не може да се проникне дълбочината на нейното смирение и бездната на всички нейни добродетели и благодати. О, непонятна висота! О, неизказана широта! О, неизмеримо величие! О, непроницаема бездна!¹²

[8] Всеки ден, от единия до другия край на земята, в небесните висини, в най-дълбоките бездни, всичко слави, всичко превъзнася прекрасната Дева Мария. Деветте ангелски хора, всички човеци, от всяка възраст, състояние, религия, добри и лоши, дори и дяволите, искат или не искат, по силата на са-

10 Св. Бернар от Клерво: S. Bernardus Claraevallensis, *Serm. 4 in Assumpt. B. M. V.*, PL 183, 427.

11 Св. Григорий Велики: S. Gregorius Magnus, *In I Regnum expos.*, lib. 1. cap. 1, PL 79, 25.

12 Използваните сравнения отпращат към Еф. 3:18 и Откр. 21:15-16.

мата истина са принудени да я облажават¹³. Всички ангели в небето неспирно възклищават, според св. Бонавентура: „Sancta, sancta, sancta Maria, Dei Genitrix et Virgo” – „Света, света, света Марийо, Богородице и Дево”¹⁴ и всеки ден ѝ поднасят милиони и милиони пъти ангелския поздрав *Радвай се*, като падат ничком пред нея и я молят да ги удостои с някакво свое поръчение. Даже и свети Архангел Михаил, според св. Августин¹⁵, макар и да е княз на цялото Небесното царство, с най-голяма ревност ѝ отдава всяка почест и насърчава останалите да го правят, винаги готов да приеме честта да направи услуга на някой неин служител по нейната дума¹⁶.

[9] Цялата земя е пълна с нейната слава¹⁷, особено у християните, които са я приели за покровителка и застъпница в много царства, области, епархии и градове. Множество посветени на Бога катедрали носят

13 Срв. Лук. 1:48: *защото, ето, отсега ще ме облажават всички родове* – бел. прев.

14 Св. Бонавентура: S. Bonaventura (Giovanni di Fidanza), *Psalt. majus, in Hymn. ad instar illius qui adscribitur Ambrosio et Augustino (Opera omnia, Vives, Parisiis 1868, vol. 14, p.222)*. Текстът представлява Мариологична адаптация на Ис. 6:3.

15 Един текст от *Speculum B. M. V.*, lect. 3 (Quaracchi 1904, p. 39-40), който св. Конрад Саксонски категорично приписва на св. Августин, съдържа известни общи черти с този откъс.

16 Срв. Дан. 10:13, Евр. 1:14.

17 Следваща част от адаптацията на Ис. 6:3 (срв. по-горе т. 8). Срв. също св. Герман Цариградски, *Serm. 2 in Dormit. Deip.*, PG 98, 354.

нейното име. Няма църква без олтар в нейна чест; няма местност, няма област без някоя нейна чудотворна икона, където стават най-различни изцеления и се придобиват най-различни благодати. Колко духовни братства и общества в нейна чест! Колко монашески ордени и религиозни общности, които носят нейното име и са под нейното покровителство! Колко събрата и съсестри от всички религиозни братства и колко монаси и монахини от всякакви монашески общности я възхваляват и разгласят нейните милости! Малки деца я прославят, сричайки *Радвай се*; трудно може да се намери грешник, който дори в своята закоравялост не храни към нея искрица упование; няма дори дявол в ада, който от страх пред нея да не ѝ отдава почит.

[10] Затова наистина трябва да кажем със светците:

„De Maria nunquam satis” – „За Мария никога не е достатъчно”.

Все още никога Мария не е била достатъчно възхвалявана, превъзнесяна, почитана, обичана; все още никога не ѝ е служено достатъчно. Тя заслужава много повече възхвала, прослава, почит, любов и служение*.

[11] Следователно трябва да кажем със

Светия Дух: *Всичката слава на царската дъщеря е вътре*¹⁸; сякаш цялата външна хвала, която охотно ѝ принасят небе и земя, е нищо в сравнение с тази, която получава в своята вътрешност от Твореца, хвала, която не могат да познаят обикновените твари, неспособни да вникнат в царствената тайна на тайните.

[12] Следователно трябва да възкликнем заедно с Апостола: *Око не е виждало, ухо не е чувало и сърце човешко не е разбрало*¹⁹ красотата, величието и великолепието на Мария, чудото на чудесата²⁰ на благодатта, на природата и славата. Както казва един светец²¹, ако искаш да разбереш Майката, разбери Сина. Защото тя е достойна Майка на Бога: „*Nis taceat omnis lingua*” – „Тук нека всеки език замълчи”²².

[13] Сърцето ми продиктува всичко, което току-що написах, с особена радост, за да покажа, че Пресветата Мария и досега не

18 Пс. 44:14.

19 1 Кор. 2:9 според Вулгата: *Nec oculis vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit.*

20 Израз на Исидор Солунски: S. Isidorus Thessalonicensis, *Serm. in Praes. B. M. V.*, PG 139, 70; св. Герман Цариградски, *Or. I in Present. SS. Deiparae*, PG 98, 306; св. Йоан Дамаскин, *Or. I de Nativ. B. M. V.*, PG 96, 675.

21 Текст на св. Евхирий: S. Eucherius, *In Nativ. Virg.* (Bourasse, *Summa aurea*, vol. 13, 133); същият израз се среща у св. Бруно от Асти: S. Bruno Astensis, *Comment. in Math.* vol. 1, сар. 2, PL 165, 74.

22 Израз, който е доста близък на думите на св. Петър Дамяни: S. Petrus Damianus, *Serm. 44 in Nativ. B. M. V.*, PL 144, 738.

е позната* и че това е един от поводите, заради които Исус Христос също не е познат както трябва**. И така, ако – което е сигурно – в света настане познаването и царстването на Исус Христос, то това ще стане като необходимо следствие от познаването и царстването на Пресветата Дева, която първия път Го родила за света и ще направи Той да озари света втори път.

[1. „Бог е пожелал да започне и да завърши най-великите Си дела чрез Пресветата Дева”]

[14] Изповядвам заедно с цялата Църква, че Мария, бидейки само едно чисто създание, излязло изпод ръцете на Всевишния, в сравнение с Неговото безкрайно величие е по-малка от атом и по-скоро въобще не е нищо, защото само Той съществува*, Той е *вечно Съществуващият*²³, и че поради това този велик Господар, винаги независим и самодостатъчен, в никакъв случай не се е нуждаел и не се нуждае от Пресветата Дева, за да изпълни Своята воля и да яви славата Си. Достатъчно Му е само да поиска и ще направи всичко**.

[15] Твърдя обаче – основавайки се на действителното положение на нещата, че щом

23 Изх. 3:14.

Бог, откакто е образувал Пресветата Дева, е пожелал да започне и да завърши най-великите си дела чрез нея, може да се смята, че няма да промени намеренията Си, защото е Бог и е неменлив в своите чувства и постъпки²⁴.

[16] Бог Отец е дал Своя Единороден Син на света единствено чрез Мария. И макар патриарсите така горестно да са въздишали по Него, макар пророците и светците на Стария Завет толкова горещо да са молили четири хиляди години за това съкровище, Мария единствена Го е заслужила и е *намерила благодат у Бога*²⁵ със силата на своите молитви и с възвишеността на своите добродетели. Понеже светът не е бил достоен – казва св. Августин – да приеме Божия Син направо от ръцете на Отца, затова Бог Го е дал на Мария, та светът да Го получи чрез нея²⁶.

Божият Син е станал човек за нашето спасение, но в Мария и чрез Мария*.

Бог Свети Дух е образувал Исус Христос в Мария, но най-напред е пожелал чрез един от най-превъзходните си придворни да получи нейното съгласие.

24 Срв. Евр. 1:12.

25 Лук. 1:30; св. Амвросий, *Expos. in Luc.* 2, PL 15, 1636 B; св. Бернар, *Hom. 3 super Missus est*, n. 10, PL 183, 76 B.

26 Св. Августин: S. Aurelius Augustinus Hipponensis (inter subdititia), *Serm. 215 in Redditiōe Symb.*, n. 4, PL 38, 1074; *De Symb.*, cap. 2, PL 40, 1191-1192.

[17] Бог Отец е дарил Мария със Своята плодовитост, доколкото е достъпна за едно чисто създание, за да ѝ даде силата да роди Неговия Син и всички членове на Неговото мистично тяло.

[18] Бог Син е влязъл в нейната девствена утроба като нов Адам в своя земен рай, та в нея да благоволи и тайно да извърши чудесата на благодатта. Бог, станал човек, е намерил свободата Си, виждайки се затворен в нейната утроба. Явил е силата Си, оставяйки се да бъде носен от младата девойка. Намерил е славата Си и славата на Отца, укривайки великолепието Си пред всяка земна твар и откривайки го само на Мария. Прославил е независимостта и величието Си чрез това, че е пожелал да зависи от тази преблага Девица в Своето възплъщение, рождество, въведение в храма, в трийсетгодишния Си скрит живот, дори и в смъртта Си, на която Мария със сигурност е присъствала, за да бъдат двамата с нея една жертва и с нейно съгласие да се принесе в жертва на предвечния Отец*, както някога Исаак чрез съгласието на Авраам се е принесъл в жертва на Божията воля²⁷. Мария е кърмила възплътения

27 Срв. Бит. 22:2 сл. Що се отнася до сравнението на жертвата на Авраам и жертвата на Мария като израз на подчинение на Божията воля, срв. св. Бонавентура, *De 7 donis*, collat. IV, 15 (Quaracchi, vol. 5, 486 b).

Бог, хранила Го е, гледала Го е, възпитавала Го е и за нас Го е принесла в жертва.

О, пречудна и неизследима зависимост на Бога, която Светият Дух не е могъл да премълчи в Евангелието²⁸, макар че е укрил пред нас почти всички други чудни дела, които въплътената Премъдрост е извършила в Своя скрит живот, за да ни покаже нейната ценност и безкрайна слава. Исус Христос е прославил Бога Отца с по-голяма слава чрез това, че трийсет години се е покорявал на Своята Майка, отколкото, ако през това време с най-големи чудеса беше обърнал във вярата целия свят**. Колко възвишено славим Бога, когато за да Му бъдем угодни, се предаваме на Мария по примера на Исус Христос, единствения наш образец!

[19] Ако се вгледаме отблизо в живота на Исус Христос, ще видим, че Той е пожелал да започне да върши чудеса също чрез Мария. С думата, изречена от Мария, той освещава Йоан в утробата на майка му Елисавета. Щом Мария проговаря, Йоан е осветен²⁹. Това е първото Му и най-голямо чудо на благодатта. По нейната смирена молба превръща водата в Кана Галилейска във вино³⁰.

28 Срв. Лук. 2:51; св. Бернар, *Hom. 1 super Missus est*, PL 183, 60.

29 Срв. Лук. 1:41; Льъв XIII, *Jucunda semper*, 8 септември 1894.

30 Срв. Иоан. 2:1 сл.; Пий XII, *Mystici Corporis*, 29 юни 1943.

Това е първото Му чудо в порядъка на естеството. Започнал Своите чудеса чрез Мария, Исус не престава да ги прави чрез нея и чрез нея ще ги прави до края на вековете.

[20] Бог Свети Дух, който е неплоден в Бога, т.е. не ражда друго Божествено лице, става плодотворен в Мария, която взема за Своя Невеста. С нея и в нея, и от нея зачева Своя шедьовър – Бога, Който е станал човек и чак до края на света всеки ден ражда избраните и членовете на Тялото на тази обожаема Глава. Затова колкото повече Той открива в някоя душа Мария, Своята обична и неразделна Невеста³¹, с толкова по-голяма сила действа върху тази душа, за да изобрази³² в нея Исус Христос, а душата – в Исус Христос.

[21] Това не означава, че искаме да кажем, че Пресветата Дева Мария дава на Светия Дух плодовитост, сякаш Той не я притежава, защото като Бог Той притежава плодовитост или способност да създава наравно с Отца и Сина, макар да не я привежда в действие, понеже не дава начало на никое друго Божествено лице. Но искаме да кажем, че Светият Дух чрез Пресветата Дева,

31 Срв. св. Илдефонс: S. Ildefonsus archiepiscopus Toletanus, *Liber de virginitate perpetua S. Marie*, г. 12, PL 96, 108 A.

32 Срв. „докато се изобрази Христос във вас” (Гал. 4:19).

с която иска да си послужи, въпреки че няма никаква нужда от това, изразява действено плодовитостта Си, като в нея и чрез нея образува Исуса Христа и Неговите членове. Това е тайната на благодатта, скрита дори от най-учените и най-одухотворените християни.

[22] Така както трите Лица на Пресвета-та Троица са действали при възплъщението и при първото идване на Исус Христос, така също невидимо действат всеки ден в светата Църква и така ще бъде до изпълнението на времената³³, до последното идване на Исус Христос.

[23] Бог Отец събира всички води и ги нарича maria, т.е. морета. Създава също и съсъд за всичките Си благодати и го нарича Мария. Всевишният Бог притежава ковчеже, пребогато хранилище, в което е затворил всичко красиво, рядко и драгоценно, дори и Своя собствен Син*. Тази необятна съкровищница е именно Мария, която светците наричат „съкровищница на Господа”**, от чиято пълнота се обогатяват всички хора.

[24] Бог Син предава на Своята Майка всичко, което е придобил с живота, смъртта, безкрайните заслуги и пречудните Си

33 Срв. Еф. 1:10.

добродетели. Направил я е разпоредница на всичко, което Отец Му дава в наследство. Чрез нея дава на Своите членове участие в заслугите и добродетелите Си и чрез нея раздава Своите благодати³⁴. Мария е Неговият таен акведукт³⁵, през който изобилно и с благост се изливат струите на Неговото милосърдие.

[25] Бог Свети Дух е поверил на Мария, Неговата вярна Невеста, Своите неизповедими дарове. Направил я е разпоредница на всичко, което притежава, така че Тя сама раздава всички дарове и благодати³⁶, на когото иска, колкото иска, както иска и когато иска. И не се дава на душите нито една небесна благодат, която да не е минала през нейните девствени ръце. Защото Божията воля е всичко да имаме чрез Мария. По този начин ще бъде обогатена, въздигната и почетена от Всевишния тази, която през целия си живот е искала да бъде бедна, укрита и унижена до дълбините на нищожността.

34 Рикард на св. Лаврентий: Richard St Lawrence, *De laudibus B. V. M.*, lib. 4 (Bogardi, Duaci 1625, kol. 89 D); Раймунд Йордан (Идиота): Raimondo Giordano, *Piae lectiones seu contemplationes de B. M. V.* in poem. (Boeurassé, *Summa aurea*, vol. 4, kol. 851-852); Умбертин от Казале: Umbertino de Casale, *Arbor vitae crucifixae Jesu* (Venettis 1516), k. 1, r. 9 in Annunt.

35 Срв. т. 142. Рикард на св. Лаврентий, *De laudibus B. V. M.*, lib. 4 (Bogardi, Duaci 1625, kol. 40 F); св. Бернар, *In Nativ. B. M. V.*, Sermo de aquaeductu, PL 183, 448 A.

36 Срв. св. Бернардин Сиенски, *Serm. de 12 Priv.*, 1.2, г. 8; *Serm. in Nativ. B. M. V.*, art. un., г. 8. Същият текст на латински – виж т. 141.

Това е разбирането на Църквата и на Светите отци*.

[26] Ако говорех на умните глави на днешното време, щях да се постарая всичко, което тук изразих с прости думи, да докажа нашироко въз основа на Священото Писание и Отците на Църквата, като цитирам съответните места на латински, а също и въз основа на редица неопровержими доказателства, които могат да се намерят у преподобния о. Поаре в произведението му „Тройната корона на Пресветата Дева“*. Но тъй като говоря най-вече на бедните и простодушни хора, които, като хора с добра воля и с по-силна вяра от повечето учени, вярват по-простодушно, а това им принася повече заслуги, ще се задоволя да представя истината просто, без да цитирам пространно всички откъси на латински, които те не разбират, въпреки че ще приведа някои, без да ги подбирам специално. Но нека да продължим.

[27] Понеже благодатта усъвършенства природата, а славата – благодатта, сигурно е, че нашият Господ в небето все още е Син на Мария, както е бил на земята. Следователно Той е запазил към нея покорството и послушанието на най-съвършения Син спрямо най-добрата измежду всички майки. Но да

внимаваме, да не виждаме в тази зависимост някакво унижение или някакво несъвършенство на Исус Христос. Защото Мария е несравнимо по-ниско от своя Син, който е Бог, и затова тя не Му нарежда така, както една земна майка би заповядвала на детето, което е по-нископоставено от нея. Мария, изцяло преобразена в Бога от благодатта и славата, които преобразяват в Него всички светци, не моли за нищо, нищо не изисква, не прави нищо, противно на предвечната и неизменна Божия воля. И така, когато четем в съчиненията на св. Бернар, св. Бернардин, св. Бонавентура и други светци, че както в небето, така и на земята всичко, дори самият Бог, се подчинява на Пресветата Дева, с това те искат да кажат, че Бог е пожелал да й даде толкова голяма мощ, че изглежда сякаш тя има същата власт както Бог, а молитвите и умоленията ѝ са пред Бога толкова всесилни, че минават за заповеди пред Божественото величие, което никога не се противопоставя на молбите на своята обична Майка, защото тя винаги е смирена и послушна на Неговата воля*.

Ако Моисей със силата на своята молитва е могъл така успешно да възпре Божия гняв към израилтяните, че всевишният и всемилостив Господ, като не е могъл да му се

противопостави, му се моли да Го остави да се разпали гневът Му против разбунтувания народ³⁷, какво да мислим за молитвата на смирената Мария, достойната Богородица, която е по-силна пред Божественото величие от молбите и застъпничеството на всички ангели и светци на небето и на земята?³⁸

[28] В небето Мария заповядва на ангелите и блажените. В награда за дълбокото ѝ смирение Бог ѝ е дал властта и е поверил мисията да поставя светци на престолите, останали празни поради вероотстъплението на горделивите ангели³⁹. Такава е волята на Всевишния, който *издига смирени*⁴⁰, та небето, земята и преизподнята да бъдат безусловно подвластни на заповедите на смирената Мария⁴¹, която е направил Царица на небето и земята, владетелка на Неговите войнства, ковчезница на Неговите богатства, разпоредница на благодатите, причина за всички чудеса, погибел за Божиите неприятел и вярна сподвижница на славата и победите Му*.

37 Срв. Изх. 32:10-14.

38 Срв. Suarez, *Comment. et dip. in tertiam part D. Th.*, disp. 23, sect. 2.

39 Св. Конрад Саксонски: S. Conradus Saxo, *Speculum B. M. V.*, lect. 11, n. 6 обосновава същото твърдение с текст на св. Анселм, *Or.* 52, PL 158, 955.

40 Лук. 1:52.

41 Св. Бонавентура, *Psalt. majus*, in *Hymn. ad instar illius qui adscribitur Ambrosio et Augustino* (*Opera omnia*, Vives, Parisiis 1868, vol. 14, s.222).

[29] Бог Отец иска чак до края на света да Си придобива деца с помощта на Мария, на която казва: *Посели се в Иакова*⁴², т.е. направи си постоянно живелище и прибежище в Моите деца и в Моите избрани, олицетворени от Яков, а не в децата на дявола и в осъдените, изобрзени от Исав.

[30] Тъй както в естествения и плътски порядък детето има баща и майка, тъй в надестествения и духовен порядък имаме баща – Бога, и майка – Мария. Всички истински Божии чеда и всички избрани имат Бога за баща, а Мария – за майка, а който няма Мария за майка, той няма Бога за баща⁴³. И затова онези, които отиват на вечно осъждане, а именно еретиците, схизматиците и др., които ненавиждат Пресветата Дева Мария или се отнасят към нея с презрение и безразличие, нямат Бога за баща, колкото и да се гордеят с това, защото нямат Мария за майка. Понеже ако я имаха за майка, щяха да я обичат и почитат, както истинското и добро дете обича и почита майката, която му е дала живота.

Най-сигурният и безпогрешен знак, по който можем да различим еретика, глашатая

42 Сир. 24:9. Срв. Spinelli, *Deipara Thronus Dei*, p. III, r. 34, n. 20, p. 468.

43 Този текст напомня откъс от произведението на св. Киприан: S. Cyprianus, *De unitate Ecclesiae*, 6, PL 4, 519 A: „Habere jam non potest Deum patrem qui Ecclesiam non habet matrem” – „Не може да има Бог за баща този, който няма Църквата за майка”.

на грешни учения, отпадналия от Бога, от избраните, е това, че еретикът и отхвърленият изпитват към Пресветата Богородица само презрение или безразличие и се стараят със слово и пример, явно или скрито, понякога под благовиден предлог, да намаляват набожността и любовта към нея*. Уви! Бог Отец не е казал на Мария в тях да си направи жилище, защото те са деца на Исав.

[31] Бог Син силно желае всеки ден да се изобразява, ако може така да се каже, да се въплъщава, в членовете Си чрез Своята възлюбена Майка и ѝ казва: *Приеми наследство в Израиля*⁴⁴. Сякаш казва: „Отец ми е дал за наследство всички народи по земята, всички хора – добри и лоши, избрани за вечна прослава и отхвърлени. Първите ще водят със златен жезъл, а вторите – с железен жезъл; за едните ще бъда баща и застъпник, за другите – справедлив отмъстител, а за всички – съдия. Но ти, възлюбена Майко, ще получиш в наследство само избраните, олицетворените от Израил; като добра Майка ти ще ги родиш*, ще ги откърмиш и възпитаеш, а като тяхна Владичица ще ги ръководиш, ще ги управляваш и ще ги защитаваш.

[32] *Човек след човек се роди в нея*⁴⁵ – казва

44 Сир. 24:9.

45 Пс. 86:5 според Клементинска (Клементовска) Вулгата: [*Numquid Sion dicit: Homo et homo natus est in ea, [et ipse fundavit eam Altissimus?]*].

Светият Дух*. Първият човек, родил се в Мария, е според тълкуванията на някои Отци на Църквата⁴⁶ Богочовекът Исус Христос, вторият е обикновеният човек, осиновено чедо на Бога и на Мария. Ако Исус Христос, Главата на човечеството, се е родил в нея, избраните, които са членове на тази Глава, трябва също да се родят в нея**. Та нали никоя майка не ражда глава без членове, нито членове без глава – иначе в природата би се появила някаква уродливост. Същото става и в порядъка на благодатта: Главата и членовете се раждат от една и съща Майка. А ако някой член на Мистичното Христово тяло се е родил от друга майка, а не от Мария, родила Главата, той нямаше да е избраник, нито член на Мистичното Христово тяло, а щеше да бъде уродливост в порядъка на благодатта.

[33] Нещо повече, понеже Исус и сега, като някога, продължава да бъде плод на Мария, както небе и земя хилядократно всеки ден повтарят: *И благословен е плодът на твоята утроба*⁴⁷, Исус, то сигурно е, че за всеки отделен човек, който Го притежава, Исус Христос е плод и дело на Мария също толкова действително, колкото и за всички хора взети заедно. И затова всеки вярващ, в

46 Напр. Ориген, а след него и св. Бонавентура.

47 Лук. 1:42.

чието сърце е изобразен Исус Христос, смело може да каже: „Дълбока благодарност на Мария; всичко, което притежавам, е нейно дело и нейн плод; без нея нямаше да имам всичко това”. Думите, които св. Павел отнася към себе си, се отнасят по-пълно към нея: *Чеда мои, за които съм пак в родилни болки, докле се изобрази във вас Христос*⁴⁸. Всеки ден раждам Божиите чеда, докато Исус Христос, моят Син не се изобрази в тях в пълната възраст на Своето съвършенство⁴⁹. Свети Августин⁵⁰, надминавайки в някакъв смисъл самия себе си и всичко, за което говорихме, казва, че всички избрани, за да могат да се уподобят на образа на Божия Син, докато са на този свят, са скрити в утробата на Пресветата Дева Мария, където тя ги пази, рани и отглежда и където израстват, докато тази добра Майка не ги роди за извечната слава след смъртта им, която е истинският ден на тяхното раждане; така Църквата на-

48 Гал. 4:19. Мариологична адаптация на този библейски текст се намира в *Poiré cour de Bonté*, 2, p. 471 и *Guerricus, Sermon. I in Assumpt. B.M.*, n. 3, PL 185, 189 A.

49 Срв. Еф. 4:13: *докле всинца достигнем до единство на вярата и на познаването Сина Божий, до състояние на мъж съвършен, до пълната възраст на Христовото съвършенство*. Монфор много обича това определение и често си служи с него в текстовете си, срв. напр. по-долу т. 119, 156, 164, 168.

50 Това е съчетание на два текста на св. Августин – единият, почерпен от *De Virg.*, 1, г. 6, PL 40, 399, и другият – от произведение, приписвано му някога, *De Symb. ad catech.*, serm. 4, PL 40, 659-660.

рича деня на смъртта на праведника. О, тайно на благодатта, непозната за отхвърлените и така малко позната за избраните!

[34] Бог Свети Дух силно желае в Мария и чрез Мария да Си образува избрани и й казва: *In electis meis mitte radices*⁵¹ – „Възлюбена моя невесто, пусни между моите избрани корените на всички твои добродетели, за да израстват от добродетел към добродетел, от благодат към благодат. Толкова голямо благоволение имах в тебе, когато живя на земята, упражнявайки се в най-възвишените добродетели, че копнея да те намирам още на земята, въпреки че не преставаш да си в небето. Затова възсъздавай се в Моите избрани, та в тях с благоволение да откривам корените на твоята непоколебима вяра*, на твоето дълбоко смирение, на безграничното ти умъртвление, на възвишената ти молитва, на пламенната ти любов, на крепката ти надежда и на всичките ти добродетели**. Ти си завинаги Моята вярна, целомъдрена и плодовита Невеста, както някога. Затова нека твоята вяра да ми придобива вярващи, твоето целомъдрие – девици, твоята плодовитост да ми дава избрани, които ще Ми бъдат храм”⁵².

51 Срв. Сир. 24:13: *И аз се вкорених в прославения народ* (Синод. превод); според Клемент. Вулгата: [*Et dixit mihi : In Jacob inhabita, et in Israël hēreditare, et] in electis meis mitte radices.*

52 Срв. 1 Кор. 6:19.

[35] Когато Мария пусне корени в някоя душа, прави в нея чудеса на благодатта, каквито едничка тя може да направи, защото едничка тя е онази плодовита Дева, която в целомъдрието и плодовитостта си никога не е имала и няма да има равна на себе си.

Заедно със Светия Дух Мария е произвела най-великото дело, което някога е съществувало и ще съществува – Богочовека, ще произведе също така и най-великите дела, които ще се явят в последните времена. Създаването и възпитаването на великите светци, които ще живеят при края на света*, са запазени за нея, защото само Мария, тази пречудна Дева Чудотворица, единена със Светия Дух, може да извърши необикновени и изключителни дела.

[36] Само щом Светият Дух, нейният Жених, я открие в някоя душа, Той бърза при нея, обладава я напълно и ѝ се дава щедро и по мярката, в която душата е сторила място на Неговата Невеста. Една от основните причини Светият Дух да не прави днес в душите бляскави чудеса на благодатта, е това, че не открива в тях достатъчно голямо единение с Неговата вярна и неразделна Невеста. Казвам „неразделна Невеста“, защото откакто Светият Дух, ипостасната любов на Отца и Сина, се е съчетал с Мария, за да об-

разува Исуса Христа, Главата на избраните, и Исуса Христа в избраните, оттогава никога не се е разделял с нея, защото тя винаги е била вярна и плодovита.

[2. *„Набожността към Пресветата Дева е необходима“*]

[37] От казаното дотук очевидно трябва да заключим:

Първо, че Мария е получила от Бога голяма власт в избраните души – иначе ни би могла да заживее в тях, както ѝ е повелил Бог Отец, да ги формира, храни и ражда за вечен живот като тяхна Майка, да ги има за свое наследство и свой дял, да ги изобразява в Исус Христос и Исус Христос – в тях; да вкоренява в сърцата им своите добродетели и да бъде неотлъчна спътница на Светия Дух във всички тези дела; пак повтарям, тя не би могла да прави всичко това, ако нямаше в душите им права и власт благодарение на особената благодат на Всевишния, който, поверил ѝ властта над Своя единствен и роден Син, ѝ е дал властта и върху осиновените Си чедa, не само по отношение на тялото, което няма особено значение, но и по отношение на душата*.

[38] Мария е Царица на небето и земята по благодат, тъй както Исус е Цар по природа и по завоевание*. И както царството

на Исус Христос съществува преди всичко в сърцето или във вътрешността на човека, според думите: *Царството Божие вътре във нас*⁵³, тъй и царството на Пресветата Дева е преди всичко във вътрешността на човека, т.е. в неговата душа, и именно там Мария се прославя ведно със своя Син повече, отколкото във всичко видимо, и заедно със светците можем да я наричаме „Царица на сърцата“⁵⁴.

[39] Второ, трябва да заключим, че щом Пресветата Дева е била необходима на Бога с необходимост, която наричаме хипотетична, произтичаща от Неговата воля*, толкова повече е необходима на човека, за да може той да постигне вечното спасение. Затова не бива да се смесва набожността към Пресветата Дева с набожностите към другите свет-

53 Срв. Лук. 17:21. Пий XII, *Ad coeli Reginam*, 11 октомври 1954: „Блажената Дева се отличава не само с най-високата след Христа степен на знаменитост и съвършенство, а участва по определен начин в едно действие, което е причината с право да се говори, че нейният Син, нашият Изкупител, царува в умовете и волите на хората“.

54 Срв. Николай от Клерво: *Nicolas de Clairvaux, Serm. XI de Annunt. B. M. V.* (inter opuscula S. Petri Damiani), PL 144, 557. Молитвата гласи: „Вземи, прочее, и приеми цялото ми съществуване, о Марийо, Царице на сърцата, и ме направи раб, обвързан с връзките на любовта, за да бъда винаги твой и да повтарям истината: целият принадлежа на Исуса чрез Мария“ (*Doc. Pont.*, 4 Doc. mag., В.А.С. 1954, р. 436). Тя е обвързана с индулгенция (виж бел. ** към т. 160) от Апостолическата Пенитенциария (*Sacra Paenitentiaría Apostolica*) на 29 юни 1924 г. Що се отнася до титлата „Царица на сърцата“, срв. бележките, публикувани след смъртта на Деви в „*Nouvelle Revue Mariale*“, n. 8, 1956, р. 18-36.

ци, сякаш тази набожност е незадължителна и пожелателна.

[40] Ученият и благочестив Суарез, Ису-совец, мъдрият и благочестив Юст Липс, доктор по богословие от Льовен, и много други са доказали неопровержимо въз основа на учението на Отците, в това число на св. Августин, св. Ефрем, дякон едески, св. Кирил Йерусалимски, св. Герман Цариградски, св. Йоан Дамаскин, св. Анселм, св. Бернар, св. Бернардин, св. Тома и св. Бонавентура, че набожността към Пресветата Дева е необходима за спасението*, а безпогрешен знак за осъждане, дори според Еколампадий** и няколко други еретици, е липсата на уважение и любов към Пресветата Дева⁵⁵, а безпогрешен знак за избраничество пък е пълната преданост и набожност към нея***.

[41] Предобразите и словата на Стария и Новия завет свидетелстват за това, учението и примерът на светците го потвърждават, разумът и опитът ни учат на това и го доказват; самият дявол и неговите привърженици под натиска на истината често са били принудени да го признаят противно на самите себе си. От всички текстове на Светите отци и църковните учители, от които съставих

55 Срв. Oekolampadius, *Serm. de laudando in Maria Deo* (Bourassé, *Summa aurea*, vol. 3, kol. 592).

обширен сборник*, за да докажа тази истина, ще цитирам само един, за да не се разпростирам: „Предаността към тебе, о, свята Дево, е спасителното оръжие, което Бог дава на онези, които иска да спаси”⁵⁶.

[42] Бих могъл да разкажа тук много случки, които доказват същото, например: 1. Както отбелязват хрониките за св. Франциск⁵⁷, веднъж в екстаз той видял висока стълба, стигаща до небето, а на върха на стълбата стояла Пресветата Дева. Франциск се убедил, че за да стигне небето, трябва да се изкачи по тази стълба. 2. Както отбелязват хрониките за св. Доминик, петнайсет хиляди демона, които обсебили душата на един окаян еретик близо до Каркасон, където св. Доминик разпространявал Броеницата, били принудени от една заповед на Пре-светата Дева със срам да изповядат няколко големи и утешителни истини за набожността към нея и то толкова ясно и изразително, че ако питае дори и най-малката набожност към Дева Мария, човек не може да чете за този истински случай и за похвалата към тази набожност, изказана от дявола против собствената му воля, без да пролее радостни сълзи.

56 Това е вариант на заключителната част от откъс, приписван на св. Йоан Дамаскин, който в цялост е цитиран в т. 182.

57 Сrv. *I. Fioretti*, г. 10.

[43] Ако набожността към Пресветата Дева е необходима за всички хора, за да постигнат спасението, то още повече се нуждаят от нея онези, които са призовани към особено съвършенство; не вярвам някой да може да постигне дълбоко единение с нашия Господ и съвършена вярност към Светия Дух без тясно единение с Пресветата Дева и без силна зависимост от нейната помощ.

[44] Единствено Мария е намерила благодат у Бога⁵⁸ без помощта на друго човешко същество. Всички останали, които после са намерили благодат у Бога, са я намерили единствено чрез Мария и всички, които ще намерят тази благодат в бъдеще, ще я намерят единствено чрез Мария. Мария е била благодатна, когато я е поздравил Архангел Гавриил⁵⁹, и е била преизпълнена с благодат от Светия Дух, когато я е осенил със Своята неизповедима сила⁶⁰; и толкова е увеличвала с всеки ден и с всеки миг тази двойна пълнота, че е постигнала върха на неизмерната и непостижима благодат; така че Всевишният я е направил единствена ковчезница на Своите богатства и единствена разпоредница на Своите благодати*, за да може да

58 Сrv. Лук. 1:30: *...ти намери благодат у Бога.*

59 Сrv. Лук. 1:28: *Ангелът влезе при нея и рече: радвай се, благодатна!* [т.е. пълна с благодат]

60 Сrv. Лук. 1:35.

облагороди, да възвиси и обогати когото тя пожелае, да въведе когото пожелае в тесния път към небето, да пусне, въпреки всичко, когото пожелае през тясната врата на живота и да даде трона, скиптъра и царската корона, на когото пожелае. Исус винаги и навсякъде е плод и син на Мария; Мария пък навсякъде е истинското дърво, което дава плода на живота и истинската Майка, която го ражда.

[45] Само на Мария Бог е дал ключовете от чертозите⁶¹ на Божествената любов и възможността да влиза в най-възвишените и най-тайни пътища на съвършенството и да въвежда там и другите. Само Мария позволява на окаяните деца на невярната Ева да влязат в земния рай, за да се разхождат там приятно с Бога, за да намират прибежище пред враговете Му и да се насищат, без страх от смъртта, с плодовете от дървото на живота и на познаването на добро и зло⁶², и да пият на големи глътки небесните води от оня прекрасен извор, който изобилно блика там; и по-скоро, понеже самата тя е този земен рай или тази девствена и благословена земя, от която са били изгонени грешните

61 Сrv. Песн. на песн. 1:3; също: San Juan de la Cruz, *Cantico espiritual* (св. Йоан Кръстни, *Духовна песен*), 25.

62 Сrv. Бит. 2:9.

Адам и Ева, тя допуска при себе си само онези, към които благоволи, за да ги води към светостта*.

[46] Всички *най-богати от народа*⁶³, за да си послужим с думите на Светия Дух, според обяснението на св. Бернар⁶⁴, всички най-богати от народа *ще умоляват лицето Ти* през вековете, а особено в края на света, т. е. най-големите светци, душите, най-богати с благодат и добродетел, най-ревностно ще молят Пресветата Дева и винаги ще я имат като съвършен пример за подражание и могъща подкрепа.

[47] Казах, че така ще бъде особено в последните времена, и то скоро, тъй като Всевишният заедно със светата Си Майка трябва да си образуват големи светци, които ще превъзхождат по святост много други светци така, както кедрите ливански превъзхождат храстите, както е било откровено на една свята душа, чиито живот описва господин Дьо Рент*.

[48] Тези велики души, пълни с благодат и ревност, ще бъдат избрани, за да се противопоставят на Божиите врагове, връхлитащи от всички страни. Те ще бъдат разпалени

63 Тук и сл. Пс. 44:13.

64 Срв. св. Бернар (inter opuscula), *Serm. 4 in antif. Salve Regina*, PL 184, 1073.

от особена преданост към Пресветата Дева, озарени от нейната светлина, откърмени с нейното мляко, водени от нейния дух, подкрепяни от нейната десница и пазени под нейното покровителство, така че с едната ръка ще воюват, а с другата ще градят⁶⁵. С едната ръка ще повалят, поразяват, изстребват еретиците с техните ереси, схизматиците с техните схизми, идолопоклонниците с тяхното идолопоклонство и грешниците с тяхното безчестие. А с другата ръка ще издигат храма на истинския Соломон и мистичния Божий град, т.е. Пресветата Дева, наричана от Светите отци „Соломонов храм” и „град Божий”⁶⁶. Със словата и примера си те ще доведат всички до истинската набожност към нея, което ще им наспори врагове, но ще им спечели и много победи и прослава единствено за Бога. Бог е открил това на св. Викенти Ферер*, велик апостол на своето време, който изразително го подчертава в един от трудовете си⁶⁷.

Светият Дух, както ни се струва, пред-

65 Срв. Неем. 4:17.

66 Срв. в частност св. Йоан Златоуст: S. Iohannes Chrysostomus, (inter opuscula) *Hom. in Annunt.*, PG 50, 794; св. Герман Цариградски *Or. I in Present. SS. Deiparae*, PG 98, 306 D.

67 Неясно пророчество, в което не става дума за Богородица, срв. св. Викенти Ферер: S. Vincente Ferrer, *Traktatus de vita spirituali*, r. 21. Произведението на св. Викенти, преведено през 17 в., е било широко известно във Франция.

сказва това в Псалом 58. Ето неговите думи: *Разпръсни ги с гняв, разпръсни ги, за да ги няма; и нека познаят, че Бог владичествова над Иакова до краищата на земята. Нека се връщат вечер, нека вият като псета и ходят около града*⁶⁸; Господ ще царува над Якова и над цялата земя; те ще се обърнат при вечер и ще страдат от глад като кучета, и ще обикалят града в търсене на храна. Градът, който хората ще обикалят при края на света, за да се обърнат и да заситят глада си за правда, е Пресветата Дева, наричана от Светия Дух *град Божий*⁶⁹.

68 Пс. 58:14-15. Дословният смисъл на този псалом би могъл да се отнася за обръщането на евреите или за проповядването на Евангелието при края на света.

69 Пс. 86:3.

[Б. НЕОБХОДИМОСТТА ОТ НАБОЖНОСТТА
КЪМ МАРИЯ, ОСОБЕНО В ПОСЛЕДНИТЕ
ВРЕМЕНА]

[49] Спасението на света е започнало чрез Мария и чрез Мария то трябва да се изпълни. Мария почти не се появява при първото пришествие на Исуса Христа, за да не би хората, все още в много малка степен поучени и просветени за личността на нейния Син, да се отдалечат от истината, привързали се твърде силно и твърде по човешки към Мария, което, ако я познаваха, със сигурност би се случило поради тайнствения чар, с който Всевишният е надарил дори външността ѝ; това е дотолкова истинно, че св. Дионисий Ареопагит* пише, че когато я видял, бил готов да я вземе за божество поради нейният скрит чар и несравнима красота, ако вярата, в която бил утвърден, не го поучавала в противното. Но при второто пришествие на Исус Христос Светият Дух ще позволи Мария да бъде позната и открита, та чрез нея хората да могат да познаят Исуса Христа, да Го възлюбят и да започнат да Му служат, защото вече няма да съществуват поводите, склонили Светия Дух да укрива Своята Невеста през живота ѝ и само в незначителна степен да я открива, от както се проповядва Евангелието.

[I. „Бог иска да открие и да яви Мария в последните времена”]

[50] Бог иска да открие и да яви Мария, шедьовъра на Своите ръце, в последните времена.

1. Защото в този свят тя се е укривала и в своето дълбоко смирение се е унизявала повече от земния прах, като е издействала от Бога, от Неговите апостоли и евангелисти да остане неизвестна.

2. Защото, тъй като е шедьовър на Божиите ръце, както на земята чрез благодатта, така и в небето чрез славата, Бог иска да бъде в нея прославян и възхваляван на земята от всички живи.

3. Ако тя е зорницата, която предвещава и открива Слънцето на правдата⁷⁰, което е Исус Христос, тя трябва да бъде позната и забелязана, та и Исус да бъде познат и забелязан.

4. Тъй като тя е пътят, по който Исус Христос е дошъл при нас първия път, тя ще бъде пътят и тогава, когато Той ще дойде втория път, макар и не по същия начин.

5. Тъй като е сигурното средство и простият и непорочен път да се стигне до Христа и Той да бъде намерен по съвършен начин, именно чрез нея светите души, за да засия-

70 Срв. Мал. 4:6.

ят със святост, трябва да Го намерят. Който намери Мария, ще намери живота⁷¹, т.е. Исуса Христа, който е *пътят, истината и животът*⁷². Но Мария можем да намерим само тогава, когато я търсим; можем да я търсим само тогава, когато я познаваме, тъй като никой не търси и не жадува онова, което не познава. Затова Мария трябва да бъде позната, повече от всякога, за най-голямо познание и най-голяма прослава на Пресветата Троица.

6. В тези последни времена Мария трябва да блесне повече от всякога с милосърдие, мощ и благодат: с милосърдие, та с любов да възвръща и приема окаяните грешници и заблудените хора, които ще се обърнат и ще се върнат в Католическата църква; с мощ срещу враговете на Бога, идолопоклонниците, схизматиците, мюсюлманите, евреите и закоравелите безбожници, които страшно ще се разбунтуват, за да прелъстят и да доведат до падение, с обещания и заплахи, всички онези, които им противостоят*; и най-сетне, трябва да блесне с благодат, за да въодушевява и подкрепя доблестните войни и верните слуги на Исуса Христа, които ще се сражават за Неговото дело.

71 Срв. Притч. 8:35.

72 Иоан 14:6.

7. И най-после, Мария трябва да бъде страшна за дявола и неговите привърженици, *страшна като войнство със знамена*⁷³, особено в последните времена, защото дяволът, който прекрасно *знае, че му остава малко време*⁷⁴, много по-малко от когато и да било, с всеки ден удвоява усилията и атаките си, за да погуби душите; скоро ще предизвика жестоки преследвания и ще заложи страховити клопки за верните слуги и истинските чедата на Мария, които му е много по-трудно да победи отколкото останалите хора.

[51] Преди всичко към тези последни жестоки дяволски преследвания, които с всеки изминат ден ще се усилват, чак до възцаряването на Антихриста, трябва да бъде отнесено първото известно предсказание и проклятие, отправено срещу змията от Бога в земния рай. Заслужава си на това място да го изясним за слава на Пресветата Дева, за спасение на чедата ѝ и за да бъде посрамен дяволът.

*Ще всяя вражда между тебе и жената, и между твоето семе и нейното семе; то ще те поразява в главата, а ти ще го жилиш в петата*⁷⁵.

73 Песн. на песн. 6:4; срв. също т. 210.

74 Срв. Откр. 12:12.

75 Бит. 3:15.

[52] Никога Бог не е всявал и не е въвеждал такава непримирима вражда*, която ще продължава и ще се засилва до самия край, както между Мария, Своята достойна Майка, и дявола, между чедата и слугите на Пресветата Дева и чедата и привържениците на Луцифер; така че най-страшният неприятел на дявола, установен от Бога, е Мария, Неговата свята Майка. Още в земния рай, макар че тогава тя е съществувала само в Неговия замисъл, ѝ е дал толкова много ненавист към този проклет неприятел на Бога, толкова много находчивост да разкрива лукавството на *древната змия*⁷⁶, толкова сила да победи, повали и порази този горделив безбожник, че той се страхува от Мария не само повече отколкото от всички ангели и човеци, но в известен смисъл повече отколкото от самия Бог. Това не означава, че гневът, ненавистта и могъществото на Бога не са безкрайно по-големи от гнева, ненавистта и могъществото на Пресветата Дева, защото съвършенствата на Мария са ограничени; но, първо, понеже сатаната, преизпълнен с горделивост, несравнено по-болезнено страда, че е победен и наказан от една малка и смирена Божия рабиня, а нейното смирение го унижава повече отколкото могъществото на Бога; вто-

76 Откр. 20:2: *древната змия, която е дявол и сатана.*

ро, понеже Бог е дал на Мария толкова голяма власт над демоните, че те, както често против волята си са принудени да признаят през устата на обсебените, повече се страхуват от една нейна въздишка за някоя душа отколкото от молитвите на всички светци, и от една нейна закана към тях отколкото от всички други мъчения.

[53] Това, което Луцифер е изгубил чрез горделивост, Мария е придобила чрез смирение; това, което Ева е отхвърлила чрез непослушание, Мария е спасила чрез послушание*. Ева, послушала змията, погубва заедно със себе си и всички свои деца и ги оставя на произвола на дявола; Мария, съвършено вярна на Бога, спасява заедно със себе си и посвещава на Неговото величие всички свои деца и слуги.

[54] Бог е всял не само вражда, а *вражди*, и не само между Мария и дявола, а между потомството на Пресветата Дева и потомството на дявола; това означава, че, Бог е всял вражди, отвръщение и скрити омрази между истинските чедата и слуги на Пресветата Дева и чедата и робите на дявола; те не се обичат и между тях няма никакво съгласие⁷⁷. Чедата на Велиар*, роби на сата-

⁷⁷ Срв. 2 Кор. 6:15: *Какво съгласие може да има между Христа и Велиара? Или какво общо има верният с неверния?*

ната, приятели на света (защото това е едно и също) винаги досега са преследвали и ще преследват повече от всякога хората, които принадлежат на Пресветата Дева, както някога Каин е преследвал брата си, Авел⁷⁸, а Исав – брата си Яков**, които са предобрази на отхвърлените и избраните. Но смирената Мария винаги ще удържи победа над този горделивец, и то толкова голяма, че ще го порази в главата, където се крие горделивостта му; тя винаги ще разкрива змийското му лукавство, ще обезвреди адските му помисли, ще разпръсне дяволските му козни и чак до края на света ще пази своите верни раби от ужасните му лапи.

Но властта на Мария над всички дяволи ще засияе особено в последните времена, когато сатаната постави примки за петата ѝ, т.е. за нейните смирени и бедни чеда, които Мария ще си придобие, за да воюват с него. Те ще бъдат малки и бедни в очите на света и унизени пред всички като пета – тъпкани и преследвани, както петата спрямо останалите части на тялото; но в замяна на това ще бъдат преизпълнени с Божията благодат, която Мария щедро ще им раздава; велики и превъздигнати в святост пред Бога, превъзхождащи всяка твар с пламенна ревност

78 Сrv. Бит. 4:8; същото сравнение се среща в т. 185 и 210.

и така укрепени с Божията помощ, че със смирението на петата си, единени с Мария, ще смажат главата на дявола и ще доведат до победата на Исус Христос.

[2. *Набожността към Мария е необходима особено в последните времена*]

[55] И така, Бог иска святата Му Майка сега да бъде позната, обичана, тачена повече от всякога, което несъмнено ще се случи, ако избраните приемат с благодатта и светлината на Светия Дух, вътрешно и съвършено да практикуват онова, което по-долу ще им открия. Тогава те ще видят ясно, доколкото позволява вярата, тази прекрасна морска звезда и, предали се на нейното ръководство, щастливо ще стигнат пристанището, въпреки бурите и пиратите; ще познаят величието на тази Владичица и ще се посветят всецяло в нейна служба като нейни поданици и роби по любов; ще изпитат нейната майчина благост и доброта и нежно ще я обикнат като нейни възлюбени чедата; ще познаят милостта, която я преизпълва, и нуждата от нейната помощ и във всичко ще прибягват към нея като към своя най-скъпа застъпница и посредница пред Исус Христос; ще разберат, че тя е най-сигурният, най-лесният, най-краткият и най-съвършеният

начин да стигнат до Исуса Христа*, и ще ѝ се предадат тялом и духом, изцяло и напълно, за да принадлежат на Исуса Христа.

[56] Но кои ще бъдат тези служители, раби и чеда на Мария?

Те ще бъдат огнени пламъци, Господни служители⁷⁹, които ще разпалят навсякъде огъня на Божията любов.

Ще бъдат *стрелите в ръката на силния*⁸⁰, острите стрели в ръката на могъщата Мария, пронизващи нейните неприятели.

Ще бъдат *синовете на Левия*, които, очистени в огъня⁸¹ на големите страдания, ще се съединят с Бога⁸², ще носят златото на любовта в сърцата си, тамяна на молитвата – в умовете си, а в телата си – смирната на умъртвлението, и навсякъде ще бъдат *Христово благоухание*⁸³ за бедните и малките, но смъртоносен дъх за големите, богатите и горделивите в този свят.

[57] Ще бъдат като облаци, гърмящи и летящи по небето⁸⁴ при най-малкото дихание на Светия Дух, които, без да се привърз-

79 Срв. Пс. 103:4, Евр. 1:7: *Ти правиш Ангелите Си ветрове, и служителите Си огнен пламък.*

80 Пс. 126:4.

81 Срв. Мал. 3:3.

82 Срв. 1 Кор. 6:17.

83 2 Кор. 2:15-16.

84 Срв. Ис. 60:8.

ват към нещо, без да се учудват на нещо, без да се разстройват от нещо, ще изливат дъжда на Божието слово и вечния живот; ще хвърлят гръмотевици върху греха, ще загърмят над света, ще удрят дявола и неговите привърженици и ще пронизват на живот и смърт с двуострия меч на Божието слово⁸⁵ всички онези, при които ще ги прати Всевишният.

[58] Това ще бъдат истински апостоли на последните времена, на които Господ Саваот ще даде слово и мощ да правят чудеса и да удържат славни победи над Неговите врагове; те ще отпочиват в покой без злато и сребро, и нещо повече – без грижи, между другите свещеници, духовници и учени, *в дяловете (си)*, но ще имат *крила на гълъбича, покрити със сребро*⁸⁶, та с чистото намерение за Божията прослава и за спасението на душите да отиват там, където ги призове Светият Дух, а на местата, където проповядват Словото, да оставят златото на любовта, което е изпълнението на целия закон⁸⁷.

[59] Знаем, най-сетне, че това ще бъдат истински ученици на Исуса Христа, тръгнали по стъпките на Неговата бедност, смире-

85 Срв. Евр. 4:12; Еф. 6:17.

86 Пс. 67:14.

87 Срв. Рим. 13:10: *...любовта е изпълнение на закона.*

ние, презрение към света и любов, поучаващи в чистата истина за стеснения Божий път, според Светото Евангелие⁸⁸, а не според принципите на света, без да се тревожат и без да гледат на ничие лице⁸⁹, без да щадят, да слушат някой смъртен или да се боят от него, колкото и силен да е той. В устата си ще държат двуострия меч на Божието слово⁹⁰; върху раменете си ще носят окървавеното знаме на Кръста, в дясната ръка – разпятieto, в лявата – броеницата, свещените имена на Исус и Мария – в сърцата си, а във всичките си постъпки – Христовата скромност и умъртвление.

Това са великите хора, които ще дойдат, но които Мария ще произведе по заповед на Всевишния, за да разпрострат Неговото владичество над безбожниците, идолопоклонниците и мюсюлманите. Но кога ще настъпи това? Единствено Бог знае; нашата работа е да мълчим, да се молим, да въздишаме и да чакаме: *expectans expectavi*⁹¹.

88 Срв. Мат. 7:14.

89 Мат. 22:16.

90 Срв. Евр. 4:12; Еф. 6:17.

91 Букв. „Очакващ очаквах“ – срв. Пс. 39:2 Вулгата: *Expectans expectavi Dominum et inclinatus est ad me* (според Синод. превод: *Твърдо се уповавах на Господа, и Той се наклони към мене*).

[В КАКВО СЕ СЪСТОИ НАБОЖНОСТТА КЪМ МАРИЯ]

[А. ОСНОВНИТЕ ИСТИНИ НА НАБОЖНОСТТА КЪМ ПРЕСВЕТАТА ДЕВА]

[60] След като вече говорихме за необходимостта от набожност към Пресветата Дева, сега трябва да кажем, в какво се състои тази набожност. Това ще направя с Божията помощ като представя няколко основни истини, които ще хвърлят светлина* върху тази възвишена и дълбоко обоснована набожност, която искам да разкрия.

[„Исус Христос е крайната цел на всички наши набожности”]

[61] *Първа истина:* Исус Христос, нашият Спасител, истински Бог и истински човек, трябва да бъде крайната цел на всички наши набожности, в противен случай те са погрешни и фалшиви. Исус Христос е Алфа и Омега, начало и край на всичко. Както казва Апостолът, работим само за това, всеки да достигне състоянието на мъж съвършен в Исуса Христа⁹², понеже само в Него обитава всичката пълнота на Божеството и всичката пълнота на благодатта, добродетелта и съвършенството; защото само в Него сме

92 Срв. Еф. 4:13.

получили всяко духовно благословение, Христос е единственият наш учител, Който може да ни поучава, единственият Господ, от Когото можем да зависим, единствената глава, с която трябва да сме свързани, единственият образ, на когото трябва да се уподобим, единственият наш лекар, който трябва да ни изцели, единственият пастир, който трябва да ни храни, единственият път, който трябва да ни води, единствената истина, в която трябва да вярваме, единственият живот, който трябва да ни животвори, наше единствено всичко във всички, което трябва да ни е достатъчно. Защото под небето няма друго име, на човеци дадено, чрез което трябва да се спасим. Бог не е положил друга основа за нашето спасение, за нашето съвършенство и нашата слава, освен Исус Христос. Всяка къща, която не почива на този твърд камък, стои върху пясък и рано или късно неизбежно ще рухне. Всеки вярващ, който не пребъдва в Него като пръчката в лозата, ще изсъхне, ще изпадне и ще бъде годен само да бъде хвърлен в огъня. Ако обаче пребъдваме в Исус Христос и Исус Христос е в нас, няма защо да се боим от осъждане; нито ангелите в небето, нито хората на земята, нито дяволите в ада, нито която и да било твар не може да ни вреди,

защото не може да ни отлъчи от любовта Божия в Христа Исуса⁹³. Чрез Него, с Него и в Него можем всичко: можем да принасяме на Бога Отца в единство със Светия Дух всяка чест и слава⁹⁴, можем да ставаме съвършени, а за нашия ближен да бъдем благоухание за вечен живот.

[62] И така, ако установяваме безпогрешната набожност към Пресветата Дева, то е за да утвърдим по-съвършено набожността към Исус Христос и да предложим лесно и сигурно средство за откриване на Христа. Ако набожността към Пресветата Дева ни отдалечаваше от Исус Христос, би трябвало да я отхвърлим като дяволска заблуда. Но нещата стоят тъкмо обратното, както вече доказах и още ще доказвам. Тази набожност е необходима, но заради това по-съвършено да открием Исуса Христа, по-нежно да Го обикнем и по-вярно да Му служим.

[63] Обръщам се за малко към Тебе, любезни мой Исусе, да изплача с обич пред Твоето величие, че повечето християни, дори сред многоучените, не знаят нищо за неразривната връзка, която съществува между

93 Горният фрагмент е красива мозайка от цитати от Свещеното Писание, почерпени от: Откр. 1:8; Еф. 4:13; Кол. 2:9; Еф. 1:3, 23; Мат. 23:8-10; 1 Кор. 8:6; Кол. 1:18; Иоан. 13:15, 14:6; Деян. 4:12; 1 Кор. 3:11; Мат. 7:26-27; Иоан. 15:6; Рим. 8:1, 38-39, 2 Кор. 2:15-16.

94 Срв. канон на Св. Литургия.

Теб и Твоята свята Майка. Ти, Господи, винаги си с Мария, а Мария винаги е с Тебе и не може да бъде без Тебе; иначе би престанала да бъде това, което е. Тя е толкова преобразена в Тебе чрез благодатта, че вече не тя живее и не тя съществува, а Ти, Исусе мой, живееш и царуваш в нея по-съвършено, отколкото във всички ангели и блажени. О, ако знаехме каква слава и любов получаваш в това прелестно създание, наистина, щяхме да изпитваме други чувства към Тебе и към нея. Мария е толкова дълбоко единена с Теб, че би било по-лесно да се отдели светлината от слънцето и топлината от огъня, а дори – ще кажа нещо повече – по-скоро е възможно да бъдат отделени от Тебе всички ангели и блажени отколкото Твоята блажена Майка, защото тя Те обича по-пламенно и Те слави по-съвършено от всички други твари взети заедно.

[64] Не е ли странно и прискърбно, обични мой Учителю, да се гледа безпросветността и невежеството, с които всички хора на земята се отнасят към Твоята свята Майка? Не говоря за идолопоклонниците и езичниците, които, не познали Тебе, не се старят да познаят нея; не говоря и за еретиците и схизматиците, които, отлъчили се от Тебе и от Твоята свята Църква, нехаят за набож-

ността към Твоята свята Майка. Говоря за християните католици, дори и за учениците сред католиците, призвани да поучават останалите, които не познават нито Тебе, нито Твоята Майка иначе освен чисто разсъдъчно, сухо и безсърдечно*. Тези господи** рядко говорят за святата Ти Майка и за набожността, която трябва да питаем към нея, понеже, както те твърдят, се страхуват да не прекалят в това, та да не Те похулят, отдавайки твърде голяма чест на Твоята свята Майка. Когато видят или чуят някой почитател на Пресветата Дева да говори често за набожността към тази добра Майка с нежност, сила и убеждение, като за сигурно и свободно от заблуждения средство, като за кратък и безопасен път, като за непорочна пътека, като за чудната тайна да бъдеш открит и свършено обикнат, тозчас се надигат срещу него и привеждат хиляди фалшиви доказателства, за да му докажат, че не бивало толкова много да се говори за Пресветата Дева, че в тази набожност имало големи прекалителства, които трябвало решително да бъдат отстранявани и да се говори по-скоро за Теб, отколкото верните да бъдат насърчавани в набожността към Пресветата Дева, която вече е достатъчно обичана.

Понякога глаголстват за набожността към Твоята свята Майка, но не за да я разпространяват, а за да отстранят прекалителствата, които откривали там. А в същото време на тези господа им липсват благочестие и гореща набожност дори към Тебе, Господи, и то поради това, че нямат набожност към Мария. Смятат Нарамника^{***} и Броеницата за женски набожности, подходящи за невежи, за набожности, без които можем да придобием спасението. Срещнат ли някой почитател на Дева Мария, който моли Броеницата или практикува някоя друга набожност към Девата, веднага се опитват да променят ума и сърцето му. Вместо Броеницата му предлагат да казва седемте покаятелни псалма⁹⁵, вместо набожността към Пресветата Дева – да практикува набожност към Исуса Христа. О, възлюбени Исусе мой, имат ли тези хора Твоя дух? Угодни ли са Ти, когато постъпват така? Нравят ли Ти се, щом не се стараят с всички сили да угодят на Твоята Майка от страх да не би да не са угодни на Тебе? Нима набожността към Твоята Май-

95 Покаятелни псалми – група от седем псалми, които още от времето на ранното християнство са били използвани в покаяната и погребалната литургия. Още по времето на св. Августин седемте покаятелни псалми са били препоръчвани в периоди на покаяние и траур. Това са псалмите 6, 31 (32), 37 (38), 50 (51), 101 (102), 129 (130) и 142 (143).

ка е пречка в набожността към Теб? Нима Мария си присвоява честта, която ѝ отдаваме? Нима тя е нещо отделно от Теб? Нима Ти е чужда, изобщо несвързана с Теб? Нима може да не Ти бъде угоден оня, който иска да бъде угоден на нея? Нима когато се посвещаваме на нея и я обичаме, се отделяме или се отдалечаваме от Твоята любов?

[65] Но, благи мой Учителю, повечето от тези учени не ще успеят да ни разколебаят в набожността към Пресветата Дева и да ни направят безразлични към тази набожност. Опази ме, Господи, опази ме от техните чувства и постъпки, а ми дай да имам дял в чувствата на благодарност, почит, уважение и любов, които самият Ти оказваш на Своята свята Майка, за да Те обичам и славя толкова повече, колкото по-вярно Ти подраждавам и колкото по-отблизо Те следвам.

[66] Ако досега съм говорил, без да съм казал още нищо в чест на Твоята свята Майка, придай ми благодат, та подобаващо да я възхваля: „Направи ме достоен да славя Твоята Майка”⁹⁶, за позор на всичките ѝ врагове, които са и Твои врагове, за да мога с радост да кажа заедно със светците: „Нека никой, който е обидил благословена-

96 Св. Бонавентура, *Psalt. majus*, Ps 79 (*Opera omnia*, Vives, Parisiis 1868, vol. 14, p.210): „Fac me digne tuam matrem collaudare”.

та Майка, да не си мисли, че Бог е благо-
склонен към него⁹⁷.

[67] А за да мога по Твоята милост да получа благодатта на съвършената набожност към святата Ти Майка и да мога да я разпространявам по цялата земя, стори да Те възлюбя с гореща любов. Приеми ревностната молитва, която заедно със св. Августин и с Твоите истински приятели отправям към Теб*:

Ти си Христос,
Отец мой свят, Бог мой милостив,
Цар мой велик, Пастир мой добър
Учител мой едничък, Помощник мой предобър,
Любим мой прекрасен,
Хляб мой жив, Свещеник мой навеки,
Водител мой към Отецеството,
Светлина моя истинна, Сладост моя свята,
Път мой прав, Премъдрост моя пресветла,
Простота моя чиста,
Съгласие мое миротворно, Стража моя сигурна,
Дял мой добър, Спасение мое вечно!...
Исусе Христе, Господи обични,
защо съм обичал, защо съм желал
през целия си живот нещо друго
освен Тебе, Исуса, Бога мой?

97 Гийом от Париж: Gulielmus a Parisiis, *De retorica divina (Opera omnia, Parisiis 1674, p. 336-406)*: „Non praesumat aliquis Deum se habere propitium, qui benedictam matrem offensam habuerit”.

Къде бях, когато с ума си не бях с Тебе?
Отсега натагък,
копнежи мои всички, пламнете
и се излейте към Господа Исуса,
тичайте, достатъчно се забавихте,
бързайте накъдето сте тръгнали,
търсете Оня, Когото търсите.
Исусе, който не те обича, проклет да е,
който не те обича, с горчилка да се изпълни!
О, сладки Исусе, Тебе да обича,
в Тебе да се радва, Теб да обожава
всеки добър помисъл, за Твое хваление подобаващ.
Боже на сърцето ми и дял мой, Исусе Христе,
да се лиши от духа си сърцето ми и Ти да заживееш в мене,
и да запламти в духа ми жив въглен на любовта към Тебе,
и да се издигне в огън съвършен;
винаги да гори на олтара на сърцето ми,
да кипи в недрата ми, да гори в тайниците на душата ми,
в деня на свършека ми докрай съвършен да се намеря при Тебе.
Амин

Реших да цитирам тази прекрасна молитва на св. Августин, за да може да бъде повтаряна ежедневно за изпросване на онази любов към Христа, която търсим чрез застъпничеството на Пресвета Дева Мария.

[„Принадлежим на Исуса Христа и на Мария като роби”]

[68] *Втора истина.* От това какво е за нас Исус Христос, следва, че не принадле-

жим на себе си, както казва Апостолът⁹⁸, а изцяло на Христос като Негови членове и Негови роби, които е изкупил безкрайно скъпо – с цената на драгоценната Си кръв⁹⁹. Преди Светото кръщение ние принадлежахме на сатаната като негови роби¹⁰⁰. Светото кръщение ни направи истински раби на Исуса Христа, които трябва да живеят, работят и умират единствено заради това, да принасят плод на Богочовека¹⁰¹, да го величат в телата си и да Му позволят да царува в душите им, защото сме Негово завоевание, *люде придобити*¹⁰² и Негово наследство.

Затова Светият Дух ни сравнява: 1. с дървета, посадени на църковната нива *край водни потоци*, които дават плода си в свое време¹⁰³; 2. с пръчката, чиято лоза е Исус Христос, и която дава много плод¹⁰⁴; 3. с овците, чиито пастир е Христос и които се размножават и изобилно дават мляко¹⁰⁵; 4. с добрата земя, която Бог обработва, в която зърното се размножава и започва да дава

98 Сrv. 1 Кор. 6:19; 12:27.

99 Сrv. 1 Петр. 1:19.

100 Сrv. св. Тома от Аквино, *S. Th.*, III, q. 48, a 4; сrv. по-долу т. 126.

101 Сrv. Рим. 7:4.

102 1 Петр. 2:9.

103 Пс. 1:3.

104 Сrv. Иоан. 15:1-5.

105 Сrv. Иоан 10:11 сл.

плод: *едно сто, друго шейсет, а друго трийсет*¹⁰⁶.

Исус Христос проклина неплодната смоковница и осъжда лукавия и ленив раб, който не умее да умножи своя талант¹⁰⁷. Всичко това доказва, че Исус Христос иска от нас, нищожните твари, плодове, т.е. нашите добри дела, защото добрите ни дела принадлежат единствено на Него: *Защото Негово творение сме ние, създадени в Христа Исуса за добри дела, що Бог е предназначил да вършим*¹⁰⁸. Тези думи на Светия Дух доказват, че Исус Христос е единственото начало и трябва да бъде единствената цел на нашите добри дела, и че трябва да Му служим не само като наемници, а като роби по любов. Сега ще обясня.

[69] На земята има два вида принадлежност към някого и зависимост от нечия власт, а именно: обикновена служба и робство – затова говорим за слуги или за роби.

Чрез договора за служба, който християните сключват помежду си, един човек се задължава да служи на друг за определено време и срещу определено заплащане. А чо-

106 Мат. 13:8.

107 Мат. 21:19 и Мат. 25:24-30.

108 Еф. 2:10.

векът в робство цял живот зависи изцяло от своя господар и е задължен да му служи, без да очаква никакво възнаграждение или заплата, като животно, върху което собственикът има право на живот и смърт.

[70] Има три вида робство: естествено, принудително и доброволно. Всички твари са Божии роби по първия начин, защото *господня е земята и онова, що я изпълня*¹⁰⁹; злите духове и вечно осъдените – по втория; праведниците и светците – по третия. Доброволното робство е най-съвършено и принася най-голяма прослава на Бога, който *гледа на сърце*¹¹⁰, изисква сърцето¹¹¹ и се нарича *твърдиня на сърцето*¹¹², т.е. на любящата Го воля, защото чрез доброволното робство избираме Бога и служението Нему над всичко, макар и да не сме задължени по естеството си.

[71] Между слугата и роба има основна разлика*:

1. Слугата не дава на господаря си всичко, което е и което притежава, нито всичко, което може да придобие с нечия помощ или със свои сили; а робът се предава на господаря си изцяло, предава му всичко, което

109 Пс. 23:1.

110 1 Царств. 16:7.

111 Срв. Притч. 23:26.

112 Срв. Пс. 72:26.

притежава, и всичко, което може да придобие, без изключение.

2. Слугата изисква заплата за услугите, които извършва за господаря; а робът не може нищо да изисква, колкото и усърдно, сръчно и тежко да работи.

3. Слугата може да напусне господаря си, когато поиска, или поне тогава, когато изтече времето на неговата служба; робът няма право да напуска господаря си, когато поиска.

4. Господарят няма право върху живота и смъртта на слугата и следователно, ако го убие като свое впрегатно животно, ще извърши наказуемо убийство; а господарят на роба има законна власт върху живота и смъртта му дотолкова, че може да го продаде, на когото поиска, или да го убие както, да кажем, коня си.

5. И най-сетне, слугата остава за известно време на служба у господаря; а пък робът – завинаги.

[72] Между човеците нищо не прави един човек по-пълна собственост на друг от робството; и за християнина няма нищо, благодарение на което да стане по-пълна собственост на Исуса Христа и Неговата Пресвята Майка, от доброволното робство по примера на самия Исус Христос, който от

любов към нас *приема образ на раб*¹¹³, а след това и на Пресветата Богородица, която нарича себе си *рабиня Господня*¹¹⁴.

Апостолът с гордост се определя като *раб на Христа*¹¹⁵.

В Священото Писание християните неведнъж са наричани *раби Христови*¹¹⁶, а както правилно отбелязва един известен човек*, думата *servus* някога е означавала просто роб, защото тогава още не е имало слуги в днешния смисъл, а на господарите са служели роби или освободени роби. Катехизисът на светия Тридентски събор, за да не остави и най-малко съмнение, че сме Исус Христови роби, си служи с недвусмислена дума и ни нарича „*mancipia Christi*” – „роби на Исуса Христа”^{**}. И така:

[73] Твърдя, че трябва да принадлежим на Исуса Христа и да Му служим не само като слуги или наемници, а като роби по любов, които от голяма любов Му се отдават и се посвещават, за да Му служат като роби за самата чест, че Му принадлежат. Преди кръщението сме били роби на сатаната. Кръщението ни направи роби на Исуса Христа¹¹⁷.

113 Фил. 2:7.

114 Лук. 1:38.

115 Рим. 1:1; Фил. 1:1; Тит. 1:1.

116 1 Кор. 7:22; 2 Тим. 2:24.

117 Срв. Рим. 6:22.

Затова християнинът е или роб на сатаната или роб на Исуса Христа*.

[74] Същото, което казвам абсолютно за Исус Христос, казвам относително и за Пресветата Дева, която Исус Христос, избрал я за неотлъчна другарка в живота и смъртта, в своята слава и могъщество в небето и на земята, е сподобил чрез благодатта, според Своето величие, със същите права и привилегии, които самият Той притежава по естество*:

„Всичко, което Бог има по естество, Мария има по благодат” – казват светците¹¹⁸. Според тях Исус Христос и Мария имат една и съща воля и една и съща власт, притежават общо едни и същи поданици, едни и същи слуги и едни и същи роби¹¹⁹.

[75] И така, според светците и според мнозина учени човек може да стане и да се нарече „роб по любов” на Пресветата Дева, та по този начин да стане по-съвършен роб на Исуса Христа¹²⁰. Пресветата Дева е пътят, който Спасителят е използвал, за да дойде при нас. Тя е също и пътят, който ние трябва да използваме, за да отиваме при Него¹²¹,

118 Франциско Суарез: Francisco Suárez, *In III partem D. Tomae*, q. 27, a. 2, d. 3.

119 Срв. св. Йоан Дамаскин, *Hom. 22 in Dormit. B. V. M.*, PG 96, 742 A. – С.

120 Св. Илдефонс: S. Ildefonsus archiepiscopus Toletanus, *Liber de virginitate perpetua S. Marie*, г. 12, PL 96, 108 A.

121 Св. Августин – виж бел. към т. 195.

защото Мария не е като останалите твари, които, ако се привържем към тях, по-скоро ни отдалечават от Бога, вместо да ни приближават към Него; напротив, най-големият стремеж на Мария е да ни едини с Христа, своя Син*, а най-голямото желание на Сина ѝ е да идваме при Неговата пресвята Майка. По този именно начин отдаваме чест на Христа и Му доставяме радост, тъй както би почел и зарадвал един цар оня, който стане роб на царицата в желанието си по този начин да стане по-съвършен поданик и роб на царя. Затова Светите отци, а след тях и св. Бонавентура, ясно казват, че Пресветата Дева Мария е пътят, който води при нашия Господ¹²².

[76] Нещо повече, ако, както вече казах*, Пресветата Дева е Царица и Владичица на небето и земята. „На властта на Бога е подчинено всичко, дори Девата; на властта на Девата е подчинено всичко, дори Бог”¹²³, казват св. Анселм, св. Бернар, св. Берардин, св. Бонавентура. Няма ли тогава Мария толкова поданици и роби, колкото са тварите в света? Не подоба ли при толкова роби по принуда да има

122 Срв. Св. Бонавентура, *Psalt. majus*, Ps. 117 (*Opera omnia*, Vives, Parisiis 1868, vol. 14, p.215): „Via veniendi ad Christum est appropinquare ad illam” – „Приближаването към нея е пътят за отиване при Христос”.

123 „Imperio Dei omnia subiciuntur, et Virgo; ecce imperio Virginis omnia subiciuntur et Deus”.

роби по любов, които доброволно са избрали Мария за господарка, посвещавайки ѝ се като роби? Как така? Нима хората и демоните ще имат доброволни роби, а Мария – не? Как така? Та нали един цар смята за чест царицата, неговата другарка, да има роби, над които има право на живот и смърт**, защото честта и властта на единия са същевременно чест и власт на другия. Можем ли да допуснем, че нашият Господ, който като най-добрия син е дал всяка своя власт на пресвятата Си Майка, ще е недоволен Мария да има роби? Нима ще има по-малко уважение и любов към Своята Майка, отколкото Артаксеркс към Естир или Соломон към Вирсавия?¹²⁴ Кой би се осмелил да каже нещо подобно или дори да си помисли?

[77] Ала накъде ме води перото ми? Защо се спирам да обосновавам толкова нашироко нещо толкова очевидно? Ако някой не иска да се нарича роб на Пресветата Дева, няма значение! Нека да стане и да се нарече роб на Исуса Христа! То е същото като да бъде роб на Мария, защото Исус е плодът и прославата на Мария*. А по-съвършеният начин човек да се удостои с честта на това възвишено робство, е именно набожността, за която ще стане дума по-нататък**.

124 Срв. Ест. 5:2-6; 3 Царств. 2:19-20.

[„Да се очистим от всяко зло, което е в нас”]

[78] *Трета истина.* Нашите най-добри деяния обикновено са опетнени и опорочени от покварата, която е в нас. Когато бистра изворна вода се налее във вонящ съд или пък вино в бъчва, която е замърсена от това, което преди е било в нея, тогава чистата вода и доброто вино се развалят и лесно поемат неприятната миризма. Подобно нещо става, когато Бог влее в нашата накърнена от първородния и личния грях душа Своята благодат и небесната роса или пречудното вино на любовта Си. Обикновено Неговите дарове се развалят и се оскверняват от лошия квас и утайката, които грехът е оставил в нас. Всички наши деяния, дори и най-възвишените добродетели, са вмирисани от него*. Следователно за да постигнем съвършенството, което не може да бъде придобито без единението с Исус Христос, е много важно да се очистим от всяко зло, което е в нас. В противен случай нашият Господ, който е безкрайно чист и не понася и най-малкото петно в душата, ще ни отхвърли от лицето Си и няма да се съедини с нас.

[79] За да се освободим от себе си, ние трябва, *първо*, с помощта на Светия Дух добре да познаем нашата накърнена природа, нашата неспособност да вършим всякакво

добро, полезно за нашето спасение, нашата слабост във всичко, нашето непостоянство във всяко време, нашето недостойнство за всякаква благодат и нашата несправедност във всяко отношение. Грехът на първия родител почти напълно е отровил всички ни, вкиснал ни е, раздул ни е и ни е развалил, както квасът вкисва, раздува и разваля тестото, в което е сложен. Греховете, които сме извършили – смъртни или простителни, макар и опростени, са увеличили нашата похотливост, слабост, непостоянство и нашата поквареност, оставяйки в душата лоши последиствия.

Телата ни са така покварени, че Светият Дух ги нарича *греховни тела, заченати в беззаконие*¹²⁵, хранени с грях и способни на всеки грях. Изложени на хиляди болести, те се разлагат от ден на ден и раждат само красота, червеи и поквара.

Душата ни, съединена с тялото, е станала толкова чувствена, че направо е наречена плът. *Всяка плът се бе отклонила от своя път на земята*¹²⁶. Наш дял са само горделивостта и заслепението на духа, ожесточението на сърцето, чувствеността, бушуващите страсти и болестите на тялото. По природа

125 Срв. Рим. 6:6 и Пс. 50:7.

126 Бит. 6:12.

сме по-горделиви от пауни, по-привързани към земята от жаби, по-безчестни от козли, по-завистливи от змии, по-лакоми от прасета, по-необуздани от тигри, по-лениви от костенурки, по-слаби от тръст, по-непостоянни от вятъра*. По съществуто си ние нямаме друго освен нищетата и греха¹²⁷ и не заслужаваме друго освен Божия гняв и вечния ад¹²⁸.

[80] Можем ли тогава да се учудваме, че Спасителят казва, че ако някой иска да върви след Него, трябва да се отрече от себе си и да презре душата си; че който обича душата си, ще я изгуби; а който мрази душата си на този свят, ще я запази за вечен живот?¹²⁹ Безкрайната Премъдрост, Която не заповядва нищо без причина, ни повелява да възненавидим сами себе си, защото сме достойни само за омраза. Нищо не е така достойно за любов като Бог и нищо не е така достойно за омраза като нас.

[81] *Второ*, за да се освободим от себе си, трябва ежедневно да умираме за себе си, т.е. трябва да се отречем от действието на нашите душевни власти и телесни сетива, трябва

127 Срв. канон 22 на Втория синод в Оранж (529 г.): „Nemo habet de suo nisi mendacium et peccatum” – „От себе си [букв. от своето] всеки има само лъжата и греха”.

128 Срв. Еф. 2:3.

129 Срв. Лук.9:23; Мат. 16:24; Иоан. 12:25.

да гледаме, като да не виждаме, да слушаме, като да не чуваме, да се ползуваме от тоя свят – като да се не ползваме¹³⁰, което св. Павел нарича всекидневно умирање: *Всеки ден умирам!*¹³¹ *Ако житното зърно, паднало в земята, не умре, остава си пръст*¹³² и няма да даде добър плод. Ако не умрем за себе си и ако нашите най-святи благочестиви дела не ни доведат до тази необходима и плодотворна смърт, ние няма да принесем стойностен плод и нашите набожности ще останат безполезни за нас, а всички наши праведни деяния ще бъдат осквернени от нашето себелюбие и самоволие, така че Бог ще гледа с отвращение най-големите жертви и най-добрите дела, които можем да извършим¹³³; а в смъртния час ще се изправим с празни ръце, без добродетели и без заслуги, и в нас няма да има дори искрица чиста любов, която получават само душите, умрели за себе си, с живот, *скрит с Христа в Бога*¹³⁴.

[82] Трето, сред всички набожности към Пресветата Дева трябва да изберем онази,

130 Срв. 1 Кор. 7:31: *които се ползуват от тоя свят – като да се не ползуват.*

131 1 Кор. 15:31.

132 Иоан. 12:24: *ако житното зърно, паднало в земята, не умре, остава си само.* Монфор превежда лат. *solum* като „пръст“ (*ipsium solum tanet*), както в Сир. 33:10: *Omnes homines de solo* (*И всички люде са от пръст*).

133 Срв. Ис. 1:13.

134 Кол. 3:3.

която като най-добра и най-освещаваща най-сигурно ни води към това да умрем за себе си; защото не бива да смятаме, че всичко, което блести, е злато, че всичко, което е сладко, е мед, че всичко, което е лесно, което най-много хора практикуват, е най-освещаващо. Тъй както има тайни на природата, които позволяват някои естествени действия да се извършват бързо, лесно и с малко усилия, тъй има и тайни в порядъка на благодатта, които позволяват надестествените действия да се извършват бързо, благостно и лесно: да се отречем от себе си, да се изпълним с Бога и да станем съвършени*.

Набожността, която искам да разкрия, е една от тези тайни на благодатта, непознатата за много християни, позната на малцина благочестиви, но прилагана и обичана от шепата хора. За да започнем да разкриваме тази набожност, ето една четвърта истина, която е продължение на третата.

[„Нуждаем се от посредник пред самия Посредник”]

[83] *Четвърта истина.* По-съвършено е, защото е по-смирено, да не се приближаваме към Бога направо, а чрез посредник. Нашата природа е толкова накърнена, както току-що показахме*, че, ако в старанието си да стигнем до Бога и да Му бъдем угодни,

се осланяме на собствените си усилия, на собствената си изобретателност и подготовка, сигурно е, че всички наши праведни деяния ще бъдат покварени и ще имат пред Бога стойност твърде малка, за да могат да Го склонят да се едини с нас и да ни изслуша. Ненапразно Бог ни е дал посредници пред Своето величие. Той е видял нашата негодност и неспособност, смилил се е и за да ни даде достъп до милосърдието Си, ни е дал могъщи ходатаи пред Своето величие. Да пренебрегваме тези посредници и да се приближаваме към Неговата святост направо и без всякаква подкрепа, би означавало липса смирение, липса на уважение към Бога – всевишния и всесветия; би означавало да почитаме Царя на царете по-малко от един обикновен земен цар или княз, към когото не се осмеляваме да се приближим без приятел, който да каже добра дума за нас¹³⁵.

[84] Нашият Господ е наш застъпник и посредник в изкуплението пред Бога Отца. Чрез Него трябва да се молим с цялата триумфираща и воюваща Църква; чрез Него имаме достъп до Божественото величие и не бива никога да заставаме пред лицето на Бога иначе, освен подкрепени от заслугите на Исус Христос и облечени в тях, подобно

135 Срв. св. Бернар, *Serm. 4 in Assumpt. B. M. V.*, PL 183, 429-430.

на малкия Яков, който, облечен в ярешките кожи, е застанал пред своя баща Исаак, за да получи благословия¹³⁶.

[85] Но не се ли нуждаем от посредник пред самия Посредник? Достатъчно голяма ли е нашата чистота, та да можем непосредствено и със свои сили да се единим с Него? Не е ли Той Бог, равен във всичко на Отца, т.е. Свят и пресвят, достоен за същата почит като Отца? Ако поради безкрайното Си милосърдие е станал наш заложник и посредник пред Бога, Своя Отец, за да ни помири с Него и да Му изплати нашия дълг, нима трябва да имаме по-малко почит и боязън пред Неговото величие и святост?

Да кажем смело заедно със св. Бернар¹³⁷, че се нуждаем от посредник пред самия Посредник и че единствено Пресветата Дева може да изпълни това милосърдно служение. Христос е дошъл при нас чрез Мария, чрез Мария и ние трябва да отидем при Него¹³⁸. Ако се боим да отидем направо при Исус Христос, който е Бог, било то поради безкрайното Му величие, било поради нашата низост или нашите грехове, нека смело да молим Мария, нашата Майка, за помощ

136 Тази точка е съставена почти изцяло от библейски цитати: 1 Иоан. 2:1, 1 Тим. 2:5, Рим. 13:14, Бит. 27:27.

137 Св. Бернар, *Hom. 5 in Assumpt.: Signum magnum*, n. 2, PL 183, 429.

138 Св. Бернар, *Serm. in Nativ. B. M. V.: de aquaeductu*, n. 7, PL 183, 441.

и застъпничество: тя е добра и нежна, в нея няма нищо сурово или отблъскващо, нищо прекалено приповдигнато или бляскаво. Когато гледаме Мария, виждаме нашата природа в непорочно състояние. Тя не е слънце, което би могло да ослепи нас, слабите, с блясъка на лъчите си, а е по-скоро красива и хубава като месечина¹³⁹, която получава светлината си от слънцето и я омекотява, та то да не поразява зениците на нашата слабост. Мария е толкова милостива, че никога не отблъсква никого, който я моли за застъпничество, бил той и най-големият грешник, защото, както казват светците¹⁴⁰, никога не се е чуло, откакто свят светува, някой, който с упование и постоянство прибягва към Пресветата Дева, да е бил изоставен от нея. Тя е толкова могъща, че никога никоя нейна молба не е била отхвърлена. Стига само да застане пред своя Син и молбата ѝ на часа е изслушана. Любовта към Неговата скъпа Майка – утробата, която Го е носила, и гърдите, от които е сукал¹⁴¹ – и нейните молби винаги Го покоряват.

139 Песен на песн. 6:10.

140 Най-близък до това място е текстът на св. Бонавентура (*Serm. 2 de B. semperque Virg. Maria*, ad 4 (*Opera omnia*, Vives, Parisiis 1868, vol. 14, p. 113)), който приписва същата мисъл на св. Бернар (*Serm. in Nativ. B. M. V.: de aquaeductu*, n. 7, PL 183, 441.).

141 Срв. Лук. 11:27.

[86] Всичко това почерпихме от съчиненията на св. Бернар и св. Бонавентура. Според тях, приближавайки се към Бога, трябва да изкачим три стъпъла: първото, най-близко нам и прилягащо на нашите способности, е Мария; второто е Исус Христос, а третото е Бог Отец. За да стигнем при Исус, трябва да отидем при Мария, защото е наша посредница в застъпничеството. За да стигнем до предвечния Отец, трябва да отидем при Исус*, защото Той е нашият посредник в изкуплението¹⁴². Набожността, за която след малко ще говорим, ще ни позволи съвършено да спазим този ред.

[„Много ни е трудно да опазим получените от Бога благодати и съкровища”]

[87] *Пета истина*. Поради нашата слабост и уязвимост ни е много трудно да опазим получените от Бога благодати и съкровища:

1. Поради това, че тези съкровища, които струват повече от небето и земята, *носим в глинени съдове*¹⁴³ – в нашето тяло, обречено на тление, и в нашата душа, слаба и непосто-

142 Това е мисъл в духа на св. Бернар, но преди всичко на *Speculum B. M. V.*, lect. 6, п. 22, приписвана някога на св. Бонавентура, а днес на Конрад Саксонски.

143 2 Кор. 4:7.

янна, която и най-незначителните неща безпокоят и обезсърчават.

[88] 2. Поради това, че злите духове, тези лукави грабители, искат да ни нападнат ненадейно, за да ни окрадат и оберат. Ден и нощ гледат да издебнат сгодния случай. Обикалят и търсят да ни глътнат¹⁴⁴ и в един миг да изтръгнат от нас чрез греха всички благодати и заслуги, придобивани дълги години. Тяхната злоба и изкусност, хитрост и многочисленост, трябва да ни карат безкрайно да се боим, особено като имаме пред вид колко хора, надарени с повече благодат, по-богати с добродетели, по-утвърдени в опитността и по-напреднали в благочестието, са били коварно изненадани, окрадени и безмилостно ограбени. Малко ли са ливанските кедри, звездите на небосклона, които паднаха лошо и в един миг загубиха цялото си великолепие и блясък. Откъде тази странна промяна? Със сигурност не от недостига на благодат, която всекиму е дадена в изобилие, но от липсата на смирение. Чувствали са се по-силни и по-самодостатъчни, отколкото са били в действителност; струвало им се е, че могат да опазят съкровищата си; уповавали са се и са се осланяли на себе си; мислели са, че домът им е достатъчно сигурен, а ковчежето им – солидно, та да опазят драгоценното съкровище на бла-

144 Срв. 1 Петр. 5:8.

годатта. И именно заради тази недоловима самонадеяност (макар и да им се е струвало, че се осланят единствено на Божията благодат) безкрайно справедливият Господ ги е оставил на собствените им сили и е позволил да бъдат позорно окрадени. Уви! Ако познаваха тази чудесна набожност, която след малко ще представя*, щяха да поверят съкровището си на мъгъцата и вярна Дева, а тя щеше да го пази като своя собственост и дори щеше да смята това за свой дълг към справедливостта.

[89] 3. Трудно е да се устоява в праведността поради невероятната поквара на света. Светът днес е толкова порочен, че и богобоязливите сърца трябва сякаш неизбежно да се осквернят – ако не от земната кал, то поне от праха на този свят¹⁴⁵. Същинско чудо е, ако някой мъжествено устоява сред придошлия поток на злото и не позволява да го повлече течението, ако някой в това бушуващо море не се удави или не попадне в ръцете на морските разбойници или корсарите, ако не се зарази от чумавия въздух. Само Мария, вярната Дева, в която адовият змей никога не е имал дял, извършва това чудо в душите на онези, които са възлюбени с прекрасна любов.

145 Св. св. Лъв Велики, *Serm. 42, De Quadr.* 4, PL 54, 275: „Necesse est de mundano pulvere etiam religiosa corda sordescere” – „От праха на света неизбежно се замърсяват и богобоязливите сърца”.

[Б. ЗНАЧИТЕ НА ИСТИНСКАТА НАБОЖНОСТ КЪМ МАРИЯ]

[90] Ако приемаме изброените пет истини, трябва сега, повече от всякога, да направим правилния избор на истинската набожност към Пресветата Дева, защото повече от всякога има фалшиви форми на набожност към Пресветата Дева, които лесно могат да бъдат взети за истинска набожност. Дяволът, този фалшификатор и изкусен съблазнител, е подвел и погубил вече толкова души чрез фалшива набожност към Божията Майка, че всеки ден използва дяволския си опит, за да погуби много други, като под прикритието на няколко лошо казани молитви и няколко външни практики ги залисва и приспива в греха. Също както фалшификаторът на пари обикновено подправя само злато и сребро и много рядко други метали, защото те не си струват, така и злият дух рядко подправя други набожности, а само набожността към Исус и Мария, набожността към Светото причастие и набожността към Пресветата Дева, понеже те сред останалите набожности са като златото и среброто сред металите.

[91] Затова е изключително важно най-напред да опознаем фалшивите форми на

набожност към Пресветата Дева, за да ги избягваме, и истинската набожност, за да я практикуваме; след това, сред многото различни начини за практикуване на истинска набожност към Пресветата Дева да разпознаем онзи, който е най-съвършен, най-угоден на Мария, който принася най-голяма прослава на Бога и най-много ни освещава, за да се привържем към него.

[I. „Фалшиви почитатели на Пресветата Дева и фалшиви форми на набожност към нея”]

[92] Различавам седем вида фалшиви почитатели и съответно фалшиви набожности към Пресветата Дева, а именно почитателите, които са: 1) критични; 2) скрупульозни; 3) повърхностни; 4) самонадеяни; 5) непостоянни; 6) лицемерни; 7) користни.

[1. „Критични почитатели”]

[93] *Критични* почитатели обикновено са преизпълнените с горделивост учени, умните и самодостатъчни глави, които в душата си изпитват някаква набожност към Пресветата Дева, но критикуват почти всички благочестиви набожности към Мария, които обикновените хора практикуват с простота и благоговение в чест на добрата Майка, защото те не са им по вкуса. Подлагат на съмнение всички чудеса и случаи, разказвани от досто-

верни автори или почерпени от манастирските хроники, които свидетелстват за различни прояви на милосърдието и могъществото на Пресветата Дева. Трудно понасят вида на простите и смирени хора, коленичили пред олтар или икона на Богородица, а понякога и на уличен тъгъл, за да се молят на Бога; те дори ги обвиняват в идолопоклонство, като че ли тези хора почитат парче дърво или камък; казват, че самите те не обичали тези външни форми на набожност и че не били толкова слабоумни, та да приемат на вяра всякаквите разкази и историйки за Пресветата Дева, които хората безмислено повтарят. Когато им припомнят прекрасните похвали, които Светите отци са изrekli в чест на Пресветата Дева, или казват, че това е ораторско преувеличение, или преиначават думите им*.

От такива фалшиви почитатели, горделиви и световни хора, трябва много да се пазим, защото те могат да нанесат непоправими щети на набожността към Пресветата Дева и под предлог, че се борят с прекалителствата, да отдалечат от нея хората.

[2. „Скрупульозни почитатели”]

[94] *Скрупульозните* почитатели са хора, които се страхуват да не оскърбят Сина, почитайки Майката, да не унизят единия, превъзнасяйки другия. Не могат да изгър-

пят Пресветата Дева да бъде дарявана с най-подобаващи похвали, както са правили Светите отци, много трудно понасят това, че повече хора стоят на колене пред олтара на Пресветата Дева отколкото пред Пресветото Причастие, сякаш едното противоречи другото; сякаш тези, които се молят на Пресветата Дева, не се молят пред нея на Исуса Христа! Не искат толкова често да се говори за Пресветата Дева и толкова често хората да се обръщат към нея.

Ето няколко типични техни изказвания: „Защо са ни толкова много броеници, толкова братства и външни набожности към Пресветата Дева? Какво невежество. Религията става за посмешище. Говорете ми само за онези, които имат набожност към Исус Христос (при случай ще споменем, че често говорят за Него, без да свалят шапка). Към Исус Христос трябва да прибягваме. Той е нашият единствен ходатай; Исуса Христа трябва да проповядваме, ето кое е сигурно!”

Това, което казват, донякъде е истина. Но като се има пред вид как го използват, за да пречат на набожността към Пресветата Дева, то се оказва голяма опасност и хитър капан, поставен от лукавия уж за по-голямо добро. Защото никога не почитаме повече Исуса Христа отколкото тогава, когато от-

даваме по-голяма чест на Пресветата Дева, защото я почитаме единствено за това да почетем по-съвършено Исуса Христа, тъй като се обръщаме към нея само като към път, за да намерим целта, към която се стремим и която е Исус.

[95] Светата Църква заедно със Светия Дух благославя най-напред Пресветата Дева, а след това Исуса Христа: *Благословена си ти между жените и благословен е плодът на твоята утроба, Исус*¹⁴⁶. Не заради това, че Пресветата Дева значи повече от Исус Христос или е равна на Него – това би било недопустима ерес; а защото, за да бъде по-съвършено благославян Исус Христос, най-напред трябва да бъде благословена Мария*. И така, нека кажем заедно с всички истински почитатели на Пресветата Дева и противно на нейните фалшивите скруполюзни почитатели: „Марийо, благословена си ти между жените и благословен е плодът на твоята утроба, Исус”.

[3. „Повърхностни почитатели”]

[96] *Повърхностните* почитатели са хора, за които цялата набожност към Пресветата Дева се свежда до външни действия. Те намират наслада само във външното измерение на набожността към Пресве-

146 Лук. 1:42.

тата Дева, защото нямат вътрешен дух; те набързо ще кажат много броеници, невнимателно ще изслушат няколко литургии, без подобаващо благочестие ще тръгнат в шествието, ще се запишат във всички братства, без да поправят живота си, без да се преборят с похотите си и без да подражават на добродетелите на Пресветата Дева. Обичат само онова в набожността, което възприемат със сетивата, без да опитат съдържанието му; когато в своите религиозни действия не намират външни усещания, струва им се, че не израстват, всичко захвърлят или всичко правят хаотично. Светът е пълен с такива повърхностни почитатели и никой повече от тях не критикува хората, отдадени на молитва, за които най-важно е вътрешното измерение, макар че не пренебрегват външната скромност, която винаги съпътства истинското благочестие.

[4. „Самонадеяни почитатели”]

[97] *Самонадеяни* почитатели са грешниците, погълнати от своите страсти, или приятелите на света, които под красивото име християнин и почитател на Пресветата Дева скриват горделивост, свидливост, похотливост, пиянство, раздразнителност, ругателност, сплетничество, несправедност и др.;

спят спокойно в пороците си, без много да полагат усилие да се поправят, под предлог, че отдават чест на Пресветата Дева; надяват се, че Бог ще им прости, че няма да умрат без изповед, нито ще бъдат осъдени, тъй като казват Броеница, постят в събота*, членуват в братство на Светата броеница или на Нараменика, или пък в различни общества; тъй като носят знак или верижка на Пресветата Дева и под.

Когато им се говори, че набожността им е само дяволска заблуда и опасна самонадеяност, която е пагубна, не искат да повярват; казват, че Бог е добър и милостив, че няма човек, който да не е грешил, че няма да умрат без изповед, че едно добро *Отче, съгреших*¹⁴⁷ в смъртния час е достатъчно; освен това, че те са почитатели на Пресветата Дева, че носят нарамника, че всеки ден безупречно и без да се хвалят казват в нейна чест седем *Отче наш* и седем *Радвай се*, че дори и сега казват Броеница и молитви към Пресветата Дева, че постят и под. За да потвърдят това, което говорят, и още повече да се заслепят, разказват разни истории, които са чули или прочели по книгите, истински или измислени, няма

147 Лук. 15:18, 21 – *Pater peccavi* (лат.): формула на пълното със съкрушение признаване на вините.

значение, които свидетелствали, че умрелите в тежък грях без изповед, понеже приживе казвали някакви молитви или практикували някакви набожности към Пресветата Дева, били възкресени, за да се изповядат, или душата им по чудесен начин останала в тялото чак докато се изповядат, или пък по милостта на Пресветата Дева получили от Бога в мига на смъртта си разкаяние и опрощение на греховете и по този начин били спасени, та и те се надяват да им се случи същото.

[98] Нищо в християнството не е толкова достойно за осъждане както тази дяволска самонадеяност: та нима можем да твърдим, че истински обичаме и почитаме Пресветата Дева, щом с греховете си пробощаваме, приковаваме, разпъваме на кръста и безмилостно оскърбяваме нейния Син, Исус Христос? Ако Мария спасяваше по милостта си всички¹⁴⁸ такива хора, тя би допускала престъпления, би помагала да разпъват на кръста и да оскърбяват Сина й. Кой ще посмее да мисли така?

[99] Твърдя, че една такава злоупотреба с набожността към Пресветата Дева, която след набожността към нашия Господ в Пре-

148 Срв. св. Тома от Аквино *S. Th.*, suppl. III p., q. 75, a. 5, ad 5-um: „Едно нещо са всеобщите закони, а съвсем друго – привилегиите, с които някои биват дарени“.

светото причастие е най-святата и най-безпогрешната, представлява ужасяващо светотатство, което след светотатственото приемане на Пресветото причастие е най-голямото и най-малко заслужава опрощение.

Признавам, че за да може човек истински да почита Пресветата Дева, съвсем не трябва да е толкова свят, че да избегне всякакъв грях, макар че би трябвало да си го пожелаем; но трябва най-малкото (моля за особено внимание към това, което сега ще кажа):

първо, да устоява в искреното решение да избягва поне всякакъв смъртен грях, който обижда както Майката, така и Сина;

второ, да полага усилия да избягва греха;

трето, да принадлежи към братства, да казва цялата Броеница, нейна част или други молитви, да пости в събота и др.

[100] Това твърде помага за обръщането дори и на непоправимия грешник; и ако моят читател е такъв, дори с единия крак да е вече в пропастта, препоръчвам му всичко това, но при условие, че ще практикува тези добри деяния, единствено за да получи от Бога, чрез застъпничеството на Пресветата Дева, благодатта на съкрушението и опрощението на греховете, както и за да победи своите грехове, а не за да може спокойно да продължава да живее в греха въпреки угризенията на съвестта,

в противоречие с примера на Исус Христос и светците и с евангелските принципи.

[5. „Непостоянни почитатели”]

[101] *Непостоянни* почитатели са онези, които отдават чест на Пресветата Дева нередовно и по прищявка: ту са ревностни, ту пък хладни, веднъж са като че готови на всичко, за да ѝ служат, друг път път сякаш не са те същите. Най-напред подхващат всички форми на набожност към Пресветата Дева, записват се в нейните братства, а после не спазват вярно правилата им, *менят се като месечината*¹⁴⁹, а Мария ги слага под нозете си заедно със сърпа на месечината¹⁵⁰, защото са изменчиви и недостойни да се причислят към слугите на тази вярна Дева, които се отличават с вяност и постоянство. По-добре да не се захващаме с толкова молитви и набожни практики, а да изпълняваме по-малко, но с любов и вяност, въпреки спънките от света, дявола и плътта.

[6. „Лицемерни почитатели”]

[102] Сред фалшивите почитатели на Пресветата Дева има и *лицемерци*, които крият греховете и пороците си под покроба на тази вярна Дева, за да изглеждат в очите на другите такива, каквито всъщност не са.

149 Сирах. 27:11.

150 Срв. Откр. 12:1.

[7. „Користни почитатели”]

[103] Има още и *користни* почитатели, които прибягват към Пресветата Дева, само за да спечелят някое дело, да избегнат някоя опасност, да оздравеят от някоя болест или от друга подобна нужда, без която биха забравили за Мария; и едните, и другите са фалшиви почитатели, които не са угодни нито на Бога, нито на Неговата свята Майка.

[104] И така, да внимаваме да не би да се окажем *критични* почитатели, които в нищо не вярват, а всичко критикуват; *скрупульозни* почитатели, които от уважение към Исус Христос се страхуват да не би прекомерно да почитат Пресветата Дева; *повърхностни* почитатели, за които цялата набожност се свежда до външни действия; *самонадеяни* почитатели, които под прикритието на фалшива набожност към Пресветата Дева упорстват в греховете си; *непостоянни* почитатели, които лекомислено променят своите набожни практики или при най-малкото изкушение напълно ги изоставят; *лицемерни* почитатели, които постъпват в братствата и носят цветовете на Пресветата Дева, за да минават за добродетелни; и най-сетне *користни* почитатели, които прибягват към Пресветата Дева, единствено за да се освободят от плътските страдания или да придобият земни блага.

[2. *Белезите на истинската набожност към Пресветата Дева*]

[105] След като разкрихме и разобличихме формите на фалшивата набожност към Пресветата Дева, трябва с няколко думи да очертаем истинската набожност, която е: 1) *вътрешна*; 2) *нежна*; 3) *свята*; 4) *постоянна*; 5) *безкористна*.

[1. „Истинската набожност е вътрешна”]

[106] *Първо*, истинската набожност към Пресветата Дева е *вътрешна*, т.е. извира от ума и сърцето, произтича от почитанието към Пресветата Дева, от високото мнение за нейното величие, а също и от любовта, с която я даряваме.

[107] *Второ*, тя е *нежна*, т.е. пълна с доверие към Пресветата Дева като доверието на детето към добрата майка. Чрез нея душата прибягва към Мария във всички телесни и духовни потребности с голяма простота, доверчивост и нежност; моли добрата Майка за помощ по всяко време, на всяко място и за всяко нещо: в колебанията – за светлина; в заблудите – за правилна посока; в изкушенията – за опора; в слабостите – за подкрепа; в паденията – за изправяне; в униженията – за окуражаване; в скрупулите – за освобождаване; в кръстовете, житейските трудности и превратности – за утеха. И така, във всички телесни и духовни

болки Мария е постоянно прибежище, душата не се страхува, че ще досади на тази добра Майка и няма да бъде угодна на Исуса Христа.

[3. „Истинската набожност е свята”]

[108] *Трето*, истинската набожност към Пресветата Дева е *свята*, т.е. насърчава душата да избягва греха и да подражава на добродетелите на Пресветата Дева, особено на дълбокото ѝ смирение, на живата ѝ вяра, на пълното послушание, непрестанната молитва, всестранното умъртвление, божественото целомъдрие, ревностната любов, героичното търпение, ангелската кротост и божествената ѝ мъдрост. Това са десетте главни добродетели на Пресветата Дева*.

[4. „Истинската набожност е постоянна”]

[109] *Четвърто*, истинската набожност към Пресветата Дева е *постоянна*, укрепва душата в доброто и помага тя да не изоставя лесно благочестивите практики; придава ѝ смелост да се противопоставя на света с неговите моди и засади, на тялото в неговите трудности и страсти и на дявола в неговите изкушения; така че онзи, който истински почита Пресветата Дева не е изменчив, тъжен, скрупульозен, нито боязлив. Това не означава, че понякога не пада и че не изпитва отегчение в молитвите, но ако падне, става, протягайки ръка към своята добра Майка; ако

загуби желание за молитва и се чувства отегчен, не унива – защото праведният и верен почитател на Мария чрез вярата¹⁵¹ на Исус и Мария е жив, а не чрез плътските чувства.

[5. „Истинската набожност е безкористна”]

[110] И накрая *пето*, истинската набожност към Пресветата Дева е *безкористна*, тя вдъхновява душата да не търси себе си, а единствено Бога и Неговата свята Майка. Истинският почитател на Мария не служи на тази достопочтена царица, воден от дух на печалба и корист, нито заради своите земни или вечни, плътски или духовни блага, а единствено защото Мария заслужава да ѝ служат, а в нея и самият Бог; той обича Мария не затова, че му прави добро или че очаква някакво добро от нея, а затова, че е достойна за любов. Затова я обича и вярно ѝ служи, както в унинията и отегченията, така и в сетивните наслади и унесите; еднакво я обича на Голгота и на сватбата в Кана Галилейска. Колко мил и ценен в очите на Бога и Неговата Майка е такъв почитател на Пресветата Дева, който не търси себе си в служението! Но колко рядко се срещат такива! Именно за да не бъдат такава рядкост, взех перото, за да запиша това, което ползотворно проповядвах публично и особено по време на дългогодишното си мисионерство.

151 Срв. Евр. 10:29; срв. също т. 214.

[111] Доста вече казах за Пресветата Дева, а имам още много да говоря за нея. Но несравнено повече ще остане неизказано – било поради незнание и неумение, било поради липса на време. Защото моята цел е да формирам истинския почитател на Мария и истински ученик на Исуса Христа.

[112] Колко добре би бил оползотворен моя труд, ако това скромно писание, попаднало в ръцете на някоя благородна душа, родена от Бога и Мария, а *не от кръв, ни от похот плътска, нито от похот мъжка*¹⁵², ѝ открие и покаже чрез благодатта на Светия Дух великолепието и стойността на истинската и безпогрешна набожност към Пресветата Дева, която сега ще опиша! Ако знаех, че моята грешна кръв може да послужи да влязат в сърцата истините, които записвам в чест на моята прескъпа Майка и върховна Владичица, чиито най-низък син и роб съм, щях със собствената си кръв вместо с мастило да изпиша тези букви с надеждата, че ще намеря благи души, които от вярност към набожността, която проповядвам, ще възмездят на прескъпата ми Майка и Владичица щетите, които е понесла поради моята неблагоприятност и невярност.

152 Иоан. 1:13.

[113] Повече от когато и да било съм склонен да вярвам и да се надявам на всичко онова, което е дълбоко отпечатано в сърцето ми и за което от години моля Бога, а то е, че рано или късно Пресветата Дева ще има деца, слуги и роби по любов повече от всякога* и че по този начин Исус Христос, моят прескъп Господ, ще се възцари в сърцата повече от всякога.

[114] Предвиждам, че много ревящи зверове ще се стекат, за да разкъсат бесовски с дяволските си зъби тази скромна книжица и този, с когото си е послужил Светият Дух, за да я напише, а най-малкото ще гледат да я потопят в мрак и мълчание на дъното на някой съндък, за да не види дневна светлина*; и дори ще нападат и преследват онези, които я прочетат и приложат на дело**. Но това не е важно! Толкова по-добре! Това видение ме изпълва с утеха и надежда за голям успех – за голям полк храбри и борбени войни на Исус и Мария, войни и от двата пола, готови да се борят със света, с дявола и с оскверненото естество, в опасните времена, които ще настанат повече от всякога!

Който чете, нека разбира. Който може възприе, нека възприеме¹⁵³.

[В. НАЙ-ВАЖНИТЕ ПРАКТИКИ В НАБОЖНОСТТА КЪМ МАРИЯ]

[115] Има няколко вътрешни практики в набожността към Пресветата Дева; ето накратко най-важните от тях:

1. Да почитаме Мария като достойна Божия Майка, да ѝ оказваме почитание хипердулия*, т.е. да я уважаваме и почитаме повече от всички останали светци, като шедьовър на благодатта и първа след Исуса Христа, истинния Бог и истинния човек.
2. Да размишляваме нейните добродетели, привилегии** и дела.
3. Да съзерцаваме нейното величие.
4. Да ѝ оказваме любов, преклонение и благодарност.
5. Да я призоваваме от сърце.
6. Да ѝ се посвещаваме и да се съединяваме с нея.
7. Да правим всичко, за да ѝ бъдем угодни.
8. Да започваме, извършваме и завършваме всички дела с нея, в нея, от нея [и за нея]***, за да ги извършваме чрез Исуса Христа, в Исуса Христа, с Исуса Христа и за Исуса Христа, нашата крайна цел. Ще обясня последната практика.

[116] Истинската набожност към Пресветата Дева включва и няколко външни практики; ето най-важните от тях:

1. Да членуваме в посветените на Мария братства и общества.
2. Да постъпваме

в ордените*, основани в нейна чест. 3. Да разгласяваме нейната прослава. 4. Да даваме милостиня, да постим и да умъртвяваме духа и тялото си в нейна чест. 5. Да носим нейните символи, като броеницата, нарамника, верижката. 6. Внимателно, набожно и скромно да казваме или Броеницата, включваща петнайсет десетици *Радвай се* в чест на петнайсетте главни тайни на Исус Христос, или една част, включваща пет десетици, т.е. една трета от броеницата, в чест на петте радостни тайни: благовещението на Дева Мария, посещениято на Дева Мария при св. Елисавета, рождеството на Исус Христос, представянето на младенца Исус в храма и намирането на Исус в храма между учителите; или в чест на петте скръбни тайни: молитвата на Исус Христос в Гетсиманската градина, бичуването на Исус Христос, увенчаването на Исус Христос с трънен венец, кръстният път на Исус Христос и смъртта на Исус Христос на кръста; или пък в чест на петте славни тайни: възкресението на Исус Христос, възнесението на Исус Христос, слизането на Светия Дух върху апостолите, успението на Дева Мария и увенчаването на Дева Мария за Царица на небето и земята. Можем също да казваме Броеница, състояща се от шест или седем десетици в

чест на годините, през които според нас Пресветата Дева е живяла на земята; или Броеница към Пресвета Дева Мария, съставена от три *Отче наш* и дванайсет *Радвай се*, с които почитаме нейната корона от дванайсет звезди или привилегии; или Литургия на часовете в чест на Пресветата Дева, толкова повсеместно приета и отслужвана; или малкия Псалтир на Пресветата Дева, съставен в нейна чест от св. Бонавентура, толкова нежен и толкова набожен, че човек не може да го казва без въздвижение; или четиринайсет *Отче наш* и *Радвай се* в чест на четиринайсетте ѝ радости**; или други църковни молитви, химни и песни, като *Радвай се, Царице* (*Salve Regina*), *Радвай се, Царице небесна* (*Ave Regina caelorum*) или *Царице небесна* (*Regina coeli*) в зависимост от периода; или *Звезда морска* (*Ave maris Stella*), *О, славна Господарке* (*O gloriosa Domina*) и под., *Песен на Мария* (*Magnificat*) или други набожни молитви, каквито има много в книгите. 7. Да пеем и да насърчаваме другите да пеят духовни песни в нейна чест. 8. Определен брой пъти да коленичим или да се поклоним, като ѝ казваме например всяка сутрин шейсет или сто пъти *Радвай се, Марийо, Дево вярна* (*Ave Maria, Virgo fidelis*), за да получим от Бога чрез нейното посредни-

чество вярност към Божиите благодати през този ден; а вечер – *Радвай се, Марийо, Майко милостива* (*Ave Maria Mater misericordiae*), като с нейното посредничество молим Бога да ни прости греховете, сторени през този ден. 9. Да се грижим за братствата, посветени на нея, да украсяваме нейните олтари, да коронясваме и украсяваме нейните икони. 10. Да носим и да даваме на другите да носят нейните икони по време на шествия, да носим нейно изображение като мощно оръжие против лукавия. 11. Да поръчваме изображения на Мария или на името ѝ и да ги поставяме в църквите, в къщите или над градските порти, над входовете на църквите и къщите. 12. Да ѝ се посвещаваме по специален и тържествен начин.

[117] Има още много други практики в истинската набожност към Пресветата Дева, които Светият Дух е подсказал на светите души и които много освещават; повече за тях може да се прочете в книгата *Раят, отворен за Филагия*, написана от преподобния отец Пол Бари*, в която той е събрал значителен брой благочестиви действия, извършвани от светците в чест на Пресветата Дева; те прекрасно служат за освещаване на душите, при условие, че подobaващо се изпълняват, т.е.:

1. с добро и праведно намерение да бъдем угодни само на Бога, да се единим с Исус Христос като наша крайна цел и да укрепваме ближните; 2. внимателно и без съзнателно разсейване; 3. набожно, без бързане и небрежност; 4. скромно, с пълно уважение и в благопристойна позиция на тялото.

[Г. СЪВЪРШЕНОТО ПРАКТИКУВАНЕ НА НАБОЖНОСТТА КЪМ МАРИЯ]

[118] Смело заявявам, че след като прочетох почти всички книги, посветени на набожността към Пресветата Дева*, след поверителни приятелски разговори с най-святите и учени хора от последно време, не открих, нито чух за някаква набожност към Пресветата Дева, подобна на тази, за която искам да говоря – тя изисква от душите повече жертви за Бога, по-пълно очиства душата от нея самата и от самолюбието ѝ, по-вярно запазва нея в благодатта и благодатта в нея и по-съвършено и лесно свързва душата с Исус Христос, и най-сетне, принася повече слава Богу, повече осветява душата и е по-полезна за ближния.

[119] Понеже същността на тази набожност е свързана с вътрешността, която тя трябва да формира, не всички еднакво ще я разберат – едни ще останат при нейната външна страна и няма да отидат по-далеч, и те ще са повечето; малцина ще вникнат в същността ѝ, но ще преодолеят само една степен. Кой ще се изкачи на втората степен? Кой ще стигне до третата? Кой ще устои на нея? Само онзи, на когото Духът на Исус Христос открие тази тайна и Сам заведе там

вярната душа, за да напредва от добродетел в добродетел, от благодат в благодат, от светлина в светлина, чак до преобразяването в Исуса Христа и до пълната възраст на Христовото съвършенство и небесната слава¹⁵⁴.

[I] *Съвършеното посвещаване на Исус Христос*

[120] Понеже всяко наше съвършенство се състои в уподобяване на Исус Христос, в единение с Него и в посвещаване на Него, несъмнено най-съвършена от всички набожности е онази, която най-съвършено ни уподобява на Исус Христос, свързва ни с Него и ни посвещава на Него*. Но тъй като Мария е най-подобна на Исус Христос, от това следва, че сред всички набожности онази, която най-пълно посвещава душата на нашия Господ и най-пълно я уподобява на Него, е набожността към Пресветата Дева, Неговата свята Майка, и че колкото повече една душа е посветена на Мария, толкова по-пълно ще бъде посветена на Исус Христос.

Затова съвършеното посвещаване на Исус Христос не е нищо друго освен съвършеното и цялостно посвещаване на Пресветата Дева, т.е. това е набожността, на която уча; с други думи, това е съвършеното подновяване на обетите и обещанията от Светото кръщение**.

154 Сrv. Еф. 4:13; сrv. също бел. към т. 33.

[121] Следователно същината на тази набожност е да се отдадем изцяло на Пресветата Дева, та чрез Нея изцяло да принадлежим на Исус Христос. Ние трябва да ѝ предадем: 1. нашето тяло с всичките му сетива и членове; 2. нашата с душа с всичките ѝ власти; 3. външните блага, които наричаме имуществото, настоящи и бъдещи; 4. вътрешните и духовните блага, които са нашите заслуги, добродетели и добри дела, настоящи и бъдещи: накратко казано, всичко, което притежаваме в порядъка на естеството и в порядъка на благодатта, и всичко, което можем да притежаваме в бъдеще, в порядъка на естеството, благодатта или славата, и то без никакви уговорки, дори под формата на един грош, един косъм и най-малкото добро деяние, и то за цяла вечност, без да изискваме или очакваме никаква друга награда за своята жертва и за своето служение, освен честта да принадлежим на Исус Христос чрез Мария и в Мария, дори ако тази милостива Владичица не беше такава, каквато в действителност е – най-щедротото и най-прекрасното създание.

[122] Тук трябва да отбележим, че в добрите дела, които вършим, има две неща: удовлетворение и заслуга, т.е. стойност на удовлетворение и прощение и стойност

на заслуга. Удовлетворителна и просителна стойност в добрата постъпка е доброто деяние, което удовлетворява наказанието, полагащо се за греха, или изпросва някаква нова благодат; стойност на заслуга има доброто деяние, заслужаващо благодат и вечна слава. Посвещавайки се на Пресветата Дева, ние ѝ отдаваме цялата стойност на удовлетворение, прощение и заслуга, т.е. удовлетворенията и заслугите от всички наши добри дела: предаваме ѝ нашите заслуги, благодати и добродетели, не за да ги предава на други (тъй като нашите заслуги, благодати и добродетели строго погледнато не могат да бъдат предавани; само Исус Христос, който стана наш откуп пред Отца, можеше да ни предаде Своите заслуги), а за да ги запази, умножи и украси за нас, както ще обясним по-нататък*; предаваме ѝ нашите удовлетворения, за да ги раздава по своето благоволение и за по-голяма Божия прослава.

[123] Както следва от това: 1. Чрез тази набожност предаваме на Исус Христос по най-съвършен начин – чрез ръцете на Мария – всичко, което можем да Му предадем, и значително повече отколкото в другите набожности, в които Му предаваме някаква частица от времето си или някаква частица от добрите си дела, или някаква частица

от удовлетворенията и умъртвленията. Тук всичко е предадено и принесено в жертва, включително и правото да разполагаме с вътрешните блага и удовлетворенията, които придобиваме ден след ден благодарение на нашите добри дела – подобно нещо не се практикува дори в никой орден*. В ордените предаваме на Бога материалните блага чрез обета за бедност, плътските блага чрез обета за целомъдрие, волята си чрез обета за послушание, а понякога и свободата на тялото чрез задължението за живот в клаузура; но не Му предаваме свободата или правото да разполагаме със стойността на нашите добри дела и не се лишаваме без остатък от онова, което е най-драгоценно за християнина – заслугите и удовлетворенията.

[124] 2. Както следва от това, човек, който доброволно се е посветил и отдал на Исус Христос чрез Мария, не може повече да разполага със стойността на добрите си дела; всичко, което понася, всичко добро, което мисли, говори и прави, принадлежи на Мария, за да може тя да разполага с него според волята на Сина си и за Неговата по-голяма прослава, но така, че тази зависимост да не вреди на задълженията, произтичащи от положението, което някой заема понастоящем или може да заеме в бъдеще: например на

задълженията на свещеника, който, воден от своя дълг или по друга причина, трябва да посвети удовлетворителната и просителната стойност на Светата литургия за конкретната личност; защото тази жертва се принася само съгласно Божието повеление и сановното задължение.

[125] 3. Както следва от това, посвещаваме се едновременно на Пресветата Дева и на Исус Христос; на Пресветата Дева като съвършен начин, избран от Исус Христос, да се свърже с нас и нас да свърже със Себе Си; и на Исуса Христа като наша крайна цел, на която дължим всичко, което сме, като на наш Изкупител и наш Бог.

[126] Както споменах*, тази набожност с право може да бъде наречена съвършено подновяване на кръщелните обети и обещания.

Защото всеки християнин преди кръщението е бил роб на сатаната, тъй като му е принадлежал. На кръщението със собствените си уста или чрез кръстниците си тържествено се е отрекъл от сатаната, от неговата горделивост** и дела и е избрал Исуса Христа за свой учител и върховен Господар, за да зависи от него като роб по любов. Точно това правим чрез тази набожност: отричаме се (както е указано в акта на посвеща-

ването¹⁵⁵) от дявола, света, греха и самите себе си и изцяло се отдаваме на Исус Христос чрез ръцете на Мария***. И правим дори нещо повече, защото на кръщението човек обикновено говори чрез устата на някой друг – на кръстниците, и се отдава на Исус Христос чрез посредници; а чрез тази набожност се посвещаваме сами, доброволно и съзнателно.

На кръщението не се отдаваме на Исуса Христа чрез ръцете на Мария, поне не явно, и не предаваме на Исуса Христа стойността на нашите добри дела; след кръщението продължаваме да имаме пълната свобода да ги предназначим, за когото пожелаем, или да ги запазим за себе си, а чрез тази набожност ние открито се отдаваме на нашия Господ чрез ръцете на Мария и Му принасяме стойността на всички наши деяния.

[127] Както казва св. Тома, на Светото кръщение хората обещават, че се отричат от дявола и неговата горделивост¹⁵⁶. А този обет, казва св. Августин, е най-големият наш обет, с който сме се обрекли, че ще останем в Христа¹⁵⁷. Същото казват и кано-

155 Виж Приложение 2: „Посвещаване на Исус Христос чрез ръцете на Мария”.

156 Сrv. св. Тома от Аквино *S. Th.*, II-II, q. 88, a. 2.

157 *Votum maximum nostrum quo vovimus nos in Christo esse mansuros* - сrv. св. Августин, *Epis. 149 ad Paulinum*, n. 16, PL 33, 637.

нистите: „Най-важният обет е този, който даваме на кръщението”¹⁵⁸. Но кой пази този велик обет? Кой спазва вярно обещанията на Светото кръщение? Нима почти всички християни не престъпват верността, която са обещали на Исус Христос на кръщението? Откъде идва това всеобщо разложение, ако не от това, че се забравят обещанията и задълженията от Светото кръщение и от това, че почти никой не потвърждава самия *заветен договор*, който е сключил с *Бога* чрез посредничеството на кръстниците!

[128] Това е толкова истинно, че синодът в Сенс*, свикан по заповед на крал Лудвиг I Благочестиви, за да се справи с голямото разложение сред християните, констатира, че главната причина за упадъка на нравите е забравянето и непознаването на задълженията, поети на Светото кръщение; и не намира по-добър начин за преодоляване на едно толкова голямо зло, освен да подтикне християните да подновяват кръщелните обети и обещания.

[129] Катехизисът на Тридентския събор, верен интерпретатор на духа на светия събор, призовава енористите да правят същото: верните трябва да си припомнят и да

158 *Margarita Decreti*, XVII, q. 1: „Praecipium votum est quod in baptisate facimus”.

помнят, че са свързани с нашия Господ Исус Христос и са Му посветени – като роби на своя Изкупител и Господ. Ето неговите думи: „Пастирът е длъжен да подтиква верните да размишляват, за да разберат, че сме длъжни повече от всички останали хора да се предадем и посветим на нашия Изкупител и Господ като роби ние, които сме получили името си християни от Него и не бива никога да забравяме за благодеянията, с които ни е отрупал, още повече след като по Негово благоволение ги познаваме чрез вярата”*.

[130] И така, ако съборите, Отците и самият опит ни показват, че най-добрият начин да бъде преодоляно разложението сред християните е да бъдат насърчавани да си припомнят кръщелните задължения и да подновят дадените тогава обети, то не е ли разумно това да стане по съвършен начин в тази набожност и в посвещаването на нашия Господ чрез Неговата свята Майка? Казвам „по съвършен начин”, тъй като за да се посветим на Исуса Христа, ние си служим с най-съвършеното от всички средства, каквото е Пресветата Дева.

[131] Не можем да бъдем упрекнати, че тази набожност е нещо ново или нещо без значение. Тя не е нова, понеже събори, Отци и мнозина стари и нови автори говорят за

посвещаването на Господа или за подновяването на кръщелните обещания като за нещо отдавна практикувано и го препоръчват на всички; не е незначителна, понеже главният източник на разложение, а оттук и на осъждане на християните, е това, че са забравили за тази набожност и са безразлични по отношение на нея.

[132] Ще кажат някои, че тази набожност, като ни кара да предадем на нашия Господ чрез ръцете на Пресветата Дева стойността на всички наши добри дела, молитви, умъртвления и милостини, ни отнема възможността да помагаме на душите на нашите родители, приятели и благодетели.

Отговарям им, че *първо*, трудно можем да приемем, че нашите приятели, сродници и благодетели ще бъдат ощетени поради това, че сме се отдали и посветили безусловно в служба на нашия Господ и Неговата свята Майка. Това е оскърбление за силата и благостта на Исус и Мария, които могат добре да подпомогнат нашите сродници, приятели и благодетели, черпейки от нашия скромен духовен доход или от други източници.

Второ, тази набожност по никакъв начин не ни възпира да се молим за другите живи или умрели, независимо от това, че разполагането с нашите добри дела зависи от воля-

та на Пресветата Дева; напротив, това ще ни подтикне към още по-преизпълнена с упование молитва – така както някой богат човек, който е предал цялото си имане на един велик принц, за да го почете повече, с голямо упование ще моли този принц да дари милостиня на някой от неговите приятели, който моли за нея. С това той дори ще направи удоволствие на принца, като му даде възможност да окаже благодарност към някого, който се е лишил от дреха, за да го облече, обеднял е, за да го почете. Същото може да се каже за нашия Господ и Пресветата Дева: те никога не ще допуснат да бъдат надминати в благодарността.

[133] Може би някой ще каже: ако предам на Пресветата Дева цялата стойност на моите деяния, за да може тя да ги предназначи за когото пожелае, то сигурно дълго ще се мъча в чистилицето.

Този упрек, който произтича от себелюбие и непознаване на щедростта на Бога и Неговата Майка, се самоопровергава. Една ревностна и великодушна душа, която е погълната повече от Божиите, отколкото от своите неща, която отдава на Бога всичко, каквото притежава, без остатък, така че вече нищо повече не може да даде, която живее само за славата и владичеството на Исус Христос чрез Неговата свята Майка и изця-

ло се посвещава, за да Го придобие; тази великодушна, казвам, и щедра душа, нима ще бъде по-сурово наказана на оня свят за това, че е била по-щедра и безкористна от останалите? Съвсем не – именно към тази душа, както ще видим по-нататък*, нашият Господ и Неговата свята Майка са много щедри и на този, и на оня свят, в порядъка на естеството, благодатта и славата.

[134] Сега трябва да разгледаме съвсем накратко *причините*, които трябва да ни подтикват да препоръчваме тази набожност, пречудните *резултати*, до които тя води у верните души, и *действията*, свързани с тази набожност.

[2. „Причините, които трябва да ни подтикват да препоръчваме тази набожност”]

[Тази набожност ни предава изцяло в служба на Бога.]

[135] *Причина първа, която ни показва колко свършено е посвещаването на Исуса Христа чрез ръцете на Мария.*

Ако не можем да си представим на земята по-възвишено занимание от това да служим на Бога, ако най-малкият роб на Бога е по-богат, по-силен и по-благороден от всички земни царе и императори, освен ако и те не са роби на Бога, то какви ще са богатствата, силата и достойнството на верния и свършен Божи роб, който изцяло, без остатък и

според възможностите си се посвети в Негова служба! Такъв е верният и любящ роб на Исус и Мария, който изцяло се е отдал в служба на Царя на царете чрез ръцете на Неговата свята Майка и нищо не е задържал за себе си; всичкото земно злато и небесните красоти не стигат за отплата.

[136] Останалите общества, сдружения, братства, основани в чест на Господа и Неговата свята Майка, които правят толкова добри неща в християнството, не призовават към безусловно отдаване на всичко; препоръчват на своите членове само някои действия и дейности, които трябва да удовлетворят поставените пред тях изисквания; оставят им свобода в останалите действия и в останалото време от живота. Но тази набожност изисква да бъдат безусловно отдадени на Исус и Мария всички мисли, думи, дела и страдания, и всеки миг от живота – така че независимо от това дали човек бодрства или спи, пие или яде, извършва най-велики подвизи или най-скромни дела, винаги ще бъде истина, че онова, което прави, макар и да не мисли за него, принадлежи на Исус и Мария по силата на тържествено-то посвещаване, освен ако съзнателно не се е отрекъл от него. Колко отраднo е това!

[137] Нещо повече, както вече казах, няма друг начин лесно да се освободим от едно известно чувство за собственост, което незабелязано се прокрадва дори в най-добрите деяния; а нашият добър Исус дава тази голяма благодат в награда за героичното и безкористно деяние, което извършваме, когато Му отстъпваме чрез ръцете на Неговата свята Майка цялата стойност на нашите добри дела. Ако Той дава стократно повече сега, на този свят на онези, които заради Неговата любов оставят външните, земни и тленни блага¹⁵⁹, то каква стократна награда ще даде на този, който Му посвещава дори своите вътрешни и духовни блага!

[138] Исус, нашият голям приятел, ни се предаде без остатък, предаде тялото и душата си, добродетелите, благодатите и заслугите. „Se toto totum me comparavit”, казва св. Бернар¹⁶⁰ – „Който с целия себе си мене целия изкупи”; нима справедливостта и благодарността не изискват да Му предадем всичко, което можем? Той първи прояви щедрост към нас; нека и ние на свой ред да станем такива и ще изпитаме през целия си живот, в смъртта и през цялата вечност Неговото още по-голямо великодушие. *Сит*

159 Срв. Мат. 19:29-30.

160 Св. Бернар, *Serm. 22 de Diversis, De quadruplici debito*, n. 6, PL 183, 598 C.

liberali liberalis erit – „С великодушните Ти постъпваш великодушно”¹⁶¹.

[Тази набожност ни кара да подражаваме на примера, даден от Исус Христос и от самия Бог, и да практикуваме смирение.]

[139] *Причина втора, която показва, че за християнина е праведно и полезно да се посвети изцяло на Пресветата Дева чрез тази набожност, за да принадлежи по-съвършено на Исус Христос.*

Този благ Учител не е отказал да бъде затворен в утробата на Пресветата Дева като затворник и роб по любов и ѝ е бил предан и послушен в продължение на трийсет години. Именно тук, повтарям*, човешкият ум се обърква, когато се замисля сериозно върху действието на възплътената Премъдрост, която не е пожелала, макар че е могла да го стори, да се даде непосредствено на хората, а чрез Пресветата Дева; която не е пожелала да дойде на света като възрастен човек, независим от другите, а като бедно и малко дете, зависимо от грижата и закрилата на Своята свята Майка. Тази безкрайна Мъдрост, която толкова силно е искала да прослави Бога, Своя Отец, и да спаси хората, не е намерила по-съвършен и по-прост начин да го стори, освен да се подчини във всичко на Пресве-

161 Срв. Пс. 17:26 според Вулгата (в Синодалния превод: *С милостиви Ти постъпваш милостивно*).

тата Дева не само през първите осем, десет или петнайсет години от живота Си, както другите деца, а трийсет години; и е принесла повече слава на Бога, Своя Отец, през всичкото време на покорство и зависимост от Пресветата Дева, отколкото би принесла, ако беше използвала тези трийсет години, за да върши чудеса, да проповядва по цялата земя, да обръща всички хора – да, в противен случай точно така би постъпила. Колко възвишено прославяме Бога, когато по примера на Исус се подчиняваме на Мария!

Нима, като имаме пред себе си толкова очевиден и всеизвестен пример, ще бъдем толкова неразумни да смятаме, че ще намерим по-съвършен и по-прост начин да прославим Бога, отколкото да се подчиним на Мария по примера на нейния Син?

[140] Да си припомним тук като доказателство, че трябва да бъдем зависими от Пресветата Дева, онова, което казах преди*, когато приведох примерите, дадени ни от Отца, Сина и Светия Дух за тази зависимост. Отец ни е дал и ни дава Сина само чрез нея, придобива си чеда само чрез нея и дава благодати само чрез нея; Божият Син е образуван за цялото човечество само чрез нея, образува се и се ражда само чрез нея в единство със Светия Дух, а своите заслуги и

добродетели предава само чрез нея; Светият Дух е образувал Исуса Христа само чрез нея, образува членовете на Неговото мистично тяло само чрез нея и разпределя Своите дарове и благодати само чрез нея. Можем ли след толкова много и така насърчителни примери на Светата Троица да се справим без Мария и да не ѝ се посветим, да не разчитаме на нея, когато вървим към Бога и се посвещаваме Богу, освен ако не сме крайно заслепени?

[141] Ето няколко латински цитати от Отците на Църквата, които избрах, в подкрепа на онова, което току-що казах:

„Duo filii Mariae sunt, homo Deus et homo purus; unius corporaliter; et alterius spiritualiter mater est Maria” – „Двама са синовете на Мария, Богочовекът и обикновеният човек; на първия тя е майка по плът и на втория – по дух” (св. Бонавентура и Ориген)¹⁶².

„Haec est voluntas Dei, qui totum nos voluit habere per Maria; ac proinde, si quid spei, si quid gratiae, si quid salutis ab ea noverimus redundare” – „Такава е волята на Бога, Който е пожелал всичко да имаме чрез Мария; и затова ако имаме някаква надежда, някаква

162 Стих 5 от Псалом 86 беше коментиран в т. 32. Този латински текст на Конрад Саксонски от *Speculum B. M. V.*, lect. 3, par. 1, 2, е доста близък също до мисъл на Ориген от *In Ps. 86, 5*, PG 12 1547.

благодат, някакво спасение, нека знаем, че идва от нея” (св. Бернар)¹⁶³.

„Omnia dona, virtutes et gratiae ipsius Spiritus Sancti, quibus vult, quando vult et quantum vult per ipsius manus administrantur” – „Тя сама раздава всички дарове и благодати на Светия Дух, на когото иска, когато иска и колкото иска” (св. Бернардин)*.

„Cuia indignus eras qui daretur, datum est Mariae, ut per eam acciperes quidquid haberes” – „Понеже ти беше недостоеен да бъдеш дарен, на Мария бе дадено, та чрез нея да приемеш всяко нещо, което ще имаш” (св. Бернар)¹⁶⁴.

[142] Както казва св. Бернар, Бог, виждайки, че сме недостойни да приемем Неговите благодати направо от Неговите ръце, ги дава на Мария, та чрез нея да имаме всичко, което Той пожелае да ни даде; и се прославя и е прехвален в това, че получава чрез ръцете на Мария благодарността, почитта и любовта, които Му дължим за Неговите благодеяния. Следователно е твърде правилно да подражаваме на това Божие поведение, та както казва същият този св. Бернар, благодатта да се върне при своя дарител по същия път, по който е дошла: „Ut eodem alveo

163 Св. Бернар, *Serm. in Nativ. B. M. V. de aquaeductu*, n. 7, PL 183, 441.

164 Св. Бернар, *Serm. 3 in Vigilia Nativ. Domini*, n. 10, PL 183, 100.

ad largitorem gratiae redeat quo fluxit” – „По същото русло да се върне към дарителя на благодатта, от когото е избликнала”¹⁶⁵.

Тъкмо това правим чрез нашата набожност – принасяме и посвещаваме на Пресветата Дева всичко, което сме, и всичко, което имаме, та нашият Господ да получи чрез нейното посредничество славата и благодарността, които Му дължим. Признаваме, че сме недостойни и неспособни със свои сили да се приближим към Неговото безкрайно величие – затова се възползваме от застъпничеството на Пресветата Дева.

[143] Нещо повече, това е набожност, отличаваща се с голямо смирение, което Бог обича повече от всички други добродетели. Душата, която се превъзнася, принизява Бога, душата, която се принизява, превъзнася Бога. *Бог се противи на горделиви, а на смирени дава благодат*¹⁶⁶; ако се принизявате, като се смятате недостойни да застанете пред Него и да се приближите до Него, Той снизхожда и се принизява, за да благоволи към вас и да ви възвиси въпреки вас; а когато се приближаваме към Бога смело, без посредник, Бог бяга, не можем да Го достиг-

165 Св. Бернар, *Serm. in Nativ. B. M. V.: de aquaeductu*, n. 18, PL 183, 448 A. Останалата част от цитата – виж т. 149 и бел. към нея.

166 Иак. 4:6.

нем. Колко много обича Той смиреносърдието! Именно към смирението ни води тази набожност, защото ни учи никога да не се приближаваме сами до нашия Господ, макар че Той е кротък и милостив, а винаги да прибъгваме към застъпничеството на Пресветата Дева, било за да Му говорим, било за да Му посветим нещо, или да се съединим с Него и да Му се посветим.

[Тази набожност ни осигурява благосклонността на Пресветата Дева]

[144] *Причина трета.* Пресветата Дева, която е Майка на кротостта и милостта и която никой не може да надмине в любовта и щедростта, когато вижда, че някой ѝ се отдава изцяло, за да я почита и да ѝ служи, като се лишава от всичко най-скъпо, за да я приукраси, също се отдава изцяло и по неизказан начин на оня, който ѝ предава всичко. Потопя го в бездната на благодатите си; приукрасява го със заслугите си, подкрепя го със силата си; осветява го със светлината си; възпламенява го с любов; предава му добродетелите си: смирение, вяра, целомъдрие, и др.*; става негов залог, негово допълнение и негово драгоценно „всичко” пред Исуса. И най-сетне, понеже този, който се е посветил, принадлежи изцяло на Мария, Мария също изцяло му принадлежи; така че за този свършен слуга

и дете на Мария може да се каже това, което св. Йоан Евангелист казва за самия себе си – че е взел Пресветата Дева като цялото свое благо. *Ученикът я прибра при себе си*¹⁶⁷.

[145] А именно това събужда в душата му, ако е верен, голямо недоверие, презрение и омраза към самия себе си и голямо упование и доверие към Пресветата Дева, неговата преблага Владичица*. Той не търси вече както преди опора в своите решения, намерения, заслуги, добродетели и благодеяния – щом изцяло ги е принесъл на Исус Христос чрез тази добра Майка, той вече има само една съкровищница, където се намират неговите блага, и тя вече не е при него, и тази съкровищница е Мария.

Затова може да се приближи към Господа без раболепен страх или разяждан от скрупули и с голямо упование да Го моли; това му позволява да се проникне от чувствата на благочестивия и учен абат Руперт, който, говорейки за победата на Яков над ангела¹⁶⁸, отправя към Пресветата Дева тези прекрасни слова: „O Domina, Dei Genitrix, Maria, et incorrupta Mater Dei et hominis, non meis, sed tuis armatus meritis, cum isto Viro, scilicet Verbo Dei, luctari cupio” – „О, Владичице, Бо-

167 Иоан. 19:27; срв. бел. към т. 179.

168 Срв. Бит. 32:34.

городище Марийо, непорочна Майко на Бога и човека, вѡрѡжен не с моите, а с твоите заслуги, с този Мѡж, сиреч с Божието Слово, копнея да се боря”¹⁶⁹.

Колко могѡци и силни сме пред Исус Христос, когато сме вѡрѡжени със заслугите и застъпничеството на предостойната Богородица, която, както казва св. Августин, преизпълнена с любов е победила Всемогѡщия!¹⁷⁰

[146] Понеже в тази набожност предаваме на Господа чрез ръцете на Неговата свята Майка всички наши добри дела, тази преблага Владичица ги очиства, разкрасява и прави така, че Синѡт ѝ ги приема.

1. Тя ги очиства от всяка нечистота на нашето себелюбие и от недоловимата привързаност към тварното, която незабелязано се прокрадва и в най-добрите дела. Намерят ли се в нейните пречисти и плодоносни длани, същите тези длани, които никога не са били безплодни или лениви и които очистват онова, до което се докоснат, отстраняват от принесения им дар всичко, което може да бѡде развалено или несвършено.

[147] 2. Облагородява нашите дела, като ги украсява със своите заслуги и добродете-

169 Rupertus, proemium *In Cantica Cant. de Incarn. Domini*, PL 168, 837-838.

170 Св. Августин (inter opera), *In fest. Assumpt. B. M.*, PL 39, 2130-2131.

ли. Също както ако някой селянин, в желанието си да спечели благоразположението на царя, отива при царицата и ѝ дава една ябълка, която е всичкото му имане, та тя да го поднесе на царя. Царицата приема бедния малък подарък от селянина, слага ябълката на голям, красив, златен поднос и така го връчва на царя от името на селянина – по този начин ябълката, макар сама по себе си да е недостойна да бъде подарявана на цар, се превръща в дар, достоен за неговото величие заради златния поднос, на който е положена, и на човека, който я връчва.

[148] 3. Тя представя добрите дела на Исус Христос, защото нищо от това, което ѝ даваме, не оставя за себе си – всичко предава вярно на Исус. Ако даваме на нея, същевременно даваме на Исус; ако я хвалим и прославяме, тя веднага хвали и прославя Исус. Както някога, когато я е прославяла св. Елисавета, така и сега, когато я прославяме и благославяме, Мария пее: *Душата ми величае Господа*¹⁷¹.

[149] 4. Тя прави така, че Исус приема добрите дела, макар те да са малък и нищожен дар за този Свят и Пресвят и Цар на царете. Когато принасяме нещо на Исус сами от себе

171 Лук. 1:46; срв. т. 225.

си и уповаваме на своята изкусност и способност, Исус оглежда дара и често го отхвърля, защото е осквернен от самолюбието ни – както някога е отхвърлил всесъжденията на евреите, проникнати от тяхното самоволие¹⁷². Но когато му принасяме нещо чрез чистите и девствени длани на Неговата Невеста, използваме слабостта Му, ако мога така да се изразя – Той гледа не толкова онова, което Му се дава, колкото Своята преблага Майка, която Му връчва този дар; гледа не толкова откъде идва този дар, колкото онази, чрез която идва. И така Мария, която нейният Син никога не отблъсква, а винаги я приема добре, става причина Неговото величие милостно да приеме всичко, което тя Му дава – малко или голямо, стига Мария да го дава, Исус охотно го приема. Св. Бернар съветва онези, които води към съвършенство, така: когато искате да принесете нещо на Бога, ако не искате да бъдете отхвърлени, постарайте се да го направите чрез най-милите и най-достойни ръце на Мария¹⁷³.

[150] Не е ли всъщност именно това, което самата природа подсказва на малки-

172 Срв. Евр. 10:5-7.

173 Срв св. Бернар, *Serm. in Nativ. B. M. V.: de aquaeductu*, n. 18, PL 183, 448 B: „Modicum quod offerre desideras, manibus Mariae offerendum tradere cura, si non vis sustinere repulsam” – „Погрижи се малкото, което желаеш да поднесеш, да го подесеш чрез ръцете на Мария, ако не искаш то да бъде отхвърлено”. Както се вижда, текстът на св. Бернар изглежда малко по-различно, но Монфор го цитира така.

те спрямо големите? Защо благодатта не ни склонява по същия начин да постъпваме спрямо Бога, Който безкрайно ни превъзхожда и пред Когото сме по-малки и от атомите; след като имаме толкова могъща застъпница, че Бог нищо не ѝ е отказал; толкова мъдра, че знае всички тайни, които могат да спечелят сърцето на Бога; толкова блага и милостива, че не презира никого, бил той и най-малкият и най-нищожният.

По-нататък ще представя един същински предобраз на истините, за които говоря, в историята на Яков и Ревека*.

[Тази набожност е съвършен начин за най-голяма прослава на Бога]

[151] Причина четвърта. Вярното практикуване на тази набожност е съвършен начин да постигнем това, стойността на всички наши добри дела да се превърне в най-голяма прослава на Бога*. Почти никой не прави нищо с тази благородна цел, независимо че сме длъжни, било защото не знаем къде е най-голямата Божия прослава, било защото не желаем. Но Пресветата Дева, на която преотстъпваме стойността и заслугата на тези добри дела, прекрасно знае къде е най-голямата прослава на Бога и всичко, което прави, го прави за по-голяма Божия прослава. Следователно съвършеният слу-

га на тази преблага Владичица, който ѝ се е посветил изцяло, както споменахме, смело може да каже, че стойността на всички негови дела, мисли и думи е послужила за по-голямата Божия прослава, освен ако Бог решително не отхвърли неговата жертва. Има ли по-голяма отрада за душата, възлюбила Бога с чиста и безкористна любов, която слага славата на Бога и Неговите дела по-високо от своите?

[Тази набожност е път към единението с нашия Господ]

[152] *Причина пета.* Тази набожност е лек, кратък, съвършен и сигурен път към единението с нашия Господ, а то е същината на християнското съвършенство.

[Тя е лек път]

1. Тя е *лек* път – проправил го е Исус Христос, идвайки при нас, и по него няма нищо, което може да ни пречи да стигнем до Него. Наистина до единение с Бога може да се стигне по други пътища*, но тогава ще има много повече кръстове, тежки умъртвления, ще се появят значително повече пречки, които ще преодолеем само с много усилия. Ще трябва да преживеем тъмни нощи, странни борби и смъртни тревоги, да покорим стръмни планински върхове, трънливи пътища и ужасяващи пустини. А по пътя на Мария се върви по-кратко и по-спокойно.

Наистина и тук трябва да се водят тежки борби и да се преодоляват големи трудности, но тази преблага Майка и Владичица дава на своите слуги да изпитват голямата ѝ близост и присъствието ѝ, като им свети в мрака, разсейва съмненията им, укрепва ги в борбите и в трудностите**, така че наистина този девствен път към Исус Христос в сравнение с другите е път по мед и масло, път, постлан с рози. Някои светци, макар и малцина, като св. Ефрем, св. Йоан Дамаскин, св. Бернар, св. Бернардин, св. Бонавентура, св. Франциск Салски и други, са извървяли този лек път към Исус Христос, защото Светият Дух, верният Жених на Мария, им го е показал по особена благодат; обаче другите светци, които са значително повече, макар и всички те да са имали набожност към Пресветата Дева, не са вървели по този път или са го сторили в незначителна степен. Затова са преминали през по-тежки и по-опасни изпитания.

[153] Тогава защо, ще запита някой верен слуга на Мария, ревностните почитатели на тази добра Майка имат толкова случаи да страдат и то повече от хората, които не оказват на Мария такава почит? Те са гонени, преследвани, клеветени, другите не ги понасят; или пък крачат сред вътрешна тъм-

нина и пустиня, където няма ни най-малка капчица небесна роса. Ако тази набожност към Пресветата Дева улеснява пътя към Исус Христос, тогава защо тези хора носят най-тежките кръстове?

[154] Отговарям му, че наистина най-верните слуги на Пресветата Дева, като нейни най-големи избраници, получават от нея най-големите благодати и небесни привилегии, каквито са кръстовете; но продължавам да твърдя, че точно слугите на Мария носят тези кръстове с най-голяма лекота, заслуга и слава; и че това, което хиляди пъти би възпряло или повалило на земята някой друг, не ги възпира ни веднъж, а ги подтиква да вървят напред, защото тази добра Майка, благодатна и помазана от Светия Дух, подслажда тези кръстове със сладостта на майчината благодат и с помазанието на чистата любов; тъй че те с радост ги приемат, защото ги усещат сладки като захаросаните зелени орехи, които сами по себе си са много горчици. Мисля, че който иска да бъде благочестив и да живее благочестиво в Исуса Христа, което значи да понася гонения¹⁷⁴ и всеки ден да носи кръста си¹⁷⁵, никога няма да носи големите кръстове или никога няма да ги носи

174 Срв. 2 Тим. 3:12.

175 Срв. Лук. 9:23.

с радост, нито до самия край без нежната набожност към Пресветата Дева, която прави кръста сладък – както и никой без голяма и непрекъснатата принуда няма да успее да изйде зелените орехи, ако не са захаросани.

[Тя е кратък път]

[155] 2. Набожността към Пресветата Дева е *кратък* път към Исуса Христа, поради това, че по него човек не може да се загуби, но и поради това, че – както преди малко казах – по него се върви по-радостно и по-леко, а следователно и по-бързо. По-бързо се придвижваме напред за краткото време на преданост и зависимост от Мария, отколкото през дългите години вървене според своята воля и своите сили. Защото послушният и предан на Мария човек ще възпява победите¹⁷⁶, удържани над враговете. Ще се опитат да му преградят пътя, за да отстъпи или да падне, така е; но с подкрепата, помощта и предводителството на Мария няма да падне, няма да отстъпи, нито дори ще се бави, а с исполински крачки ще измине към Исус Христос същия този път, за който е написано, че по него Исус е дошъл при нас с исполински крачки и в кратко време¹⁷⁷.

176 По онова време всеобща, но погрешна интерпретация на Притч. 21:28 според Вулгата: *testis mendax peribit vir oboediens loquitur victoriam*; тук приложена по отношение на Дева Мария.

177 Срв. Пс. 18:6.

[156] Как мислите, защо Исус Христос е живял на земята толкова кратко време и почти цялото е прекарал в преданост и послушание към Своята Майка? Защото, станал съвършен в кратко време, е преживял много време и е живял по-дълго от Адам, чиито щети е дошъл да изправи, макар че Адам е живял повече от деветстотин години; Исус Христос е живял дълги години¹⁷⁸, понеже е бил изцяло предан и напълно единен със Своята свята Майка, за да бъде послушен на Бога, Своя Отец, тъй като: 1. *Който уважава майка си, е като оня, който придобива съкровища*¹⁷⁹, казва Светият Дух, т.е. който уважава Мария, своята Майка толкова, че ѝ се покорява във всичко и във всичко ѝ е послушен, бързо става много богат според тайната на философския камък. 2. Според сполучливата интерпретация на думите на Светия Дух: *Senectus mea in misericordia uberi*¹⁸⁰ – „Моята старост е в милостта на утробата”, в утробата на Мария, която е обгърнала и заченала съвършения мъж¹⁸¹ и която е могла

178 Срв. Прем. 4:13.

179 Сир. 3:5.

180 Срв. Пс. 91:11 според Вулгата; по онова време всеобща, но погрешна интерпретация на този стих, тук приложена към Мария.

181 Срв. Иер. 31:226 според Клементинската Вулгата: *creavit Dominus novum super terram: femina circumdabit virum* – букв. „жена ще обгърне мъжа” (според Синодалния превод: *Защото Господ ще извърши на земята нещо ново: жена ще спаси мъжа*).

да скрие в себе си Този, Когото цялата вселена не обхваща, нито побира¹⁸², в утробата на Мария, казвам, младенците стават старци в светлината, в светостта, в опитността и в мъдростта, и в кратко време могат да достигнат *до пълната възраст на Христовото съвършенство*¹⁸³.

[Тя е съвършен път]

[157] 3. Практикуването на тази набожност към Пресветата Дева е *съвършен път* към Исуса Христа и единението с Него, защото Мария е най-съвършеното и най-святото от чистите създания, а Исус Христос, който е дошъл при нас по съвършен начин, не е избрал друг път за своето велико и пречудно пътуване¹⁸⁴. Всевишният, Неизследимият, Непостижимият, *Вечно съществуващият*¹⁸⁵ е пожелал да дойде при нас, жалките земни червеи, които сме нищо. Как е станало това?

Всевишният по съвършен и божествен начин е снизходил при нас чрез смирената Мария, без да урони нищо от своето божест-

182 Срв. градуал от Св. Литургия за Пресвета Дева Мария за събота, V, и I. респонсорий (възглас) от Литургия на часовете за Пресвета Дева Мария. Срв. 3 Царств. 8:27.

183 Еф. 4:13; срв. бел. към т. 33.

184 Срв. т. 85. Цялата точка тук препраща към произведението на св. Лъв Велики, *Serm. in Nativ. Domini*, PL 54, 193-199; срв. стария Римски бревиарий, II ноктюрен към тържеството Благовещение (25 март).

185 Изх. 3:14.

во и святост – чрез Мария и малките трябва по съвършен и божествен начин да се изкачат при Всевишния, без да се страхуват от нищо.

Неизследимият е позволил да бъде съвършено обгърнат и побран от малката Мария, без да урони нищо от своята неизмеримост – така и ние, съвършено и без остатък трябва да позволим да се поберем в малката Мария и да ѝ позволим тя да ни води.

Непостижимият се е приближил, съединил се е най-тясно, съвършено и лично с нашето човешко естество чрез Мария, без да урони нищо от своето величие – ние също трябва да се приближаваме до Бога чрез Мария и съвършено и тясно да се съединим с Неговото величие, без да се страхуваме, че ще бъдем отхвърлени.

И най-сетне, Вечно съществуващият е пожелал да дойде при това, което не съществува, и да направи така, че това, което не съществува, да стане Бог или Вечно съществуващ*; направил го е по съвършен начин, като изцяло се е предал и подчинил на младата Дева Мария, без да престане да бъде във времето Вечно съществуващият – чрез Мария и ние също, макар че сме нищо, можем да се уподобим на Бога по благодат и

слава, като ѝ се отдадем толкова съвършено и пълно, че станем сами за себе си нищо, а в нея – всичко, без да се страхуваме, че се заблуждаваме.

[158] Ако ми покажеха нов път към Исус Христос и ако този път беше покрит с всички заслуги на блажените, приукрасен с всичките им героични добродетели, осветен и разкрасен с цялата светлина и красота на ангелите, и ако всички ангели и светци стояха на него, за да насочват, защитават и подкрепят онези, които пожелаят да тръгнат по него, истина, истина, казвам ви открито и казвам истината – бих избрал по-скоро съвършения и непорочен път на Мария: *Posuit immaculatam viam meam*¹⁸⁶ – „Направи непорочен моя път”, път без най-малкото петно или нечистота, без първороден и личен грях, без сенки и тъмнини; а ако моят възлюбен Исус дойде в славата си за втори път на земята (което е сигурно), за да властва, Той няма да си избере койкой друг път освен Пресветата Мария – пътят, по който така сигурно и съвършено е дошъл първия път. Разликата между Неговото първо и второ пришествие ще бъде такава, че първото е било тайно и укрито, а второто ще бъде славно и сияйно; но и двете

186 Пс. 17:33 според Вулгата. Това сравнение се среща още в т. 50 и 218.

са съвършени, защото и двете стават чрез Мария. Уви! Никой не разбира тази тайна. „Nis taceat omnis lingua” – „Тук нека замълчи всеки език”.

[Тя е сигурен път]

[159] Набожността към Пресветата Дева е *сигурен* път да стигнем при Исус Христос и да постигнем съвършенството чрез единение с Него:

1) Тъй като практиката, която проповядвам, не е нова; тя е толкова стара, че – както казва Будон*, починал наскоро и смятан за светец още приживе, в книгата, която е посветил на тази набожност – не може точно да се установи нейното начало; но няма съмнение, че следи от нея откриваме в Църквата от повече от седемстотин години**.

Свети Одилион, абат от Ключи, живял около 1040 г., е един от първите, публично практикували тази набожност във Франция, което е засвидетелствано в неговото животописание¹⁸⁷.

187 Св. Одилион (964-1048), абат в Ключи от 994 г. Ето текстът на акта на неговото посвещаване: „О, преблага от векове Дево и Майко на Спасителя, от този ден и отсега нататък приеми ме на служба при тебе и бъди моя премилостива защитница във всички мои трудности. След Бога нямам нищо по-драгоценно от тебе и моето най-горещо желание е никога да не напусна службата при тебе като роб.” Монфор се позовава на житието на с. Одилион, написано от монаха Лотесалд и цитирано в *Acta sanctorum* от 1643 г. (I Januarii, Antverpiae 1643; срв. също PL 142, 915).

Кардинал Петър Дамяни¹⁸⁸ пише, че през 1076 г. брат му, блаженият Марин, е станал роб на Пресветата Дева в присъствието на своя наставник по много поучителен начин: сложил си въже на шията, взел камшик и положил на олтара известна сума пари в знак на отдаване и посвещаване на Пресветата Дева, което така върно следвал цял живот, че заслужил в мига на смъртта да го навести и утеши неговата добра Владичица и да чуе от устата ѝ обещанието за рая като награда за цялото си служение.

Цезарий Боланд¹⁸⁹ разказва за превъзходния рицар Вотие от Бирбак, родственик на графовете на Льовен, който около 1300 год. се посветил на Пресветата Дева.

Набожността се практикува от много хора още преди XVII в., когато става общо-разпространена***.

188 Цитираният от Монфор факт е описан от св. Петър Дамяни (1007-1072) в *Opusc. 13 ad Desiderium abbatem cassinensem*, cap. 4, PL 145, 565-567. Датата, която посочва Монфор, трябва да се поправи – св. Петър Дамяни говори за смъртта на своя брат и за акта на посвещаване, който той е извършил съвсем здрав, т.е. при всеки случай преди 1072 г.

189 Цезарий от Хайстербах (род. преди 1188, поч. ок. 1240), монах от Сито, в книгата си, написана през 1222 г., разказва познатата му история на Вотие (Готие) от Бирбак (*Illustrtrium miraculorum et historiarum mirabilium libri XII*, dial. 7; Coloniae Agrippinae 1559, p. 517). Датата, посочена от Монфор, вероятно е погрешна – в противен случай героят би трябвало да е живял след своя биограф.

[160] Отец Симон де Рояс¹⁹⁰ от ордена на тринитарите, наречен орден за откупуването на робите*, проповедник на крал Филип III, разпространява тази набожност в цяла Испания и Германия; със застъпничеството на Филип III той издейства от папа Григорий XV големи индулгенции** за онези, които ще я практикуват.

Преподобният отец Де Лос Риос¹⁹¹ от ордена на августинците заедно със своя приятел, отец Де Рояс, усилено разпространява със слово и перо тази набожност в Испания и Германия; той създава великия труд *Hierarchia Mariana*, в който еднакво благочестиво и ерудирано пише за старинността, съвършенството и безпогрешността на тази набожност.

През миналия век преподобните отци театини*** разпространяват набожността в Италия, в Сицилия и Сабаудия¹⁹².

190 Симон де Рояс (1552-1624), испански тринитар, изповедник в манастира Алкала де Хенарес. Основава „Confradia de los Esclavos de la Virgen Madre de Dios y de su dulcísimo nombre Maria“ („Братство на робите на Богородица Дева и нейното сладко име Мария“) и чрез манастирите на своя орден разпространява Марииното робство в Испания и в Индия.

191 Бартоломео де Лос Риос (1580-1652) през 1622 по молба на Симон де Рояс е назначен за проповедник на принцеса Изабела, дъщеря на Филип II и съпруга на ерццгерцог Алберт, щатхалтер на испанска Нидерландия. Основното му произведение, цитирано от Монфор, излиза в Антверпен през 1642 г. със заглавие *De Hierarchia Mariana, libri sex: in gubius imperium virtus et nomen B.mae Virg. Mariae declaratur, et mancipiorum ejus dignitas ostenditur*. Срв. също т. 161.

192 Срв. Silos, *Historiarum Clericorum Regularium*, Romae 1655, pars altera, p. 119-121, 444.

[161] Преподобният отец Станислав Фалаций от Обществото на Исус прекрасно разпространява тази набожност в Полша¹⁹³.

Отец Де Лос Риос в споменатата по-горе книга изброява имената на принцовете, принцесите, епископите и кардиналите от различни кралства, които са приели тази набожност.

Преподобният отец Корнелий а Лапиде¹⁹⁴, който заслужава доверие, както заради своето благочестие, така и заради задълбочените си познания, получил от много епископи и богослови задачата да изследва тази набожност и след като я проучил тщателно, изразил за нея похвала, достойна за неговото благочестие, а мнозина други известни личности последвали примера му.

Преподобните отци йезуити, винаги ревностни в службата към Пресветата Дева, са представили от името на събратята си от Кьолн на принц Фердинанд Баварски, то-

193 Станислав Фенички (1592-1652) заедно с други йезуити разпространява свящото робство в Полша по молба на крал Владислав IV, издава също книгата *Mariae mancipatus, sive modus tradendi se in mancipium Deiparte Virginis, multis ante saeculus sancte usurpatus, nunc locupletior in lucem datus*, typis P. Conradi, Lublini 1632. Името му се предава по различни начини от различни френски автори: Фениций, Таниций, Фалаций.

194 Корнелис Корнелисен фон ден Стен (Cornelis Cornelissen van den Steen, 1567-1673), по лат. Корнелий а Лапиде (Cornelius á Lapide), е имал задачата да провери догматичната правилност на идеята за свящото робство във връзка с апостолската дейност на Станислав Фенички в Полша. Следи от положителната оценка на този йезуит откриваме в неговото произведение *Comment. in Eccli.*, cap. 6, v. 6.

гавашния архиепископ на Кьолн, малък трактат* за тази набожност и са получили от него одобрение и позволение за печат с препоръка към всички енористи и монаси от епархията да разпространяват по всички възможни начини тази безпогрешна набожност.

[162] Кардинал Пиер дьо Берул¹⁹⁵, чиято благословена памет тачи цяла Франция, е бил един от най-ревностните разпространители на тази набожност във Франция, въпреки клеветите и преследванията, на които бил подложен от критиците и волнодумците*. Те го обвинявали, че разпространява нововъведения и суеверия, написали срещу него едно клеветническо писание и си послужили – а по-скоро дяволът с техните ръце – с хиляди лукавства, за да му попречат да разпространява набожността във Франция. Но този велик и свят човек отговорил на клеветите им само с търпеливост, а на упреци-

195 Пиер дьо Берул (1575-1629). След Тридентския събор се забелязва усилен стремеж към изграждане на нова свещеническа духовност с апостолска насоченост. Редица изключителни дейци на Църквата виждат обновлението ѝ в реформата на живота на духовенството. Може дори да се говори за школи на свещеническата духовност. Френската свещеническа школа, чиито инициатор е кардинал Дьо Берул, и неговите сътрудници или последователи като св. Викентий от Паула, св. Франциск Салски, св. Жан Йодес (Jean Eudes), Жан Жак Олие и др. ражда общности, насочени към формация на духовенството, като напр. ордени на сулпицианите, ораторианите, или мисионерите, наричани във Франция лазаристи (от главния дом „Св. Лазар“ в Париж).

те от онзи пасквил – с кратко съчинение, в което ги оборва с мощ, като доказва, че тази набожност се основава на примера на Исус Христос, на задълженията ни към Него и на обещанията, които сме Му дали в Светото кръщение – особено с последния аргумент затваря устата на противниците си, като им показва, че посвещаването на Пресветата Дева, а чрез нейните ръце – на Исуса Христа, не е нищо повече от съвършено подновяване на кръщелните обети или обещания. За тази набожност Дьо Берул казва много прекрасни неща, които могат да се прочетат в книгите му.

[163] В книгата на господин Будон* можем да прочетем за много папи, които са признали тази набожност, за богословите, които са я изследвали, и за преследванията, които са ги постигнали и как са ги преодолели, и за хилядите хора, които са я приели, а нито един папа никога не я е осъдил** и не би могъл да го направи, без да подкопае самите основи на християнството.

Следователно трябва да заключим, че тази набожност съвсем не е нова, а ако не е всеобща, то е затова, че е твърде ценна, за да могат всички да я опитат и следват.

[164] 2) Тази набожност е *сигурен* начин да стигнем до Исуса Христа, защото свой-

ство на Пресветата Дева е това, че ни води сигурно към Исуса Христа, тъй както свойство на Исуса Христа е, че ни води безпогрешно към Предвечния Отец¹⁹⁶. И нека одухотворените не смятат погрешно, че Мария е за тях пречка в постигането на единение с Бога. Нима е възможно тази, която е намерила благодат у Бога¹⁹⁷ за всички хора заедно и за всеки поотделно, да бъде препятствие за душата в намирането на голямата благодат на единението с Него? Нима е възможно тази, която е била преблагодатна¹⁹⁸ и така единена с Бога и обожена, че Той е решил да се въплъти в нея¹⁹⁹, да пречи на душата в съвършеното единение с Бога?

Истина е, че видът на другите твари, били те и святи, би могъл понякога да забави единението с Бога; но не и Мария, както вече казах* и неуморно ще повтарям. Една от причините, поради които толкова малко души постигат *пълната възраст на Христовото съвършенство***, е това, че Мария, която винаги е Майка на Исус Христос и плодovита Невеста на Светия Дух, не е достатъчно изобразена в техните сърца. Който иска да има зрял и добре оформен плод, трябва да

196 Срв. т. 86.

197 Срв. Лук. 1:30.

198 Срв. гр. κευδαίτωμένη, т. е. пълна с благодат, срв. Лук. 1:28.

199 Срв. св. Тома от Аквино S. Th., III, q. 2, a. 11.

има дърво, което да го ражда; който иска да има плода на живота, Исуса Христа, трябва да има дървото на живота, което е Мария. Който иска да има в себе си действието на Светия Дух, трябва да има Неговата вярна и неразделна Невеста, Пресветата Мария, който ще го направи плодороден и плодовит, както казахме на друго място***.

[165] Бъдете сигурни, че колкото повече се вглеждате в Мария във вашите молитви, размишления, деяния и страдания и я виждате, ако не ясно и изразително, поне общо и интуитивно, толкова по-съвършено ще намерите Исуса Христа, който винаги е с Мария – велик, могъщ, действен и неизследим, в Мария повече отколкото в небето и в която и да било твар в света. И така, не е възможно Пресветата Мария, цяла потопена в Бога, да бъде пречка за съвършените в постигането на единение с Бога; напротив, никога не е имало и няма да има създание, което резултатно да ни помага в това велико дело, било чрез благодатите, които ще ви дари за тази цел, защото никой не е бил напълнен с Божията мисъл иначе, освен чрез нея, както казва един светец²⁰⁰; било чрез защитата от заблудите и измамите на злия дух.

200 Св. Герман Цариградски, *Serm. 2 in Dormit. Deip.*, PG 98, 350.

[166] Там, където е Мария, там го няма злия дух; един от безпогрешните знаци, че ни води добрият дух, е нашата почит към Мария, когато често мислим и говорим за нея. Това е мисъл на един светец²⁰¹, който добавя, че както дишането е сигурен знак, че тялото не е умряло, така честото мислене за Мария и прибягването към нея с любов е сигурен знак, че душата не е умряла поради грях.

[167] Мария сама, както казва Църквата и Светият Дух, който я води, е довела до прекратяването на всички ереси: „Sola cunctas haereses interemisti in universo mundo”²⁰² – „Сама е прекратила всички ереси в целия свят”; въпреки че критиците ще се възмущават от подобно твърдение, верният почитател на Мария никога няма да изпадне в ерес или заблуда, поне не формално; материално може да се заблуждава*, да взема лъжата за истина, а злия дух за добър, макар и по-рядко от другите; но рано или късно ще познае своята вина и своята грешка; а когато ги познае, със сигурност няма да упорства и да

201 Св. Герман Цариградски *Orat. in sanctae Deip. Zonam*, PG 98, 378-379. Още един откъс сочи към Св. Герман Ном. 7 in *Dormit. B. M. V.*, PG 98, 355 АВ (срв. т. 217), където има пряко позоваване на Плач Иер. 4:20.

202 Общи молитви за празници на Пресвета Дева Мария, 7 антифон от III ноктюрен (молитва в Западната Църква, която се чете след полунощ, съответстваща приблизително на източната полунощница).

настоява, че е правилно онова, което преди е смятал за истина**.

[168] И така, всеки, който иска, без да се страхува от заблужденията, съпътстващи обикновено хората на молитвата, да напредва по пътя на съвършенството и по сигурен и съвършен начин да намери Исуса Христа, нека великодушно, *от все сърце и усърдна душа*²⁰³, да приеме тази набожност към Пресветата Дева, която може би досега не е познавал. Нека стъпи на този прекрасен път, който е бил непознат за него, но който аз му показвам: *Ще ви покажа път още по-превъзходен*²⁰⁴.

Това е пътят, проправен от Исус Христос, възплътената Мъдрост, нашата единствена Глава – членът, който я следва, не може да се заблуди. Това е *лек* път поради пълнотата на благодатта и помазанието на Светия Дух, Който го изпълва; вървейки по него, не изпитваме отегчение нито се връщаме назад. Това е *кратък* път, който за кратко време ни довежда при Исус Христос. Това е *съвършен* път, по който няма никаква кал, прах или дори най-малка нечистота на греха. И най-сетне, това е *сигурен* път, който ни води към Исус Христос и към вечния живот направо

203 2 Макав. 1:3.

204 1 Кор. 12:31.

и сигурно, без кривуличене наляво-надясно.

Затова нека тръгнем по този път, да вървим ден и нощ, чак до *пълната възраст на Христовото съвършенство**.

[Тази набожност дава голяма вътрешна свобода]

[169] *Причина шеста.* Тази набожност дава на онези, които вярно я следват, голяма вътрешна свобода – свободата на *синове Божи*²⁰⁵. Понеже чрез тази набожност ставаме роби на Исуса Христа, посвещавайки Му се изцяло както робите, този благ Учител в награда за робството по любов, в което Му се предаваме: 1. отнема от душата всички скрупули и раболепния страх, който може единствено да я стесни, да я обсеби и окове; 2. разширява сърцето чрез свящото упование в Бога, в Когото започваме да виждаме Преблагия Отец; 3. изпълва го с нежна и детинска любов.

[170] Няма да се спирам върху доказването на тази истина с помощта на различни аргументи, само ще приведа една история, която прочетох в житието на майка Агнеса Исусова, доминиканка от манастира в Ланжак в Оверн, починала там през 1643 г. и смятана за светица още приживе*. Когато едва седемгодишна изпитва неописуеми духовни страдания, тя

205 Срв. Рим. 8:21.

чува глас, който ѝ казва, че ако иска да се освободи от страданията си и да получи защита срещу неприятелите, трябва колкото се може по-бързо да се предаде в робство на Исус и Неговата свята Майка. Щом се връща вкъщи, веднага се предава изцяло на Исус и Неговата свята Майка като робиня, макар и преди това да не е знаела какво точно представлява тази набожност; намира метална верига, слага я на кръста си и я носи до самата си смърт**. Веднага престават всички страдания и скрупули и тя получава голям мир и разширяване на сърцето; това я убеждава да научи на тази набожност много хора, които твърде напредват в нея; сред тях е господин Олие, основателят на семинарията в Сен Сюлпис, и няколко свещеници и духовници от тази семинария. Един ден ѝ се явява Пресветата Дева и слага на врата ѝ златна верижка, за да ѝ покаже радостта си от това, че Агнеса е станала робиня на Нейния Син и на самата нея; Мария била придружена от св. Цецилия, която казала на Агнеса: Блажени, които са верни роби на небесната Царица, защото те ще се радват на истинска свобода: „Tibi servire libertas” – „Служението на тебе е свобода”²⁰⁶.

206 Срв. Lantages, *La vie de Mère Agnès de Langeac*, Le Puy 1675, p. 581. Изглежда, че Монфор цитира по памет факт, който вероятно неведнъж е бил разказван в Сен Сюлпис. Будон представя в книгата си обширно резюме на тази история (Boudon, *Esclavage*, tr. 1, r. 22, vol. 2, p. 579-580).

[Тази набожност носи големи блага на ближния]

[171] *Причина седма.* Това, което още повече може да ни насърчи да приемем тази набожност, са големите блага, които благодарение на нея ще получи нашият ближнен. Защото чрез нея му засвидетелстваме любов по особен начин, тъй като чрез ръцете на Мария му даваме всичко най-драгоценно, което имаме, в това число умилостивителната и просителната стойност на всички наши добри дела, без да изключваме и най-малката добра мисъл, и най-малкото страдание; съгласяваме се всички наши удовлетворения, които сме извършили и ще извършим до смъртта си, да бъдат използвани според волята на Пресветата Дева или за обръщане на грешниците, или за освобождаване на душите в чистилището.

Не е ли това същността на съвършената любов към ближния? Не е ли това същността на истинския Христов ученик, който се познава по любовта²⁰⁷? Не е ли това начин за обръщане на грешниците без страх, че ще изпаднем в суетност, и за освобождаване на душите в чистилището, при което правим почти изключително само онова, което всеки е длъжен да прави по силата на задълженията си?

[172] За да разберем значимостта на

207 Срв. Иоан 13:35.

тази причина, трябва да знаем какво благо е обръщането на грешника или освобождаването на душа от чистилицето – това е неизмеримо благо, по-велико от сътворението на небето и земята, защото позволяваме на душата да придобие Бога²⁰⁸. Нима ако за цял живот благодарение на тази набожност освободим поне една душа от чистилицето или обърнем поне един грешник, това няма да бъде достатъчно да накара всеки, който истински обича хората да започне да я прилага?

Налага се да забележим обаче, че когато нашите добри дела минават през ръцете на Мария, те придобиват по-голяма чистота, а поради това и повече заслуги и по-голяма умилюстителна и просителна стойност – затова могат да принесат значително повече облекчение на душите в чистилицето и резултатно да обърнат грешниците, отколкото ако не бяха минали през девствените и щедри ръце на Мария. Мъничкото, което даваме чрез Пресветата Дева, отказали се от своята воля и водени от безкористна любов*, наистина става толкова могъщо благо, че усмирява Божия гняв и призовава Неговата милост; и може да се окаже в смъртния час, че някой, който е бил много верен на тази

208 Мисълта е заета от св. Августин, *Tract. 72 in Ioan.*, PL 35, 1823.

набожност, е освободил по този начин много души от чистилицето и е обърнал много грешници, макар че е извършвал само обикновени деяния според своите задължения. Каква радост в съдния час! Каква слава във вечността!

[Тази набожност е чудесен начин да устоим]

[173] *Причина осма.* И най-сетне, онова, което в някакъв смисъл по-настойчиво ни кара да приемем да следваме набожността към Пресветата Дева, е обстоятелството, че тя представлява чудесен начин да устоим в добродетелта и да останем верни. Защото къде се крие причината повечето обърнати грешници да не могат да устоят? Къде се крие причината повечето праведници, вместо да вървят от добродетел към добродетел и да придобиват нови благодати, често да изгубват и онази частица добродетел и благодат, която имат? Бедата идва оттам, както показах по-преди*, че човекът, толкова порочен, слаб и непостоянен, уповава на себе си, разчита на своите сили и смята, че може да опази съкровището на своите благодати, добродетели и заслуги.

В тази набожност поверяваме на Пресветата Дева – на тази вярна Дева, всичко, което притежаваме; признаваме я за довереница на всички наши блага по естество и по

благодат. Поверяваме се на нейната вярност, разчитаме на нейната сила, облягаме се на нейната милост и любов, тя да запази и умножи нашите добродетели и заслуги срещу дявола, света и плътта, които правят всичко да ни ги отнемат. Казваме ѝ като добро дете на майка си и като верен слуга на господарката си: *Пази онова, що ти е предадено*²⁰⁹ – Моя преблага Майко и Владичице, признавам, че досега чрез твоето застъпничество съм получил от Бога повече блага, отколкото заслужавам, а моят жалък опит ме учи, че нося това съкровище в много крехък съд и че съм твърде слаб и негоден, за да го опази в себе си: *Малък и презрян съм аз*²¹⁰; смили се, приеми за съхранение всичко, което притежавам, и го запази за мен в своята вярност и сила. Ако ти ме пазиш, нищо няма да загубя; ако ти ме подкрепяш, няма да падна; ако ме защитаваш, ще бъда в безопасност пред враговете си.

[174] Точно за това говори св. Бернар, за да ни склони към тази набожност: „*Ipsa tenente, non corrius; ipsa protegente, non metius; ipsa duce, non fatigaris; ipsa propitia, pervenis*”²¹¹ – „Когато тя те подкрепя, не па-

209 1 Тим. 6:20.

210 Пс. 118:141.

211 Св. Бернар, *Hom. 2 super Missus est*, n. 17, PL 183, 71 A.

даш; когато тя те закриля, не се страхуваш; когато те води, не се изнуряваш; когато е благосклонна към тебе, достигаш (целта на пътя)”. Св. Бонавентура казва почти същото, но още по-решително: „*Virgo non solum in plenitudine sanctorum detinetur, sed etiam in plenitudine sanctos detinet, ne plenitudo minuatur; detinet virtutrs ne fugiant; detinet merita ne pereant; detinet gratias ne effluent; detinet daemones ne noceant; detinet Filium ne peccatores percutiat*”²¹² – „Девата – казва той – не само се удържа в пълнотата на светиите, но тя удържа светиите в тяхната пълнота, та пълнотата да не намалее, добродетелите да не се разпръснат, удържа заслугите да не се погубят, удържа богатите да не изтекат, удържа демоните да не навредят, удържа Сина да не поразява грешниците”.

[175] Пресветата Дева е Дева вярна, която с верността си към Бога поправя щетите, нанесени от неверността на невярната Ева и изпросва вяност към Бога и непоколебимост на онези, които се прилепят към нея. Затова един светец я сравнява с крепка котва, която ги държи и не им позволява да потънат в бурното море на този свят, където тол-

212 Срв. *Speculum B. M. V.*, lect. 7, par. 6, приписвана някога на св. Бонавентура, а днес на Конрад Саксонски. Този откъс е използван и в т. 212.

кова хора загиват, защото не са се привързали към тази крепка котва: „Animas ad spem tuam sicut ad firmam anchoruam alligamus”²¹³ – „Привързваме – казва той – душите си към твоята надежда като към крепка котва”. Светците, които са се спасили, са се привързали именно към нея най-силно и са привързали другите, за да устоят в добродетелта. Затова блажени, хиляди пъти блажени, християните, които сега се привързват към нея вярно и изцяло като към крепка котва. Всички бури на света няма да ги потопят и няма да им отнемат небесните съкровища. Блажени онези, които влизат в нея като в Ноевия ковчег! Водите от потопа на греховете, които повличат толкова много хора, няма да им навредят, защото *които се трудят с мене, не ще съгрешат*²¹⁴: онези, които са в мен, за да се трудят за своето спасение, няма да съгрешат, казва тя заедно с Мъдростта. Блажени неверните деца на нещастната Ева, които се привързват към вярната Майка и Дева, която винаги остава вярна, защото не може да се отрече²¹⁵ и винаги обича онези, които я обичат: *Обичам, които*

213 Св. Йоан Дамаскин, *Hom. in Dormit. B. V. M.*, п. 14, PG 96, 719.

214 Сир. 24:24.

215 Срв. 2 Тим. 2:13: *Ако ние сме неверни, Той остава верен, защото не може да се отрече от Себе Си.* Стихът се отнася до Бога, но Монфор отнася тези думи към Мария.

*мене обичат*²¹⁶, не само с чувствена любов, но с истинска и действена любов, която благодарение на изобилните благодати не им позволява да отстъпят в добродетелта или да паднат по пътя, изгубили благодатта на нейния Син.

[176] Тази добра Майка от чиста любов винаги приема всичко, което ѝ поверяваме за съхранение, а, приела го като довереница, е правно задължена по силата на договора за съхранение да го пази за нас – също както ако поверя на някого за съхранение хиляда златни монети, ще бъде задължен да ми ги пази, така че ако поради нехайството му моите пари пропаднат, той ще отговаря пред закона. Но не, вярната Мария никога няма да погуби от нехайство това, което ѝ е поверено – по-скоро небе и земя ще преминат, отколкото тя да се окаже нехайна и невярна към онези, които са ѝ се доверили.

[177] Клетни деца на Мария, слабостта ви е огромна, непостоянството ви е голямо, вътрешността ви е твърде покварена. Признавам, че произлизате от същото разложено Адамово и Евино потомство; нека обаче това не ви обезсърчава, радвайте се и се развеселете – ето, известявам ви тайна, тай-

216 Притч. 8:17.

на, неизвестна за почти всички християни, дори най-благочестивите.

Не дръжте златото и среброто си в сандъци – тях вече ги е разбил злият дух, който ви е окрал, и те са твърде малки, твърде слаби и твърде стари, за да пазите в тях толкова голямо и ценно съкровище. Не наливайте чиста и бистра изворна вода в прогнили и заразени от греха съдове – дори ако там вече няма грях, неговата смрад е останала и ще развали водата. Не наливайте превъзходно вино в стари бъчви, в които някога е престо-явало развалено вино – в тях то ще се развали, а може и да се разлее.

[178] Избрани души, макар че ме разбирате, ще кажа по-ясно: Не поверявайте златото на вашата любов, среброто на вашето целомъдрие, водите на небесните благодати, нито виното на вашите заслуги и добродетели на прокъсания чувал, на стария и изпучупен сандък, на прогнилия и разкапан съд, който сте вие; иначе ще ви ограбят крадците, т.е. дяволите, които ден и нощ дебнат подходящия момент²¹⁷; иначе със смрадта на самолюбието и самоволието ще развалите най-чистото, което Бог ви дава.

Положете в утробата и сърцето на Ма-

217 Подобна интерпретация намираме у св. Григорий Велики, *Hom. 11 in Evang.*, к. 1, PL 76, 1115.

рия, влейте в нея всички ваши съкровища, благодати и добродетели – това е съд духовен, съд почетен, съд славен на благочестие-то²¹⁸. Откакто самият Бог с всички Свои съвършенства се е затворил в него, този съд е станал напълно духовен и е станал духовно жилище на най-одухотворените души; станал е достоен за почит, станал е преславен престол на най-великите князе на вечността, станал е съд на особено благочестие, скиния на душите, пресвети в кротост, благодат и добродетел; станал е богат като златен дом, крепък като Давидов стълб и чист като слонокостен стълб.

[179] Блажен човек, който е предал всичко на Мария, който във всичко и за всичко се поверява на Мария и в нея се потапя. Той изцяло принадлежи на Мария и Мария – на него. Може смело да каже с Давид: *haec factum est mihi*²¹⁹. Мария е създадена за мен. Или заедно с обичния ученик: *Accerit eam in mea*²²⁰ – Прибрах я при себе си като цялото свое благо; или с Исус Христос: *Omnia tua*

218 Сrv. обръщенията към Мария в Лоретанската литания тук и по-долу.

219 Сrv. Пс. 118:56 според Вулгата.

220 Модификация за първо лице на Иоан 19:27: *accepit eam discipulus in sua*, последвана от свободна авторова контаминация на два библейски текста: Иоан 19:27: *И от оня час ученикът я прибра при себе си. (Ex illa hora accepit eam discipulus in sua)* и Притч. 23,26: *Синко, дай си мен сърцето. (Praebe fili mi cor tuum)*. Сrv. също бел. към т. 216 и 266.

*tua sunt, et omnia tua mea sunt*²²¹ – Всичко мое е твое, а всичко твое е мое.

[180] Ако някой критик прочете това и си помисли, че в мен говори преувеличение и прекалено необузdana набожност, за съжаление, той няма да ме разбере – или поради това, че е твърде плътски човек, който няма усет за духовното, или поради това, че е от този свят, който не може да приеме Светия Дух²²², или поради това, че е преизпълнен с горделивост и критицизъм, осъжда или презира всичко, което не разбира. Но душите, които *не от кръв, ни от похот плътска, нито от похот мъжка, а от Бога*²²³ и от Мария са се родили, ме разбират и имат усет; именно за тях пиша това.

[181] Но казвам и на едните, и на другите, връщайки се към темата, че Пресвета-та Дева, като най-честното и най-щедро от всички чисти създания, никога не позволява да бъде надмината в любовта и щедростта; както казва един свят човек, срещу едно яйце ни дава вол, т.е. срещу мъничкото, дадено ѝ от нас, тя ни дава много от онова, кое-

221 Монфор цитира по памет молитвата на Исус към Отца в Иоан 17:10: *mea omnia tua sunt et tua mea sunt* според Вулгата, срв. бълг. Синодален превод: *всичко Мое е Твое, и Твоето Мое*.

222 Алюзия към Иоан 14:17: *Духът на истината, Когото светът не може да приеме*.

223 Иоан 1:13.

то е получила от Бога*; следователно ако някоя душа ѝ се предава без остатък, тя също се предава на тази душа без остатък, когато изцяло на нея се надяваме, но без дързост, като сами се трудим да придобиваме добродетели и да преодоляваме страстите.

[182] И така, нека верните слуги на Пресветата Дева смело да кажат заедно със св. Йоан Дамаскин: „Надявам ли се на тебе, Богородице, ще бъда спасен; под твоето покровителство от нищо не ще се боя; с твоята помощ ще победея и разпръсна враговете си, защото набожността към тебе е спасително оръжие, дадено от Бога на онези, които Той иска да спаси” (Проповед за Благовещение)²²⁴.

[3. *Библейският предобраз на съвършената набожност: Ревека и Яков*]

[183] Светият Дух ни показва в Свещеното Писание един чудесен предобраз на всички истини, които описах дотук, за Пресветата Дева и нейните деца и слуги, в историята на Яков, който получава благословията на баща си Исаак благодарение на усилията и находчивостта на майка си Ревека²²⁵.

224 Такъв текст в *Serm de Annunt.* на св. Йоан Дамаскин няма (впрочем тази проповед най-вероятно не е оригинално произведение на Дамаскин).

225 Историята е описана в Бит. 27, но за да даде „разяснения”, Монфор използва други библейски текстове: Мал. 1:2-3; Евр. 11:20; 12:16.

Ето как представя това Светият Дух. После ще добавя разясненията.

[Историята на Яков]

[184] Когато Исав продава на Яков първородството си²²⁶, Ревека, майката на двамата братя, която нежно обича Яков, след няколко години му осигурява тази привилегия със свята и тайнствена изкусност²²⁷. Защото Исаак, който се почувствал много стар и искал да благослови децата си преди смъртта, повикал сина си Исав, когото обичал, заповядал му да отиде на лов, после да пригответи от уловения дивеч вкусно ястие, та след това да го благослови. Ревека бързо предупредила Яков какво става, и го накарала да отиде и да вземе две ярета от стадото. Когато ги донесъл на майка си, тя сготвила от тях вкусно ястие за Исаак, като знаела какво обича той; облякла Яков в дрехата на Исав, която била при нея, и увила ръцете и шията му в ярешките кожи така, че бащата, който загубил зрение, чул гласа на Яков, но повярвал по допира на ръцете, че това е брат му Исав. Всъщност Исаак, изненадан от звука

226 Срв. Бит. 25:33.

227 Става дума преди всичко за тайната на предназначението на Яков (срв. Ос. 12:4: *Още в майчината си утроба той спъваше брата си*). Следващите събития (продаването на първородството и благословията на Исаак) са само реализация на Божия план – срв. св. Августин, *Contra mendac.*, г. 10, п. 241 PL 40, 533-535; *De Civit. Dei*, г. 35-37, PL 41, 513-516; св. Тома от Аквино *S. Th.*, II-II, q. 110, а. 3; Корнелий а Липиде, *In Genes.*, г. 27, п. 19.

на гласа, който взел за гласа на Яков, го накарал да се приближи и като попипал козината на кожите, с които били увити ръцете му, установил, че гласът наистина е на Яков, но ръцете са на Исав. Когато се наял и, целувайки Яков, усетил миризмата на дрехите му, благославил го и му пожелал *небесната роса и тлъстината на земята*; направил го *господар над братята* му и завършил благословията си с думите: *Които те кълнат – да бъдат проклети; които те благославят – да бъдат благословени!*²²⁸

Едва Исаак произнесъл тези думи, влязъл Исав с ястието, приготвено от любимия дивеч, в ръце, за да получи бащината благословия. Светият патриарх бил невероятно изумен, когато научил какво се е случило; но не само не се отрекъл от онова, което направил, а напротив, потвърдил го, защото твърде ясно съзрял в него Божия пръст. Тогавя Исав *дигнал висок и твърде жаловит вик*, както казва Свещеното Писание²²⁹, и осъждайки хитростта на своя брат, попитал баща си само една благословия ли има. Както отбелязват Светите отци, в това отношение Исав е предобраз на онези, които най-охотно биха свързали Бога със света и искат

228 Бит. 27:28.

229 Бит. 27:34.

да се радват едновременно на небесните и на земните радости. Развълнуван от виковете на Исав, Исаак най-после го благословил, но с благословия за земята, като го оставил подчинен на брат му. Затова Исав толкова люто намразил Яков, че само чакал смъртта на баща им, за да го убие; и Яков нямало да избегне смъртта, ако любимата му майка Ревека не го опазила със своята находчивост и добри съвети, от които той се възползвал.

[Интерпретация на историята на Яков]

[185] Преди да обясня тази красива история, трябва да отбележа, че според всички Свети отци²³⁰ и коментатори* на Священото Писание, Яков е предобраз на Исус Христос и избраните, а Исав е предобраз на отхвърлените**. За да разберем това, достатъчно е да проследим действията и постъпките на всеки от тях.

1. По-големият, Исав, имал силно и здраво тяло, бил ловък и опитен в стрелбата с лък и носел след лов много убит дивеч.

2. Почти изобщо не пребивавал у дома, а разчитайки само на своите сили и ловкост, работел само навън.

3. Не полагал твърде много усилия да се

230 Напр. св. Амвросий, *De Jacob et vita beata*, к. 2, р. 2, н. 9, PL 14, 648 (тук обаче Ревека е предобраз на Църквата); св. Бернар, *Serm. 28, in cant.*, PL 183, 922-923; св. Антонин, *Summa Theol.*, vol. 4, tit. 15, р. 14, pag. 3; Рикард на св. Лаврентий, *De laudibus B. M. V.*, к. 5.

хареса на майка си Ревека и не правел нищо за тази цел.

4. Бил толкова лаком и толкова обичал да яде, че продал първородството си за паница леща.

5. Подобно на Каин²³¹ и той бил преизпълнен със завист към брат си Яков и го преследвал както може.

[186] Ето поведението, което винаги отличава отхвърлените*.

1. Уповават на своята сила и хитрост в земните неща; те са много силни, много сръчни и много вещи в земните неща, но твърде слаби и непросветени в небесните: „In terrenis fortes, in celestibus debiles” – „В земното – силни, в небесното – слаби”²³². Затова:

[187] 2. Не пребивават или много малко пребивават вкъщи, в своя дом, т.е. в своята вътрешност, която е вътрешният и най-важен дом, даден от Бог на всеки човек, за да пребивава там по Неговия пример, защото Той пребивава винаги в себе си. Отхвърлените не обичат нито усамотението, нито духовността, нито вътрешната набожност; те смятат хората, които са се оттеглили от света и работят повече вътре в себе си от-

231 Срв. Бит. 4:8. Подобно сравнение в т. 54 и т. 210.

232 Св. Григорий Велики, *Moralium*, к. 32, г. 22, п. 46.

колкото навън, за тесногръди, пуритани и изостанали.

[188] 3. Отхвърлените нехаят за набожността към Пресветата Дева, Майката на избраните; наистина те не изпитват открита омраза към нея, понякога я възхваляват, казват, че я обичат, и дори практикуват някаква набожност в нейна чест; но не могат да понесат, когато другите я обичат нежно, защото не изпитват към нея нежността на Яков; критикуват набожните действия, на които нейните добри чеда и слуги вярно се отдават, защото смятат, че тази набожност не им е необходима за спасението, а щом открито не изпитват омраза към Пресветата Дева, нито пък презират явно набожността към нея, това е достатъчно и те са получили благодатта на Светата Дева, и че са нейни слуги, когато ломотят и мънкат някакви молитви в нейна чест, без да й оказват нежност, нито да се стараят да се поправят.

[189] 4. Отхвърлените продават своето първородство – райските блаженства, за паница леща – за земните наслади. Смеят се, пият, ядат, забавляват се и танцуват, без да си дават труд, като Исав, да станат достойни за благословията на небесния Отец. Накратко казано, мислят само за земното, обичат само

земното, говорят и действат само за земното и земните наслади, продавайки за краткия миг наслада и за парчето твърда жълта или бяла земя²³³ кръщелната благодат, одеждата на невинността, небесното наследство.

[190] 5. Най-сетне, отхвърлените ненавиждат избраните и всеки ден, явно или скрито, ги преследват; потискат ги, презират ги, критикуват ги, клеветят ги, окръждат ги, мамят ги, разоряват ги, изпъждат ги, обръщат ги на прах; самите те обаче трупат печалби, наслаждават се на удоволствията, върви им добре, богатеят, напредват и си живеят удобно.

[191] 1. Яков, по-малкият, слаб, тих и кротък, обикновено седял у дома, за да спечели благоразположението на майка си Ревека, която нежно обичал; ако излизал, то не по своя воля, нито пък от упование в своята находчивост, а от послушание към майка си.

[192] 2. Обичал и почитал майка си и затова оставал при нея у дома; най-щастлив бил тогава, когато я виждал; избягвал всичко, което може да не ѝ хареса, и правел всичко, което според него ѝ доставяло удоволствие; а това увеличавало любовта на Ревека към него.

233 Любимо определение на Монфор за златото и среброто.

[193] 3. Във всичко бил отдаден на своята любима майка, бил ѝ послушен напълно и във всичко, веднага, без да се бави и с любов, без да се оплаква; при най-малък знак за нейната воля малкият Яков притичвал и се хващал за работа. Вярвал на всичко, което му казвала, без да се съмнява в нищо – например, когато му казала да отиде и да донесе две ярета, за да стотви на баща му Исаак ястие, Яков не отговорил, че едно стига за ястие за един човек, а без да се замисля, направил, каквото му казала.

[194] 4. Имал голямо доверие към любимата си майка; понеже не уповавал на своите умения, той се облягал изцяло на грижата и покровителството на майка си; призовавал я във всички нужди, търсел съвета ѝ във всички съмнения – например, когато попитал дали вместо благословия няма да си навлече проклятието на баща си, повярвал ѝ и се доверил, когато му отговорила, че тя ще вземе проклятието върху си.

[195] 5. И най-сетне, колкото можел, подражавал на добродетелите, които виждал у майка си; мисля, че една от причините за неговото домоседство е било желанието да подражава на любимата майка, която била толкова добродетелна, и да стои далеч от лошата среда, която опорочава нравите. По

този начин той станал достоен за двойната благословия на баща си.

[196] С такова поведение се отличават всеки ден избраните:

1. Те пребивават у дома заедно с Мария, иначе казано, обичат усамотението, живеят вътрешен живот, усърдни са в молитвата, но по примера и заедно със своята Майка, Пресветата Дева, чиято слава е напълно съкровена и която цял живот толкова много е обичала усамотението и молитвата. Наистина, те понякога се показват навън, в света, но го правят от послушание към Божиата воля и волята на любимата им Майка, за да изпълнят съсловните си задължения. Колкото и големи дела да извършват навън, те несравнимо повече ценят онези, които извършват вътре в себе си, във вътрешния живот, заедно с Пресветата Дева, защото там вършат великото дело на своето усъвършенстване, пред което всички останали дела са детска игра. Затова, докато понякога техните братя и сестри с много посвещение, находчивост и успех действат навън и предизвикват възхищението и одобрението на света, те познават в светлината на Светия Дух, че много повече слава, блага и удоволствие донася пребиваването в скритост и усамотение, с Исус Христос, техния пример, в пълно

и съвършено отдаване на Майка Му, отколкото вършенето със свои сили на чудеса на естеството и богатта в света, както многобройните Исавовци и отхвърлени. *Gloria et divitiae in domo eius*²³⁴ – Славата на Бога и богатствата на човека са в дома на Мария.

Господи Исусе, колко са мили Твоите жилища. И птичка си намира жилище, и ластовица – гнездо, дето да положи пилците си²³⁵. Блажен човек, който живее в дома на Мария, където Ти първи си Си направил жилище! Именно в този дом на избраните той получава помощ от Тебе самия и има в сърцето си стъпалата от стълбата на всички добродетели, за да постигне съвършенството в тази плачевна долина. *Колко са мили Твоите жилища, Господи.*

[197] 2. Нежно обичат и истински почитат своята добра Майка и Владичица. Обичат я не само с устата си, а с дух и с истина; отдават ѝ чест не само външно, но и дълбоко в сърцето си; също като Яков странят от всичко, което може да не ѝ се нрави и усърдно практикуват всичко онова, което според тях може да им придобие нейното благоволение. Принасят ѝ в дар не две яре-

234 Пс. 111:3 според Клементинската Вулгата, букв. „Славата и богатството в неговия / нейния дом“.

235 Пс. 83:1, 4.

та, както Яков на Ревека, а душите и телата си със всичко, което им принадлежи и което двете ярета на Яков изобразяват, 1) за да ги приеме като своя собственост; 2) за да ги умъртви и направи мъртви за греха и за самите себе си, като в някакъв смисъл ги оголи, свали кожата им, сиреч самолюбието им, та по този начин да бъдат угодни на Исуса, нейния Син, който иска да има за приятели и ученици само онези, които са умрели за себе си; 3) за да ги приготви по вкуса на Небесния Отец, Когото тя познава по-добре от всяка друга твар, и за Неговата най-голяма прослава; 4) за да може – благодарение на нейната грижа и застъпничество – тялото и душата, очистени от всеки порок, напълно умъртвлени, изцяло оголени и превъзходно приготвени, да станат деликатно ястие, достойно за устата и благослова на Небесния Отец. Нима не ще постъпят така избраните, които ще обикнат и ще последват съвършеното посвещаване на Исуса Христа чрез ръцете на Мария, на което ги учим, за да дадат на Исуса и Мария свидетелство за действена и смела любов?

Отхвърлените говорят достатъчно много за това, че обичат Исуса, че обичат и тачат Мария, но не от наченките си²³⁶, не дотам, че

236 Срв. Притч. 3:9.

да принесат в жертва като избраните тялото си с неговите сетива и душата си с нейните страсти.

[198] 3. Те са предани и послушни на Пресветата Дева като на своя добра Майка по примера на Исуса Христа, Който трийсет от преживяните на земята трийсет и три години посвещава да принася хвала на Бога, Своя Отец, чрез съвършено и пълно послушание към святата Си Майка. Те са ѝ послушни, следвайки съвършено Нейните съвети, както малкият Яков следва съветите на Ревека, която му казва: *Сега, сине мой, послушай ме, какво ще ти поръчам*²³⁷; или както слугите на сватбата в Кана Галилейска, на които Пресветата Дева казва: *Каквото ви каже, сторете*²³⁸ – сторете всичко, което моят Син ви каже. Благодарение на послушанието към майка си Яков по чудесен начин получава благословия, която по естествен начин не би трябвало да има; слугите на сватбата в Кана Галилейска – заради това, че са последвали съвета на Пресветата Дева – са удостоени с първото чудо на Исус Христос, който по молба на Майка си превръща водата във вино. Така и всички, които до последните дни ще получават благословията на Небесния Отец и ще

237 Бит. 27:8.

238 Иоан. 2:5.

бъдат удостоени с Божествените чудеса, ще получат тези благодати единствено заради съвършеното си послушание към Мария. Исавовците обрат-но – губят благословията си, защото не са се покорили на Пресветата Дева.

[199] 4. Имат голямо упование в благостта и силата на Пресветата Дева, своята добра Майка; непрекъснато призовават нейната помощ; гледат я като своя пътеводна звезда, която им позволява да стигнат до пристан; с широко отворено сърце ѝ откриват страданията и нуждите си; притискат се към нейната милосива и сладостна гръд, за да получат опрощение на греховете чрез нейното застъпничество или да вкусят майчината ѝ ласка в тъги и неволи. Те направо се хвърлят в девическите ѝ пълни с любов скути, по чудесен начин безпаметно потъват там, за да се намерят в огъня на чистата любов, да бъдат очистени дори и от най-малката скверност и напълно да придобият Исуса, Който пребивава там като на най-достоеен престол. Какво блаженство! Не мислете, казва абат Гуерик*, че по-голямо блаженство е да живееш в лоното Аврамово²³⁹, отколкото в лоното на Мария, щом Господ е поставил там Своя престол²⁴⁰.

239 Срв. Лук. 16:22-23.

240 Бл. Гуерик, *Serm. in Assumpt.*, n. 4, PL 185, 1030 B. Текстът, който привежда Монфор: „Ne credideris major esse felicitatis habitare in sinu Abrahae quam in sinu Mariae, cum in eo Dominis posuerit thronum suum” не е дословен цитат.

А отхвърлените, които се надяват на себе си, заедно с блудния син ядат само онова, което ядат свинете²⁴¹, заедно с жабите ядат само пръст и с хората на мирската суета обичат само видимите и външни неща, не вкусват сладостите от лоното и гръдта на Мария; не изпитват сигурната опора и сигурното упование, които избраните изпитват към Пресветата Дева, своята добра Майка. В нищожеството си обичат външния си глад, както казва св. Григорий²⁴², защото не искат да вкусят сладостта, приготвена във вътрешността на душата им и в Исус и Мария.

[200] 5. Най-сетне, избраните пазят пътищата на Пресветата Дева, своята добра Майка, т.е. подражават ѝ и затова са истински блажени и благочестиви, носейки непогрешимия знак на предназначението си, както им казва тази добра Майка: *Блажени са, които пазят моите пътища!*²⁴³ Иначе казано, блажени са, които практикуват моите добродетели и следват моя живот с помощта на Божията благодат. Блажени са на този свят, приживе, благодарение на изобилието от благодати и сла-

241 Срв. Лук. 15:16.

242 Св. Григорий Велики, *Нот. 36 in Evang.*, к. 2, PL 76, 1266.

243 Притч. 8:32.

достигам, които им давам от моята пълнота по-изобилно отколкото на другите, които не ме следват толкова отблизо; блажени са в часа на смъртта, която е кратка и спокойна и на която обикновено присъствам, за да ги въведа във вечната радост; най-сетне, ще бъдат блажени във вечността, защото никой от моите добри роби, който приживе е подражавал на добродетелите ми, не е погинал.

Горко на отхвърлените приживе, в смъртния час и във вечността, защото не подражават на Пресветата Дева в нейните добродетели, задоволявайки се с принадлежността към някое от нейните братства, с казането на няколко молитви в нейна чест или с някаква друга външна проява на набожност.

Пресвета Дево, моя преблага Майко, колко блажени са тези, повтарям това в сърдечен унес, колко блажени са тези, които не се оставят да бъдат съблазнени от някаква фалшива набожност към тебе, вярно пазят твоите пътища, съвети и заповеди! Горко на онези, които злоупотребявайки с набожността към теб, не пазят заповедите на твоя Син – *проклетите, всички, които се отклоняват от Твоите заповеди*²⁴⁴.

244 Срв. Пс. 118:21.

[Милосърдните деяния, които Пресветата Дева извършва за своите верни роби]

[201] Ето милосърдните деяния, които Пресветата Дева, като най-добра от всички майки*, извършва за онези верни роби, които са ѝ предани, както казах, по примера на Яков.

[1. Обича ги]

Обичам, които мене обичат²⁴⁵. Обича ги: 1) защото е истинска тяхна Майка, а майката винаги обича детето си, плода на своята утроба; 2) обича ги от благодарност, защото те истински я обичат като своя добра Майка; 3) обича ги, защото Бог ги обича като избрани: *Иакова възлюбих, а Исава намразих*²⁴⁶; 4) обича ги, защото изцяло са ѝ се посветили и са неин дял и наследство: *Приеми наследство в Израиля*²⁴⁷.

[202] Обича ги нежно и по-нежно от всички майки, взети заедно. Съберете, ако можете, цялата естествена любов на всички майки на света към децата им в сърцето на една майка към едничкото ѝ дете – със сигурност тази майка много ще обича това дете, но истината е, че Мария обича децата си още по-нежно, отколкото онази майка би обичала своето.

Обича ги не само сърдечно, но и резул-

245 Притч. 8:17.

246 Рим. 9:13.

247 Сир. 24:9.

татно. Любовта ѝ към тях е действена и резултатна също колкото любовта на Ревека към Яков и още повече. Ето какво прави тази добра Майка, на която Ревека е само предобраз, за да придобие за своите деца благословията на Небесния Отец:

[203] 1. Като Ревека търси благоприятни случаи, за да им прави добро, да им помага да израстват и богатееят. Понеже вижда ясно в Бога всяко добро и зло, добрите и лошите съдбини, Божиите благословии и проклятия, предвидливо устройва всичко така, че да предпази своите роби от всяко зло и да ги изпълни с всички блага; така че ако у Бога може да се придобие благополучие чрез вярно служение на някой пост, Мария непременно ще осигури това благополучие на не едно от своите добри деца и роби и ще им даде благодатта да устоят във верността. „*Ipsa procurat negotia nostra*” – „Тя сама управлява нашите дела”, както казва един светец²⁴⁸.

[204] 2. Дава им добри съвети, както Ревека на Яков: *Сега, сине мой, послушай ме,*

248 Раймунд Йордан (Идиота) (Raymundus Jordanus Idiota), *Piae lectiones seu contemplationes de B. M.*, in proem. (Bourassé, *Summa aurea*, t. 4, 851). Раймунд Йордан – августински абат, живял във Франция през 14. в., автор на произведения с нравствена и мариологична тематика, който от смирение се подписва с псевдонима „Идиот”, означаващ ‘невежа’ ‘прост човек’.

*какво ще ти поръчам*²⁴⁹. И между другите съвети им подсказва мисълта да ѝ донесат две ярета, сиреч тялото и душата си, да ѝ ги принесат в жертва, за да може да приготви от тях угодно на Бога ястие, и да правят всичко, на което Исус Христос, нейният Син, ги учи със слово и пример.

Ако и да не им дава тези съвети лично, то го прави с посредничеството на ангелите, които не познават по-голяма чест и удоволствие от това, послушни на нейната заповед, да слезят на земята и да помогнат на някой от рабите ѝ.

[205] 3. Когато сме ѝ принесли тялото и душата, и всичко, свързано с тях, без остатък, какво прави тази добра Майка? Това, което някога направи Ревека с двете ярета, донесени от Яков: 1) Убива в тях и умъртвява живота на стария Адам. 2) Сваля кожата им и отнема естествените им наклонности – себелюбието и своеволието, и всяка привързаност към тварното. 3) Очиства ги от покварата, скверността и греховете. 4) Приготвя ги според Божието благоволение и за Негова по-голяма прослава. Тъй като само тя свършено познава Божието благоволение и най-голямата прослава на Всевишния, само тя може безпогрешно да приспособи и

249 Бит. 27:8.

да подготви телата и душите ни за това безкрайно възвишено благоволение и тази безкрайно съкровена прослава*.

[206] 4. Тази добра Майка, приела съвършената жертва, в която сме ѝ принесли самите себе си и нашите заслуги и удовлетворения чрез набожността, за която говорих*, и разсъблякла старите ни дрехи, ни подготвя и ни прави достойни да се представим пред Небесния Отец. 1) Облича ни в чистите, нови, драгоценни и благоуханни дрехи на по-големия Исав, сиреч на Исуса Христа, своя Син, които самата тя пази в дома си, т.е. има власт над тях като всеобща и вечна ковчежница и разпоредница на заслугите и добродетелите на своя Син, Иус Христос, които раздава, на когото иска, когато иска, както иска и колкото иска, както видяхме по-горе**. 2) Увива шията и ръцете на рабите си с кожите на убитите и приготвени ярета – това означава, че ги приукрасява със заслугите и стойността на собствените им деяния. Истински убива и умъртвява всичко онова, което е нечисто и несъвършено в тяхната личност; но не разпилява и не прахосва цялото благо, произведено в тях от благодатта; пази го и го преумножава, за да го превърне в украса и сила на шията и ръцете им, т.е. да ги укрепи, за да носят Господнето иго, кое-

то се носи на врата, и да извършват велики дела за Божия слава и за спасение на своите бедни братя. 3) Придава ново благоухание и нова прелест на тези дрехи и украси, като им дава своите собствени дрехи, своите заслуги и добродетели, които при смъртта си им е завещала, както казва една свята монахиня, починала миналия век, която е узнала за това в откровение²⁵⁰; така че цялата ѝ челяд, верните ѝ служители и раби са двойно облечени – в дрехите на Сина ѝ и в нейните: *Цялата ѝ челяд е облечена с двойни дрехи*²⁵¹; затова те могат да не се страхуват от хлада на белия като сняг Исус Христос, който няма да могат да понесат отхвърлените – боси и голи без заслугите на Исус Христос и Пресветата Дева.

[207] 5. И най-сетне, Мария придобива за тях благословията на Небесния Отец, макар и по природа да нямат право на това като помалки и осиновени чеда. В новите, драгоценни и благоуханни дрехи, с добре приготвени и разположени тела и души, те с упование пристъпват към ложето, на което почива тех-

250 Става дума за Мария Исусова от Агрета (María de Jesús de Ágreda), която действително пише за това в книгата си *La cité mystique de Dieu*, p. 3, col. 8, v. 18.

251 Притч. 31:21. Същата интерпретация се съдържа у Корнелий а Лапиде, *Comm. in Prov.* 31, 21 (Pélaguad, Paris, vol. 3, p. 939). Обширен коментар за ролята на Мария по отношение на нейните чеда, които облича в своите добродетели, дава Рикард на св. Лаврентий, *De laudibus B. M. V.*, k. 2.

ният Небесен Отец. Той чува и разпознава гласа им, който е глас на грешник; докосва ръцете им, покрити с кожи; усеща благоуханието на дрехите им; вкусува с радост това, което Мария, тяхната Майка, Му е приготвила; и разпознал у тях заслугите и благовоението на Своя Син и Неговата свята Майка: 1) Дава им двойната благословия, благословията на небесната роса²⁵², сиреч на Божията благодат, която е посев на слава: *Който ни благослови в Христа с всяко духовно благословение от небесата*²⁵³; благословията на тлъстината на земята²⁵⁴ – Преблагият Отец им дава насъщния хляб и достатъчно изобилие на земни блага. 2) Прави ги господари над останалите братя, отхвърлените; това първенство невинаги се открива на *тоя свят с преходен образ*²⁵⁵, в който често управляват отхвърлените: Нечестивите тържествуват и се големят²⁵⁶. *Видях страшен нечестивец, как се ширеше*²⁵⁷; но е истинско и ще се открие на оня свят, в цялата вечност, когато праведните, както казва Светия Дух, ще управляват и

252 Срв. Бит. 27:28.

253 Еф. 1:3.

254 Бит. 27:28.

255 Срв. 1 Кор. 7:29-31.

256 Срв. Пс. 93:3-4: *Докога нечестивите, Господи, докога нечестивите ще тържествуват? Те изригват дръзки речи; големят се всички, които вършат беззаконие.*

257 Пс. 36:35.

ще заповядват на народите: *ще владеят над народи*²⁵⁸. 3) Неговото величие, което не се задоволява с това да даде благословия на тях и на техните блага, ще благослови също и всички онези, които ги благославят, и ще прокълне онези, които ги проклинат и преследват²⁵⁹.

[2. Сподобява ги с всичко]

[208] Второто милосърдно деяние, което Пресветата Дева извършва за своите верни раби, е това, че ги сподобява с всичко за душата и тялото. Както видяхме*, тя им дава двойни дрехи, гощава ги с най-изисканите ястия от Божията трапеза; дава им да ядат хляба на живота²⁶⁰, който е образувала; *И се насищайте с плодовете ми*²⁶¹: скъпи мои чеда, казва им, приела името Премъдрост, насищайте се с моите плодове**, т.е. с Исуса, плода на живота, който родих за вас. *Дойдете, яжте хляба ми и пийте виното, което съм размесила*²⁶². *Яжте, другари, пийте, драги, и се насищайте*²⁶³: Дойдете, повтаря им на друго място, яжте хляба ми, който е Исус, и пийте виното на Неговата любов, което съм размесила за вас с мляко от моята гръд. Тъй

258 Прем. 3:8.

259 Срв. Бит. 27:29.

260 Иоан. 6:35.

261 Срв. Сир. 24:21: *Пристъпете към мене вие, които ме желаете, и се насищайте с плодовете ми.*

262 Притч. 9:5.

263 Песен. на песн. 5:1.

като именно тя е ковчежницата и разпоредницата на даровете и благодатите на Всевишния, дава значителна част от тях, и то най-отбраната, за да храни и поддържа своите чеда и раби. Те се насищат с живия хляб, напиват се с виното, което въодушевява девиците²⁶⁴. Те са носени на ръце: *на ръце ще ви носят*²⁶⁵. С такава лекота носят Исус Христовото иго, че почти не усещат тежестта му²⁶⁶ заради тлъстината, която сломява дървото на ярема: *и яремът ще се сломи от тлъстина*²⁶⁷.

[3. Води ги и ги направлява]

[209] Третото благо, което Пресветата Дева дарява на своите верни раби, е това, че тя ги води и направлява според волята на своя Син. Ревека води своя малък Яков и от време на време му дава добри съвети, било за да му придобие благословията на баща му, било за да избегне омразата и преследванията на брат си Исав. Мария, която е пътеводна звезда²⁶⁸, води всички свои верни раби към добро пристанище; показва им пътя към вечния живот; позволява да избегнат опасните стъпки; води ги за ръка по пътеките на прав-

264 Срв. Зах. 9:17.

265 Ис. 66:12.

266 Срв. Мат. 11:30. срв. също по-горе т. 154.

267 Ис. 10:27.

268 Св. Бернар, *Hom. 2 super Missus est*, n. 17, PL 183, 700.

дата²⁶⁹; подкрепя ги, когато могат да паднат; повдига ги, когато паднат; назидава ги като милостива Майка, когато погрешат в нещо; понякога дори ги порицава с любов. Нима едно дете, послушно на Мария, своята Майка кърмилница и просветена предводителка, може да се заблуди по пътищата на вечността? Както казва св. Бернар, „когато я следваш, няма да се отклониш“²⁷⁰. Не се страхувай, че едно истинско чедо на Мария ще бъде подведено от лукавия и ще изпадне в някаква формална ерес. Там, където предвожда Мария, там го няма нито злия дух с неговите миражи, нито еретиците с тяхното лукавство. „Когато тя те подкрепя, не падаш“²⁷¹.

[4. Защищава ги и ги пази]

[210] Четвъртата помощ, която Пресветата Дева оказва на своите чедо и верни раби, е тази, че ги защитава и пази от враговете. Благодарение на своята грижа и находчивост Ревека освобождава Яков от всички опасности, в които се е намерил, и преди всичко го предпазва от смъртта, която вероятно би му причинил брат му Исав

269 Срв. Пс. 22:3: *насочва ме по пътя на правдата*.

270 *Ipsam sequens non devias* – коментар към вече цитирания в т. 174 текст на св. Бернар – *Hom. 2 super Missus est*, п. 17, PL 183, 71 A.; за следващото обяснение – виж също т. 167.

271 Продължение на предишния текст (св. Бернар, *Hom. 2 super Missus est*, . 17, PL 183, 71 A) – виж т. 174.

заради омразата и завистта, които изпитва към него, както някога Каин е изпитвал към Авел²⁷². Мария, добрата Майка на избраните, ги подслонява под своите грижовни криле както кокошка – пилците си²⁷³; говори им, приклонява се към тях, съчувства на всичките им слабости; за да ги защити от ястреба и лешояда, тя ги окръжава и ги придружава като въоръжен отряд: *като войнство със знамена*²⁷⁴. Нима човек, окръжен от стохилдно, добре строено войнство може да се страхува от неприятелите? Толкова повече верният роб на Мария, заобиколен от нейната грижа и царствена мощ, няма защо да се бои. Тази добра Майка и могъща небесна Владичица по-скоро би изпратила хиляда хиляди ангелски легиони, за да помогне на своя роб²⁷⁵, отколкото някога да се каже, че верен роб на Мария, който ѝ се е поверил, е бил победен от злостта, числеността и силата на своите врагове.

[5. Застъпва се за тях]

[211] Накрая, петото и най-голямо добро, което обичната Мария прави на своите вени почитатели, се състои в това, че тя се застъпва за тях пред Сина си и укротява Не-

272 Срв. Бит. 4:8; същото сравнение в т. 54, 185.

273 Срв. Пс. 60:5, 90:4; Мат. 23:27.

274 Срв. Песн. на песн. 6:4; също т. 50, 7.

275 Алюзия към Пс. 90:11; Дан. 7:10; Мат. 26:53, отнесена към Мария.

говия гняв с молбите си, свързва ги с много дълбока връзка и ги поддържа в нея*.

Ревека кара Яков да се приближи към бащиното му ложе; този благ човек го докосва, прегръща и дори целува с радост, доволен от вкусно приготвеното месо, което Яков му е донесъл; а когато с наслада вдишва дъха на дрехите му, възкликва: ето, дъхът от сина ми е като дъх от пълна нива, която Господ е благословил²⁷⁶. Тази пълна нива, чиито дъх възхищава бащиното сърце, е благовонието на добродетелите и заслугите на Мария, нивата, пълна с благослов, на която Бог Отец е засял като житни зърна избраниците²⁷⁷ на Своя Единствен Син.

Исус Христос, който е *Отец на вечността*²⁷⁸, с радост посреща детето, благоухаещо с дъха на Мария. То веднага и свършено се единява с Него. За това вече говорихме по-нашироко**.

[212] Нещо повече, Мария, обсипала своите чедата и верни раби с благодати и получила за тях благословията на Небесния Отец и единението с Исус Христос, ги запазва в Исус Христос, а Исус Христос – в тях²⁷⁹; пази

276 Бит. 27:27. Мариологична интерпретация на този текст се намира също в Рикард на св. Лаврентий, *De laudibus B. M. V.*, k. 8.

277 Срв. Зах. 9:17.

278 Ис. 9:6.

279 Срв. Иоан. 14:20.

ги и неуморно бди над тях, за да не загубят Божията благодат и да не попаднат в примките на враговете: „in plenitudine sanctos detinet” – „удържа светиите в тяхната пълнота”*, и както видяхме**, прави така, че да устоят в нея докрай.

Ето обяснението на този велик и древен предобраз на избраничеството и отхвърлянето, толкова непознат и пълен с тайни.

[4.] *Чудесните резултати, които тази набожност произвежда във верните души*

[213] Скъпи братко, бъди сигурен, че ако си верен на вътрешните и външните практики на тази набожност, които след малко ще изброя, то:

[*Себепознание и себеотречение*]

1. Благодарение на светлината, която Светият Дух ще ти даде чрез Мария, Неговата най-скъпа Невеста, ще познаеш осквернената вътрешност на душата си, своята порочност и неспособност за каквото и да било добро, ако Бог не е негов източник като Творец на природата или благодатта; в резултат на това познание ще се отречеш от себе си и ще мислиш за себе си само с отвръщение. Ще гледаш на себе си като на охлюв, който поразява всичко със своята слуз, или като на жаба, която отравя всичко с горчилото си, и като на зловредна змия, която само гледа

как да измами някого. Най-после, смирената Мария ще ти даде дял в своето дълбоко смирение, което ще стане причина да презираш себе си, да не презираш никой друг и да възлюбиш презрението.

[Дял във вярата на Мария]

[214] 2. Пресветата Дева ще ти даде дял в своята вяра, която на земята е била по-голяма от вярата на всички патриарси, пророци, апостоли и всички светци. Сега, когато царува в небето, тя няма вече тази вяра, защото всичко вижда ясно в Бога благодарение на светлината на славата; но със съгласието на Всевишния, влизайки в славата, тя не изгубва вярата*; запазва я, за да я запази в борещата се Църква за всички свои най-верни раби и рабини. Следователно, колкото повече спечелиш благоразположението на тази достойна Владичица и вярна Дева, толкова повече чиста вяра ще има в твоите деяния: вяра чиста, с която няма да имаш грижа за сетивното и извънредното; вяра жива и оживотворена от любов, с която ще извършваш своите дела единствено подтикван от любовта; вяра силна и непоклатима, с която ще останеш твърд и непоколебим сред бури и безредици; вяра действена и прозорлива, която като тайнствен ключ ще ти даде достъп до всички тайни на Исус Христос, до

заветните цели на човека и до сърцето на самия Бог; вяра смела, с която без колебания ще предприемаш и довеждаш докрай велики дела за Бога и за спасението на душите; и най-после, вяра, която ще бъде твоят запален светилник, твоят живот в Бога, твоето скрито съкровище на божествената премъдрост и твоето всемогъщо оръжие, с което ще си служиш, за да просвещаваш тези, които са в тъмнина и смъртна сянка, за да разпалваш онези, които са хладки и се нуждаят от изпитването чрез огън злато на любовта, за да даваш живот на тези, които са мъртви поради греха, за да можеш с благи и мощни слова да докосваш и поваляш сърцата от мрамор и ливанските кедри, и най-после, за да се съпротивляваш на дявола и на всички врагове на спасението²⁸⁰.

[Благодатта на чистата любов]

[215] 3. Тази Майка на красивата любов²⁸¹ ще очисти сърцето ти от всяко съмнение и всеки неподреден, раболепен страх – ще го отвори и ще го разшири, за да постъпва според заповедите на нейния Син, в святата свобода на Божиите синове, и да

280 Т. 214 е изтъкана от позовавания на Священото Писание: Гал. 5:6, Кол. 1:23, Рим. 5:1-3, Евр. 11:33, Кол. 2:3, Лук. 1:79, 1 Петр.:7.

281 Срв. текстът на Сир. 24:18 според Вулгата: *ego mater pulchrae dilectionis et timoris et agnitionis et sanctae spei*, чиито марилогичен прочит датира още от първите векове на християнството.

го изпълни с чистата любов – съкровището, което едничка тя има; така че вече няма да постъпваш както преди от страх пред Бога на любовта*, а воден от чистата любов²⁸². Ще гледаш на Него като на свой Преблаг Отец, на Когото се стараеш да си винаги угоден, с Когото ще разговаряш с упование като дете с добър баща. Ако се случи нещастие и Го обидиш, веднага ще се смириш пред Него, покорно ще Го помолиш за прошка, просто ще протегнеш ръце към Него и ще се изправиш от любов, без смущение и безпокойство, и ще продължиш да вървиш към Него без униние.

[Голямо упование към Бога и Мария]

[216] 4. Пресветата Дева ще те изпълни с голямо упование към Бога и към самата нея: 1) защото няма вече да пристъпваш към Исус Христос със собствени сили, а винаги чрез тази добра Майка*; 2) защото след като си й предал всички свои заслуги, благодати и удовлетворения, за да се разпорежда с тях според своята воля, тя ще ти предаде своите добродетели и ще те облече в своите заслуги, така че с упование ще можеш да кажеш на Бога: Ето Мария, Твоята рабиня, нека ми бъде по думата ти**: *ето рабинята Господня*;

282 Позовавания на Свещеното Писание: Пс. 118:32, Иоан. 4:18, Рим. 8:21, Гал. 4:31, 1 Иоан. 4:16.

нека ми бъде по думата ти²⁸³; 3) защото след като си ѝ се предал изцяло, с тяло и душа, тя, която е щедра към щедрите и надминава всички по щедрост, ще ти даде в замяна себе си по чудесен, но истински начин; така че смело ще можеш да кажеш: *Твой съм аз, спаси ме*²⁸⁴: На тебе принадлежа, свята Дево, спаси ме; или както вече казах, заедно с обичния ученик: *Asserī eam in teā*^{***}: Прибрах те, Майко свята, при себе си като цялото свое благо. Можеш да кажеш още заедно със св. Бонавентура: „Ето Господарката и моята спасителка, ще постъпвам с упование и няма да се боя, защото ти си моята сила и моята слава в Господа”²⁸⁵; а на друго място: „Целият съм твой и всичко мое е твое, о Преславна Дево, благословена повече от всички; искам да те положа като печат на сърцето си²⁸⁶, защото твоята любов е силна като смърт!”²⁸⁷ Можеш да изразиш пред Бога чувствата на пророка: *Господи, сърцето ми не се е гордяло, очите ми не са се високо дигали, и аз не съм се занимавал с велики и непостижими за мен работи. Не смирявах ли и не успокоявах ли*

283 Лук. 1:38.

284 Срв. Пс. 118:94.

285 Св. Бонавентура, *Psalt. majus, Canticum ad instar illius, Is. 12* (*Opera omnia, Vives, Parisiis 1868, vol. 14, p. 221 a*).

286 Срв. Песен на песн. 8:6.

287 Св. Бонавентура, *Psalt. majus, Canticum ad instar illius, Moisis Ex. 15* (*Opera omnia, Vives, Parisiis 1868, vol. 14, p. 221 b*).

душата си като дете, отбито от майчини гърди? Душата ми беше в мене като дете от гърди отбито²⁸⁸ – Господи, нито сърцето ми, нито душата ми нямат никакъв повод да се превъзнасят и да се гордеят или да търсят велики и чудни неща; при това не съм още смирен, но издигнах душата си и я успокоих с упование; аз съм като дете, което суче земни удоволствия и почива в скута на майка си, и в този скут съм преизпълнен с блага; 4) надеждата, която възлагаш на нея, нея ще нарасне и поради това, че щом си ѝ предал всичко добро, което имаш, за да може тя да го раздаде или запази, няма да се надяваш на себе си, а много повече на нея, която е твоята съкровищница. Какво упование и утеха за душата, която може да каже, че съкровищницата на Бога, в която Той е вложил всичко най-ценно, което има, е също и нейна съкровищница! „Тя е съкровищницата на Господа”, както казва един светец²⁸⁹.

[Предаване на душата и духа на Мария]

[217] 5. Душата на Пресветата Дева ще ти се предаде, за да величае Господа; духът ѝ ще заеме мястото на твоя, за да се радва в Бога, своя спасител²⁹⁰, стига само да останеш

288 Пс. 130:1-2.

289 Раймунд Йордан (Идиота), *Piae lectiones seu contemplationes de B. M.*, in proem. (Bourassé, *Summa aurea*, t. 4, 851-852).

290 Срв. Лук. 1:47.

верен на тази набожност. „Дано душата на Мария да може да бъде във всяка душа, за да величае Господа, дано духът на Мария да бъде във всяка душа, за да се радва в Бога.²⁹¹”

Ах, кога ще настъпи този щастлив ден, казва един свят човек от нашето време*, който изцяло се е потопил в Мария, ах, кога ще настъпи този щастлив ден, в който Пресвета-та Мария ще бъде установена Господарка и Владичица на сърцата, за да ги предаде изцяло във властта на своя велик и единствен Исус? Кога душите така ще дишат Мария, както телата дишат въздух? Тогава ще настъпят чудесни неща в тези низини, където Светият Дух, намерил своята прескъпа Невеста сякаш отпечатана в душите, ще слезе върху тях изобилно и ще ги изпълни с даровете си, а особено с дара на мъдростта, за да прави чудеса на благодатта. Скъпи ми братко, кога ще настъпи това блажено време и векът на Мария, когато някои души, избрани и придобити от Всевишния чрез Мария, сами потопили се изцяло в дълбините на нейната вътрешност, ще станат живи копия на Мария, за да обичат и величавят Исуса Христа? Това време ще настъпи едва тогава, когато хората познаят и започнат да прак-

291 Св. Амвросий, *Expos. in Luc.* II, п. 26, PL 15, 1642. Същият цитат се появява в т. 258.

тикуват набожността, която проповядвам:
Ut adveniat regnum tuum, adveniat regnum
Mariae²⁹².

[Преобразяване на душите в Мария по образа на Исус Христос]

[218] 6. Ако дървото на живота, което е Мария, е добре отглеждано в душата ти чрез вярно следване на тази набожност, то свое- временно ще принесе плод, а този плод е Исус Христос²⁹³. Виждам толкова благочес- тиви хора, които търсят Исуса Христа, едни по този път и с тази набожност, други – по друг начин; и често след нощ, изпълнена с тежък труд, могат да кажат: *Цяла нощ се мъ- чихме, и нищо не уловихме*²⁹⁴. Може да им бъде отговорено: „Вие работите много, а съ- бирате малко”²⁹⁵. Исус Христос е още много слаб във вас. Но на непорочния път на Ма- рия и благодарение на Божията практика, която предавам, човек работи денем, работи на свято място, работи малко. У Мария няма нощ, защото в нея не е имало грях, нито най- малка сянка. Мария е свято място и Святая Святих, където приемат форма светците.

[219] Обърнете внимание, казвам, че светците приемат форма в Мария. Защото

292 Лат. „Да дойде царството ти, да дойде царството на Мария!”

293 Срв. Пс. 1:3, Лук. 1:42.

294 Лук. 5:5.

295 Парафраза на Аг. 1:6: *Вие сеете много, а събирате малко.*

има съществена разлика между извайването на фигура с длето и чук и образуването на фигура чрез отливане във форма. Скулптурите и ваятелите на статуи с много труд правят фигури по първия начин и се нуждаят от много време; когато обаче ги правят по другия начин, работят малко и кратко време. Св. Августин нарича Пресветата Дева Мария „Божия форма”: „Si formam Dei te appellem, digna existis” – „Ако бих те нарекъл форма на Бог, достойна си за това”²⁹⁶; форма, подходяща за създаване на богове²⁹⁷. Оня, който е вложен в тази божествена форма, бързо се изобразява в Исус Христос, а Исус Христос – в него: с малко усилия и за малко време ще стане бог*, защото е вложен в същата форма, която е образувала Бога.

[220] Струва ми се, че мога да оприлича духовните наставници и благочестивите хора, които искат да изобразят Исус Христос в себе си или в другите с помощта на други набожности, на скулптури, които, уповавайки на своите умения, находчивост и сръчност, безброй пъти удрят с чук и длето твърдия камък или чепатото парче дърво, за да направят от него изображение на Исус Христос; понякога

296 Св. Августин, *Sermones*, 208. PL 38.

297 Срв. Пс. 81:6.

не успяват да изразят вярно Исуса Христа, било поради това, че не са Го познали истински и не са Го изпитали, било поради някой несръчен удар, с който развалят цялата работа. А приелите тайната на благодатта, която им откривам, с право оприличавам на майстори леяри: намерили прекрасната форма в Мария, където Исус Христос е бил естествено и божествено оформен, те не разчитат на своята находчивост, а единствено на съвършенството на формата, потапят се в Мария и потъват в нея, за да станат вярно изображение на Исус Христос.

[221] Красиво и истинно е това сравнение! Ала кой ще го разбере? Искам ти да си този, скъпи братко. Но помни, че във формата се налива само онова, което е разтопено и течено – това означава, че трябва да унищожиш и претопиш в себе си стария Адам, за да станеш нов Адам в Мария²⁹⁸.

[Най-голямата прослава на Исус Христос]

[222] 7. Чрез тази набожност, следвана много вярно, ще въздадеш на Исуса Христа повече слава за един месец, отколкото с помощта на която и да било друга, дори по-трудна, за години. Ето защо препоръчвам това:

298 Сrv. св. Тома от Аквино *S. Th.*, I-II, q. 28, a. 5.: „... премалата смекчава сърцето и го прави пригодно, за да встъпи любимият в него.” (цит. според: Тома от Аквино, *Сума на теологията. Част II* (1), прев. Цочо Бояджиев, изд. Изток-Запад, София 2005, с. 427). Сrv. също т. 82.

1. Защото, извършвайки добрите си дела чрез Пресветата Дева, както учи тази набожност, изоставяш своите намерения и действия, колкото и те да са добри и познати, за да се потопиш, ако може така да се каже, в намеренията и действията на Пресветата Дева, макар и да са ти непознати; и по този начин ставаш участник във възвишеността на нейните намерения*, които са били толкова чисти, че е въздала на Бога повече слава с най-малкото си действие, напр. с преденето с хурката или с един бод на иглата, отколкото св. Лаврентий, измъчен жестоко върху желязната решетка**, а дори и отколкото всички светци с най-героичните си деяния²⁹⁹; затова през земния си живот тя е придобила толкова нечувано изобилие от благодати и заслуги, че е по-лесно да се преброят звездите на небето, капките вода в морето и песъчинките на плажа, отколкото нейните заслуги и благодати, и е въздала на Бога повече слава, отколкото са му въздали и ще въздадат всички ангели и светци. Чудото на Мария! Можеш да извършиш чудеса на благодатта само в онези души, които искат изцяло да се потопят в тебе, Марийо.

299 Тук Гриньон дьо Монфор се позовава на Притч. 31:10 и сл. (срв. напр. 31:19: *Протяга ръце към хурката, и пръстите ѝ се хващат за вретеното*).

[223] 2. Защото в тази набожност душата смята за нищо онова, което самата тя мисли и върши, а намерила опора и благоволение единствено в намеренията на Мария, за да се приближи към Исус Христос или поне да Му говори, много повече се упражнява в смирението отколкото душите, които действат сами от себе си, а опора и недоловимо благоволение намират само в собствените си намерения; така по-достойно въздава слава на Бога, Когото хвалят свършено само кротките и смирени по сърце.

[224] 3. Защото Пресветата Дева, в желанието си да вземе в девствените си длани дара на нашите дела, им придава дивна красота и блясък; самата тя ги поднася на Исус Христос и не е трудно да разберем, че нашият Господ по този начин е повече прославен, отколкото ако ние му ги поднесем с нашите грешни ръце*.

[225] 4. И най-сетне, защото винаги, когато мислиш за Мария, тя вместо тебе мисли за Бога; винаги, когато славиш и отдаваш чест на Мария, Мария заедно с тебе слави и отдава чест на Бога. В Мария всичко се отнася към Бога, бих я нарекъл кула на Бога*, която съществува само в отношението си към Бога или като ехо на Бога, което изразява и повтаря само Бога. Когато ти казваш:

Мария, тя казва: Бог. Св. Елисавета прославя Мария и я нарича благословена, защото Мария е повярвала; Мария, вярното ехо на Бога, подхваща: *Душата ми величае Господа*³⁰⁰. Това, което Мария е направила тогава, прави го всеки ден; когато я прославяме, обичаме, отдаваме чест или ѝ даваме нещо, Бог е прославен, обичан, почитан; даваме на Бога чрез Мария и в Мария.

[5.] *Конкретни практики, свързани с тази набожност**

Външни практики

[226] Въпреки че същността на тази набожност е във вътрешното**, тя изисква известни външни практики, които не бива да бъдат пренебрегвани. *Това трябваше да правите и онова да не оставяте*³⁰¹, било защото правилно изпълняваните външни практики помагат във вътрешните практики, било защото напомнят на човека, който винаги се ръководи от сетивата, в онова, което е направил или трябва да направи; било защото служат за укрепване на ближния, който ги вижда – което не се случва при чисто вътрешните практики. Затова нека никой човек от света или критик да не си пъха тук носа и да твърди, че истинското благочестие е в сърцето, че трябва да избягваме външ-

300 Лук. 1:46, виж също Лук. 1:45.

301 Мат. 23:23.

ното, че в него може да се съдържва горделивост, че благочестието трябва да бъде укривано и тям подобни. Отговарям им заедно с моя Господ: нека хората да видят добрите ви дела и да прославят вашия Небесен Отец³⁰²; както казва св. Григорий³⁰³, не е въпросът да правим външни дела и благочестиви практики, за да се харесаме на хората и така да получим някоя похвала – това би било суета; понякога обаче правим тези неща пред хората, за да бъдем Богу угодни и по този начин да Му придобием по-голяма слава, без да ни е грижа за хорското презрение или похвала.

Ще представя само накратко някои външни упражнения, които наричам външни, не защото можем да ги правим, без да се ангажираме вътрешно, а за да ги отлича от чисто вътрешните.

[Посвещаване след подготвителни практики]

[227] *Първа практика.* Онези, които поискат да започнат тази особена набожност, която не е установена като братство*, въпреки че би трябвало да си го пожелаем, трябва най-напред, както казах в първата част на

302 Срв. Мат. 5:16.

303 Св. Григорий Велики, *Нот. 11 in Evang.* (Mt 13,44-45), PL 76, 1115. Този текст се намира също в Римския бревиарий, III ноктюрен (заутреня) от общата служба за светци (с изключение на девизи).

подготовката за царуването на Исус Христос**, да посветят най-малко дванайсет дни за освобождаване от духа на този свят, противен на духа на Исус Христос, след това да посветят три седмици на това да се изпълнят с Исуса Христа чрез Пресветата Дева. Ето по какъв ред могат да го направят:

[228] През първата седмица ще посвещават всичките си молитви и благочестиви деяния, за да изпросят себепознание и разкаяние за сторените грехове: всичко това ще правят в дух на смирение. За тази цел, ако искат, могат да размишляват върху онава, което казах за нашата лоша вътрешност, и шест дни от тази седмица да гледат на себе си като на охлюви, молюски, жаби, свине, змии и козли*; или в светлината на думите на св. Бернар: „Cogita quid fueris, semen putridum; quid sis vas stercorum; quid futrus sis eska vermium” – „Помисли какво си бил, семе гнило, какво си, съде за нечистотии, какво ще бъдеш, храна за червеите”³⁰⁴. Ще се молят на нашия Господ за светлина с думите: *Господи, да прогледам*³⁰⁵ или „Нека себе си позная”³⁰⁶,

304 Св. Бернар (inter opuscula), *Meditationes piissimae de cognitione humanae conditionis*, cap. 3, n. 8, PL 184, 490 B.

305 Лук. 18:41.

306 Св. Августин, *Soliloquia*, k. 2, cap. 1 (Gaume, Paris 1836, t. 1, part I, p. 619) PL 32, 885: *Deus semper idem, noverim me, noverim te* – „Боже, винаги един и същ, нека себе си позная, нека Тебе позная!” (цит. според Св. Аврелий Августин. *Разговори със себе си*, прев. Анна Б. Николова, Поредица Cultura animi. Св. Аврелий Августин. *Избрани произведения*, Университетско издателство. София 2008)

или „Ела, Душе Свети“³⁰⁷ и всеки ден ще казват Литанията към Светия Дух със заключителната молитва, записани в първата част на това скромно произведение^{**}. Ще прибъгват към Пресветата Дева с молитва да получат тази най-голяма благодат, основа на всички останали благодати, и затова всеки ден ще казват „Звездо морска светла“ и Литания към Богородица³⁰⁸.

[229] През втората седмица във всичките си молитви и деяния ще се стараят да познаят Пресветата Дева. Ще се молят за това познание на Светия Дух. Ще могат да четат и размишляват онова, което казах на тази тема*. Така както и през първата седмица ще казват литанията към Светия Дух и „Звездо морска светла“, освен това всеки ден ще казват цялата Броеница или поне една нейна част с това намерение.

[230] Третата седмица ще посветят на познаването на Исус Христос. Ще могат да четат и размишляват онова, което казах на тази тема, и да казват молитвата на св. Августин, дадена в началото на втората част*. С този светец могат да повтарят стотици пъти

307 Става дума за химна, част от Св. литургия за празника Петдесетница, *Veni Sancte Spiritus*. Виж Приложение 3.

308 Става дума за Богородичния химн *Ave maris stella* и за Лоретанската литания, които са поместени в Приложение 3.

дневно „Господи, нека позная Тебе!” Или „Господи, да прогледам, за да видя Кой си”^{**}. Както в предишните седмици ще казват литанията към Светия Дух и „Звездо морска светла”, а към това ще добавят литания към Исус³⁰⁹.

[231] Към края на тези три седмици ще се изповядат* и ще приемат Причастие с намерение за посвещаването им на Исус Христос, като роби по любов, чрез ръцете на Мария. След приемането на Причастието, което ще се опитат да направят по описания по-долу начин**, ще произнесат акта на посвещаването, който също ще намерят по-долу³¹⁰; ако не е отпечатан, трябва да го препишат или да го дадат да се препише и да положат подписа си под него в деня, в който са извършили акта на посвещаването***.

[232] Заслужава си този ден да принесат на Исус Христос и на Неговата Пресвята Майка някаква дан, било като покаяние за предишна невярност към кръщелните обещания, било за да засвидетелстват зависимостта си от Исус и Мария*. Тази дан ще зависи от благочестието и благосъстояние-

309 Т.е. Литания към Пресвятото име Исус, виж Приложение 3.

310 Ръкописът, с който разполагаме, не съдържа формула на акта след препоръките за Причастието. За тази цел винаги се използва формулата, с която завършва ръкописът *L'Amour de la Sagesse éternelle* (Любов към вечната Премъдрост), т. 223-273. Текстът на акта се съдържа в Приложение 2.

то на всеки: това може да бъде пост, умъртвление, милостиня, запалване на свещ; ако принесат за почит само карфица, но с чисто сърце, това Му стига на Исус, Който гледа единствено добрата воля.

[233] Поне веднъж в годината, на същия ден, ще подновяват същия този акт на посвещаване, като в продължение на три седмици повтарят същите практики.

Могат дори всеки месец и всеки ден да подновяват всичко, което са направили, с тези няколко думи: „Tuus totus ego sum, et omnia mea tua sunt” – „Целият съм Твой и всичко мое е Твое”³¹¹. Целият съм Твой и всичко, което имам е Твое, възлюбени Исусе, чрез Мария, Твоята Пресвета Майка*.

[Казване на Малката броеница на Пресвета Дева Мария]

[234] *Втора практика.* През всички дни на живота си, според възможностите, ще казват Малката броеница на Пресветата Дева Мария, състояща се от три *Отче наш* и дванайсет *Радвай се*, за да почетат дванайсетте привилегии и величието на Пресветата Дева*. Това е много стара практика, основана на Свещеното Писание. Св. Йоан вижда жена, облечена в слънце; под нозете ѝ – месечината, а на главата ѝ – венец от два-

311 Формула, произхождаща от св. Бонавентура, *Psalt. majus, cant. in instar illius Moisis* (*Opera omnia*, Vives, Parisiis 1868, vol. 14, p. 221b).

найсет звезди³¹², а както твърдят екзегетите, тази жена е Пресветата Дева**.

[235] Има няколко начина да се казва правилно тази Броеница, но изброяването им ще заеме твърде много време³¹³; Светият Дух ще ги предаде на хората, които най-вярно следват тази набожност. Но ако искат да я кажат най-просто, трябва най-напред да кажат „Dignare me laudare te, Virgo sacrata; da mihi virtutem contra hostes tuos” – „Удостои ме да те прославя, Пресвята Дево; дай ми сила срещу твоите врагове.”; после да кажат *Верую, Отче наш*, четири *Радвай се* и едно *Слава на Отца*; още веднъж *Отче наш*, четири *Радвай се* и едно *Слава на Отца*; и така нататък. Накрая казваме *Под твоето покровителство*.

[Носене на метална верижка]

[236] *Трета практика*. Похвално и полезно е онези, които по този начин станат роби на Исус в Мария, като знак на своето робство по любов да носят метална верижка*, осветена със специален благослов, чиито текст цитирам по-долу³¹⁴.

Тези външни знаци не са, наистина, съществени и човек, който е приел тази на-

312 Откр. 12:1.

313 Виж Приложение 3.

314 Ръкописът на Монфор не съдържа такъв текст.

божност, смело може да се размине без тях; но не мога да се въздържа и да не похваля онези, които, разкъсали срамните връзки на дяволското робство, в които ги е впримчил първородният грях, а може би и личните грехове, доброволно са се отдали в славното робство на Исуса Христа и заедно със св. Павел се хвалят, че са окованици Исус Христови³¹⁵ и носят окови, хилядократно по-славни и ценни, макар и да са железни и да не блестят, от всички златни царски огърлици.

[237] Макар някога да не е имало по-позорно нещо от кръста, сега това дърво е най-хвалебното нещо в християнството³¹⁶. Същото можем да кажем и за робските окови. Няма нищо по-позорно за древните, а и досега за езичниците; но за християните няма нищо по-прекрасно от Исус Христовите окови, защото те ни освобождават и ни бранят от позорните връзки на греха и сатаната³¹⁷; защото ни освобождават и ни свързват с Исус и Мария не със сила или принуда, като каторжници, а с връзките на любовта – като деца: *Влечах ги с човешки връзки, с връзки на*

315 Сrv. Еф. 3:1, Фил. 1:9.

316 Сrv. Гал. 6:14: *да ми не дава Господ да се хваля, освен с кръста на Господа нашего Исуса Христа.*

317 Сrv. Рим. 6:22: *Но сега, когато се освободихте от греха и станяхте роби Божу, вашият плод е светост, а краят - живот вечен.* Сrv. т. 68, 73.

любов³¹⁸, както казва Бог през устата на про- рока: ще ги привлече към Себе Си с връз- ките на любовта, които поради това са сил- ни като смъртта³¹⁹, в някакъв смисъл дори и по-силни, за онези, които чак до смъртта вярно ще носят хвалебните знаци. Защото ако и смъртта да унищожавя тялото им, като го кара да гние, не унищожавя връзките на робството, които са железни и няма лесто да се разпаднат; може би в деня на възкре- сението на телата, на великия Страшен съд, тези връзки, които сега притискат костите им, ще станат част от тяхната слава и ще се превърнат във връзки на светлина и хвала. Затова хиляди пъти блажени са робите на Исус и Мария, които чак до гроб ще носят своите окови!

[238] Ето причините, поради които се носят тези верижки:

Първо, за да напомнят на християнина за кръщелните обещания и задължения, за съ- вършеното подновяване, което е извършил чрез тази набожност, и е дал обет, на който трябва да бъде верен*. Тъй като човек често се ръководи повече от сетивата, отколкото от

318 Сrv. Ос. 11:4: *Влечах ги с човешки връзки, с връзки на любов, аз бях за тях като такъв, който сваля хомота от челюстите им, и кротко им храна подлагах.* Същият текст се посочва и в т. 241.

319 Сrv. Песн. на песн. 8:6: *защото любовта е силна като смърт*; сrv. бел. към т. 216.

чистата вяра, и лесно забравя задълженията си пред Бога, ако няма нещо външно да му напомня за тях, тези верижки чудесно служат на християнина, като му напомнят за оковите на греха и робството на сатаната³²⁰, от които ги е освободило Светото кръщение, за зависимостта от Исуса Христа, която са приели в Светото кръщение, и за потвърждаването на тази зависимост чрез подновяване на обещанията; една от причините толкова малко християни да мислят за кръщелните обещания и да живеят по толкова либертински начин, сякаш нищо не са обещавали Богу, сякаш са езичници, е фактът, че не носят никакъв външен знак, който да им напомня за това.

[239] *Второ*, за да покажат, че съвсем не се червим, задето сме роби и служим на Исус Христос, и че се отричаме от пагубното робство на света, греха и сатаната.

Трето, за да се опазим и защитим от оковите на греха и сатаната. Защото трябва да носим или оковите на безчестието, или оковите на любовта и избавлението: „*Vincula peccatorum; in vinculus charitatis*” – „Оковите на греха; в оковите на любовта”³²¹.

320 Срв. Рим. 6:17-18: *Но благодарение на Бога, вие, бидейки роби на греха, станяхте от сърце послушни на оня вид учение, на който се предадохте. А като се освободихте от греха, станяхте роби на правдата.*

321 Първата част на това изречение отправя към някои библейски текстове (срв. напр. Ис. 5:18); втората е свързана със смисъла на Ос. 11:4 (виж по-горе).

[240] Скъпи братко, да разкъсаме веригите на греха и грешниците, на света и световните хора, на дявола и неговите следовници и да смъкнем и отхвърлим далеч от себе си техните пагубни окови³²². Да наденем на нозете си, казано с думите на Светия Дух, Неговите хвалебни окови и на шията си – Неговите вериги³²³. Да подложим рамо и да носим Премъдростта, която е Исус Христос, без да ни дотягат Неговите окови³²⁴. Обърнете внимание, че преди Светият Дух да изрече тези слова, подготвя душата за тях, да не би тя да отхвърли Неговия важен съвет. Ето думите Му: *Послушай, синко, и приеми моето мнение и не отхвърляй съвета ми*³²⁵.

[241] Позволи ми, драги приятелю, да се присъединя към Светия Дух и да ти дам същия съвет: „Тези вериги са окови на спасението”³²⁶. Понеже Исус Христос на кръста трябва да привлече всичко към себе си, волю-неволю ще привлече осъдените с

322 Срв. Пс. 2:3: *Да разкъсаме техните вериги и да смъкнем от себе си техните окови.*

323 Срв. Сир. 6:25: *Надени на нозете си нейните [на премъдростта] окови и на шията си – нейните вериги.*

324 Срв. Сир. 6:26: *Подложи ѝ [на премъдростта] рамото си, и носи я, и да ти не дотягат оковите ѝ.*

325 Сир. 6:23. Рикард на св. Лаврентий прилага още по-рано мариологична интерпретация на Сир. 6:24-26 в *De laudibus B. M. V.*, k. 1, r. 2, part. 3 (Bogaridi, Duaci 1625, 125 CDE; 130 CE; 366B).

326 Срв. Сир. 6:31б според Клементинската Вулгата: *Vincula illius alligatura salutaris.*

веригите на греховете им, та като каторжници и дяволи да ги прикове към Своя вечен гняв и мъстителна справедливост; ще привлече обаче, особено в последните времена, избраните с връзките на любовта: *Всички ще привлече към Себе Си*³²⁷. Ще ги влека с връзки на любов³²⁸.

[242] Изпълнените с любов Исус Христови раби или Исус Христови поданици, *окованици Исус Христови*³²⁹ могат да носят своите вериги или на шията, или на ръката, или на кръста, или на глезена. Отец Викентий Карафа, седмият генерален предстоятел на Исусовото общество, починал през 1643 година, смятан още приживе за светец, е носел като знак на робството железни гривни на краката си и е обичал да казва, че много скърби, задето не може публично да влачи подире си верига*. Майка Агнеса Исусова, за която вече говорих**, е носела желязна верига на кръста. Някои жени са носели верига на шията като покаяние за перлените огърлици, носени по-рано в света. Някои са носели верига на ръката, за да им напомня по време на физически труд, че са раби на Исус Христос.

327 Иоан. 12:32

328 Срв. Ос. 11:4 – същият текст се цитира в т. 237.

329 Еф. 3:1, Фил. 1:9.

[Специална набожност към тайната на въплъщението]

[243] *Четвърта практика.* Ще имат особена набожност към великата тайна на въплъщението на Словото, на 25 март: това е подходяща тайна за тази набожност, защото е вдъхновена от Светия Дух: 1. за да почетат и да подражават на нечуваната зависимост от Мария, която Божият Син е пожелал да приеме за слава на Бога, Своя Отец, и за наше спасение; зависимостта е особено видима в тази тайна, в която Исус Христос е затворник и роб в лоното на Пресвета Дева Мария и във всичко е зависим от нея*; 2. за да благодарят на Бога за неизказаните благодати, с които е дарил Мария, и особено за това, че я е избрал за Своя най-достопочтена Майка – изборът се е осъществил именно в тази тайна; ето двете основни цели на робството на Исуса в Мария.

[244] Обърнете, моля, внимание, че обикновено казвам: *роб на Исуса в Мария, робство на Исуса в Мария.* Може, наистина, да се казва, както някои правеха досега, *роб на Мария, робство на Пресветата Дева,* но смятам, че е по-добре човек да се нарича *роб на Исуса в Мария,* според съвета на свещеник Тронсон*, генерален председател на семинарията в Сен Сюлпис, известен с изключителното си благоразумие и съвър-

шено благочестие, даден на един духовник, който му поискал мнението по този въпрос. Ето какви са причините:

[245] 1. Понеже живеем във време на горделивост и имаме много надути учени, малOVERци и критици*, които все намират нещо достойно за порицание дори и в най-добре обосновааните набожности и най-изпитаните благочестиви практики, за да не им даваме повод за излишни критики, по-добре да се говори за *робство на Исуса Христа в Мария* и да се наричаме *роби на Исуса Христа* отколкото роби на Мария; като приемаме за название на тази набожност крайната ѝ цел, която е Исус Христос, а не пътя и средството, които водят към тази цел, т.е. Мария**; въпреки че в действителност можем без никакви скрупули да употребяваме и едното, и другото название, така както аз правя. Например някой, който отива от Орлеан до Тур през Амбуаз, може смело да каже, че отива в Амбуаз и че отива в Тур; че е на път за Амбуаз и че е на път за Тур; с тази разлика обаче, че Амбуаз е единствено пътят, който води направо в Тур, а само Тур е крайната цел и завършека на неговото пътуване.

[246] 2. Понеже главната тайна, която чествуваме и почитаме чрез тази набожност,

е тайната на въплъщението, в която Исус Христос може да бъде видян единствено в Мария и въплътен в нейната утроба, би следвало да се говори по-скоро за *робство на Исуса в Мария*, за Исус, който пребивава и господства в Мария, както гласи прекрасната молитва, казвана от много велики хора: „О, Исусе, Който живееш в Мария, ела и заживей в мен, в Твоя дух на святост...” и т.н*.

[247] 3. Този начин на изразяване показва по-ясно тясната връзка между Исус и Мария. Те са така тясно свързани, че единият е изцяло в другия: Исус е целият в Мария, а Мария е цялата в Исус; по-скоро, нея вече я няма, а единствено самият Исус е в нея; по-лесно ще отделим светлината от слънцето, отколкото Мария от Исуса*. Така, че можем да наричаме нашия Господ „Исус на Мария”, а Пресветата Дева – „Мария на Исус”**.

[248] Тъй като времето не ми позволява да се спра повече, за да изясня възвишеността и величието на тайната на Исус, Който живее и владичества в Мария, или въплъщението на Словото, ще спомена само с няколко думи, че това е първата Исус Христова тайна, най-скритата, най-възвишената и най-малко познатата; именно в тази тайна Исус, единомислено с Мария, в нейната утроба, наричана от светците „aula

sacramentorum”, скиния на Божиите тайнства³³⁰, е избрал всички избрани, именно в тази тайна е извършил всички следващи тайни, приемайки още тогава да ги извърши: *Христос, влизайки в света, казва: (...),ето, ида, Боже, да изпълня Твоята воля*³³¹; и така, тази тайна е обобщение на всички тайни, съдържа в себе си волята и благодатта на всички; най-сетне тази тайна е престол на милостта, щедростта и прославата на Бога. Тя е престол на милостта към нас, защото да се приближим до Исус и да Му говорим, можем само чрез Мария, Исуса можем да видим и да Му говорим само с посредничеството на Мария. Исус, Който винаги изслушва Своята прескъпа Майка, винаги обгръща с благодат и милосърдие бедните грешници. *И тъй, нека дръзновено пристъпваме към престола на благодатта*³³². Това е престол на Неговата щедрост към Мария, защото докато новият Адам се намира в този истински земен рай*, скрито извършва там много чудеса, които не прозират ни ангели, ни хора; затова светците наричат Мария величието на Бога – „Magnificentia Dei”**, сякаш Бог е величав само в Мария: „Само там е величав

330 Св. Амвросий, *De institut. Virgin. et S. Matric. Virg. perpetua, ad Eusebium*, г. 7, н. 50, PL 16, 333.

331 Евр. 10:5, 9.

332 Евр. 4:16а.

нашият Господ”³³³. Това е престол на Неговата прослава към Отца, защото именно в Мария Исус Христос става съвършено умилоствивение на разгневения на хората Отец; съвършено възстановява славата, която грехът Му е отнел, а чрез жертвата, в която по своя воля принася самия Себе Си, Му принася повече слава, отколкото всички старозаветни жертви взети заедно, и най-сетне, в Мария Му принася безкрайна слава, каквато никога не е получил от човек.

[Голяма набожност към Ангелския поздрав и Броеницата]

[249] *Пета практика.* Ще казват много набожно *Ангелския поздрав*, чиято стойност, заслуга, великолепие и необходимост познават малцина дори и сред най-просветените християни. Трябвало е Пресветата Дева неколкократно да се яви на велики и много просветени светци, за да им открие заслугата на тази молитва, например на св. Доминик, на св. Йоан Капистран, на блажения Алан дьо ла Рош*. Те са написали цели книги за чудесната резултатност на тази молитва за обръщане на душите; открито са разказвали и публично са учили, че щом спасението на света е започнало от *Радвай се*, то спасението на всеки отделен човек е свързано с тази молитва; че именно тази мо-

333 Ис. 33:21а според Вулгата: *solummodo ibi magnificus est Dominus noster.*

литва е причината сухата и неплодна земя да принесе животворен плод, и че същата тази молитва, добре казвана, ще бъде причината в душите ни да покълне Божието Слово³³⁴ и да принесе животворния плод, Исуса Христа; че *Радвай се* е небесната роса, която ще ороси земята³³⁵, т.е. душата, за да принесе плод своевременно; и че душата, неоросена от тази молитва или небесна роса, не принадлежи плод, а *изкарва тръне и бодили и е близка до проклятие*³³⁶.

[250] Ето, какво открива Пресветата Дева на Алан дьо ла Рош, а той го описва в книгата си *De dignitate Rosarii*: Знай, сине мой, и предай на всички, че вероятният и скорошен знак за вечно осъждане е неохотното, равнодушно и небрежно казване на *Ангелския поздрав*, който е обновил целия свят (*Lib. di Dignit.*, сар. 2). Това са утешителни и в същото време страшни слова, в които човек трудно би повярвал, ако залог за тяхната истинност не беше този свят мъж, а преди него свети Доминик, а след това и много други знаменити личности, и вековния опит. Защото винаги е можело да се види, че тези, които носят знака на осъж-

334 Срв. Лук. 8:11-15.

335 Срв. Зах. 8:12.

336 Срв. Евр. 6:8, също Бит. 3:17-18.

дането, като всички еретици и безбожници, хора горделиви и тщеславни, ненавиждат *Ангелския поздрав* и Броеницата или ги презират. Еретиците поне учат молитвата *Отче наш* и я казват, но не признават *Радвай се*, нито Броеницата; тези молитви ги изпълват с отвръщение – по-скоро биха носили със себе си змия, отколкото броеница. Също и горделивите хора, макар и католици, като имат същите наклонности като баща им Луцифер, презират молитвата на *Ангелския поздрав* или са безразлични към нея, а на Броеницата гледат като на набожност, прилягаща на фанатици, несведущи и неграмотни. А както видяхме и знаем от опит, онези, които носят видимите знаци на избраничеството, обичат *Ангелския поздрав*, казват го с удоволствие и наслада; колкото повече принадлежат на Бога, толкова повече обичат тази молитва. Това точно казва Пресветата Дева на блажения Алан след думите, които преди малко цитирах*.

[251] Не зная как става това и защо, но е истина; и не зная по-добро мерило за разпознаване дали някой принадлежи на Бога, от проверката дали обича да казва *Ангелския поздрав* и Броеницата. Казвам: обича, защото може да се случи някой да се намира в естествена или дори надестествена невъз-

можност да казва тази молитва*, но продължава да я обича и подтиква към нея другите.

[252] Избрани души, роби на Исус в Мария, знайте, че след *Отче наш Ангелският поздрав* е най-прекрасната от всички молитви; това е най-съвършеният комплимент, който можете да кажете на Мария, защото този комплимент ѝ е изпратил Всевишния чрез арахангела, за да спечели сърцето ѝ; и толкова непреодолимо е подействал на нейното сърце със съкровено обаяние, с което изобилства, че Мария приема въплъщението на Словото, въпреки дълбокото си смирение. Със същия комплимент несъмнено ще спечелите сърцето ѝ, ако го кажете така, както подобава.

[253] Подобавашо казван – с внимание, с набожност и смирение, *Ангелският поздрав* е – както твърдят светците – враг на дявола, който го изгонва, и чук, който го смазва, той е освещение на душата, радост за ангелите, песен на избраните, химн на Новия Завет, наслада за Мария и прослава на Пресвятата Троица. *Ангелският поздрав* е небесна роса, която прави душата плодovitа, той е чиста и преизпълнена с любов целувка, дадена на Мария, подарена ѝ пурпурна роза, драгоценен бисер, бокал с бо-

жествена амброзия и нектар, който ѝ поднасяме. Всички тези сравнения са заети от светците.

[254] Затова горещо ви моля, заради любовта, която имам към вас в Исус и Мария, да не се задоволявате с казването на Малката броеница на Пресветата Дева, а всеки ден да казвате част от Броеницата и дори, ако имате време – цялата Броеница, а в мига на смъртта ще благославяте деня и часа, когато сте повярвали на думите ми; посяли в блаженствата на Исус и Мария, ще пожънете вечни блаженства в небето: „Който сее в благослови, от благослови ще и пожъне”³³⁷.

[Казването на *Песента на Мария**]

[255] *Шеста практика*. От благодарност към Бога за благодатите, с които е дарил Пресветата Дева, често ще казват *Песента на Мария* по примера на блажената Мария от Оание** и много други светци. Това е единствената молитва и единственото произведение, сътворено от Пресветата Дева и по-скоро от Исус в нея, защото Той говори чрез нейните уста. Това е най-прекрасното приношение на величание, което Бог е получил в порядъка на благодатта. От

337 2 Кор. 9:66 според Вулгата: *qui seminat in benedictionibus de benedictionibus et metet* (според Синод. превод: *който сее щедро, щедро и ще пожъне*).

една страна това е най-смирената и пропитата с благодарност песен, а от друга – най-изтънчената и възвишена песен: съдържа толкова велики и толкова съкровени тайни, че дори ангелите не ги познават. Жерсон³³⁸, един много благочестив и учен мъж, който посвещава значителна част от живота си да пише трактати, отличаващи се с ерудиция и благочестие, по най-трудните въпроси, едва в края на живота си с трепет се заема да изяснява *Песента на Мария*, за да бъде това венецът на произведенията му. В обширната книга, която написва на тази тема, привежда редица прекрасни мисли за тази красива и божествена песен. Твърди например, че Пресветата Дева сама често я е казвала, особено като благодарност след Светото причастие***. Ученият Бендзоний³³⁹, обяснявайки *Песента на Мария*, споменава за много чудеса, станали със силата на тази молитва, и казва, че дяволите треперят от страх и бягат, когато чуват следните думи от песента: *Той показа сила с мишцата Си*;

338 Жан Жерсон (Jean le Charlier de Gerson, 1363-1429), един от най-влиятелните религиозни интелектуалци и водачи от първата половина на 15. век, канцлер на парижкия университет. Книгата, на която се позовава Монфор, е *Tractatus XII super Magnificat (Gersonii opera, Parisiis 1606, 2 vol)*, срв. „tractatus primi proemii”.

339 Бендзонио Рутильо (Benzonio Rutillo † 1613), епископ на Лорето. Фрагментът, на който се позовава Монфор, се намира в *Dissertationes et commentaria in cant. Magnificat...libri quinque*, k. 1, r. 21 (Venetiis 1606, p. 134).

*разпръсна ония, които се гордеят с мислите на сърцето си*³⁴⁰.

[Да презрат света]

[256] Верните раби на Мария трябва да се отнасят с голямо презрение и ненавист към разпътния свят и да се отвържат от него, като си служат със средствата, които посочих в първата част на това произведение³⁴¹.

Специални вътрешни практики за онези, които искат да станат съвършени

[257] Освен изброените по-горе външни практики на благочестие, които не бива да бъдат занемарявани, нито подценявани, доколкото позволяват на всеки състоянието и условията, ето сега и освещаващи вътрешни практики за онези, които Светият Дух призовава към високо съвършенство*. Те могат да бъдат обобщени с четири думи: всички деяния да бъдат извършвани *чрез Мария, с Мария, в Мария и за Мария*, за да бъдат извършвани по-съвършено *чрез Исуса, с Исуса, в Исуса и за Исуса Христа*.

[Всички деяния да бъдат извършвани чрез Мария]

[258] 1. Трябва да *извършваме своите деяния чрез Мария*, което значи да бъдем във всичко послушни на Пресветата Дева и във всичко да оставяме да ни води ней-

340 Лук. 1:51.

341 Срв. Предговор.

ният дух, който е Светият Божий Дух, понеже всички, водени от Духа Божий, са синове Божии³⁴². А водените от духа на Мария са Мариини синове, следователно и Божии синове, както показах*, а сред толкова почитатели на Пресветата Дева, нейни истински и верни почитатели са само онези, които се оставят да ги води нейният дух. Казах**, че духът на Мария е Духът Божий, Който дотолкова я е обладал, че е станал неин собствен дух. Затова св. Амвросий казва: „Дано душата на Мария да може да бъде във всяка душа, за да величае Господа, дано духът на Мария да бъде във всяка душа, за да се радва в Бога”³⁴³. Блажена е душата, когато – по примера на добрия брат йезуит Родригез³⁴⁴, признат още приживе за светец – цялата е обладана и водена от духа на Мария, който е тих и мощен, ревностен и благоразумен, смирен и смел, чист и плодовит!

[259] За да се остави душата да бъде водена от духа на Мария, трябва: 1. Преди да направим каквото и да било, да се отречем от собствения си дух, от собственото разби-

342 Рим. 8:14.

343 Св. Амвросий, *Expos. in Luc. II*, п. 26, PL 15, 1642. Същият цитат се появява в т. 217.

344 Св. Алфонс Родригез (1531-1617), брат коадютор (помощник) от Исусовото общество, канонизиран от Лъв XIII на 15 януари 1888 г.

ране и от собствената воля – например преди казването на молитва, преди отслужването на Светата литургия или участието в нея, преди пристъпването към Светото причастие и др., тъй като мрачината на нашия ум и злостта на собствената ни воля и действие, ако тръгнем след тях, макар и да ни изглеждат добри, ще бъдат пречка за светия дух на Мария. 2. Да се предадем на духа на Мария, та той да ни движи и ръководи, тъй както тя иска. Трябва да се поверим и да се предадем в нейните девствени ръце като инструмент в ръцете на работник, като лютня в ръцете на добър музикант. Трябва да се потопим и да потънем в нея като камък, хвърлен в морето; обикновено това става за миг, в едно духовно мигновение, с леко движение на волята или с думи, като казваме: „Отричам се от себе си, предавам се на тебе, моя прескъпа Майко”. И макар да не изпитваме в този акт на единение никакво осезаемо утешение, актът е истински. По същия начин, ако искрено, не дай Боже, кажем „предавам се на дявола”, то макар и да не настъпи тогава никаква видима промяна, истински ще принадлежим на дявола. 3. От време на време, когато извършваме някакво деяние и след него, трябва да подновяваме същия акт на посвещаване и единение; колкото по-често

го правим, толкова по-бързо ще се осветим и толкова по-бързо ще постигнем единение с Исус Христос, което неминуемо ще настъпи след единението с Мария, защото духът на Мария е духът на Исус.

[Всички деяния да бъдат извършвани с Мария]

[260] Трябва да *извършваме своите деяния с Мария* – това означава, че трябва да гледаме в деянията си на Мария като на абсолютен образец на всяка добродетел и съвършенство, каквито Светият Дух е образувал в едно чисто създание, за да му подражаваме според мярката на нашите ограничени възможности*. Затова при всяко деяние гледаме как го е извършила или би го извършила Мария на наше място. За тази цел трябва да изследваме и да размишляваме големите добродетели, които е практикувала през земния си живот** и по-специално: 1. живата ѝ вяра, благодарение на която без колебание е повярвала в думата на ангела; повярвала е вярно и твърдо, чак до подножието на кръста на Голгота³⁴⁵; 2. дълбокото ѝ смирение, с което Мария се е укривала, мълчала е, подчинявала се е във всичко и е заемала последно място; 3. божественото ѝ целомъдрие, което няма и няма да има равно на земята, и най-сетне всичките ѝ останали добродетели.

345 Срв. Лук. 1:45, Иоан. 19:25.

Нека помним – повтарям – че Мария е великата и единствена форма на Бога, подходяща за създаване на живи образи на Бога с малко усилие и за кратко време; и че душата, намерила тази форма и потопила се в нея, скоро ще бъде преобразена в Исус Христос, Когото тази форма вярно представя***.

[Всички деяния да бъдат извършвани в Мария]

[261] *Трябва да извършваме своите деяния в Мария.*

За да разберем добре тази практика, трябва да знаем, че:

1. Пресветата Дева е истинският земен рай за новия Адам, а предишният земен рай е бил само негов предобраз³⁴⁶. В този земен рай има нечувани богатства, красота, дивности и сладости, оставени там от новия Адам, Исус Христос. Към този рай е благоволил през девет месеца, извършил е чудеса и е пръснал своите богатства с божествено великодушие. Това пресвято място е образувано само от девствена непорочна земя, от която се е образувал и в която се е отхранил новият Адам, неопетнен и непорочен поради действието на Светия Дух, който я обитава. В този земен рай расте истинското дърво на живота, което е родило Исуса Христа, животворния

346 Цялата точка е коментар към Бит. 2:8-10. Сrv. т. 6 и бел. към нея.

плод; дървото за познаване на добро и зло, което даде светлината на света. В това божествено място растат дървета, засадени от Божията ръка и оросявани с Неговото божествено помазание, които са давали и дават всеки ден плодове с божествен вкус; растат пъстроцветни лехи с красивите и разнообразни цветя на добродетелта, излъчващи благоухание, което преизпълва дори ангелите. На това място се е ширнал зеленият знак на надеждата, непреземаемите кули на силата, очарователните храмове на упованието и т.н. Единствено Светият Дух може да ни даде да познаем истината, скрита зад материалните неща. На това място е въздухът с нескверна чистота; прекрасният ден на пресвятата човешка природа*, който не познава нощ; красивото слънце на Божеството, което не познава сянка; несекващият огън на любовта, в който всяко желязо, обхванато от пламъка, се превръща в злато; реката на смирението, която избликва от земята и, разделена на четири ръкава, напоява цялото това очарователно място; това са четирите кардинални добродетели.

[262] 2. Светият Дух, чрез устата на Светите отци, нарича Пресветата Дева също: 1. източна врата, през която пър-

восвещеникът Исус Христос минава и излиза в света³⁴⁷; оттам е влязъл в света първия път и оттам ще дойде втория път; 2. храм на Божеството, покоище на Пресветата Троица, престол на Бога, град Божий, олтар Божий, храм Божий, Божий свят. Тези разнообразни определения и похвали са свършено истинни по отношение на многообразните чудеса и благодати, които Всевишният е извършил в Мария. Какви богатства! Каква слава! Каква радост! Какво блаженство да можеш да пристъпиш и да пребъдваш в Мария, където Бог е поставил престола на своята най-висша слава!

[263] Колко трудно е обаче за грешници като нас да получат позволение и способност, и светлина да влязат в едно толкова възвишено и свято място, пазено вече не от Херувима като древния земен рай³⁴⁸, а от самия Свети Дух, Който е станал абсолютният господар на това място и казва за него: *Затворена градина е моята сестрица невеста, заключен кладенец, запечатан извор*³⁴⁹. Мария е затворена; Мария е за-

347 Срв. Иез. 44:1-3; Пс. 86:1; Ис. 6:1-4. Латинската и гръцката патрология изобилстват с мариологични интерпретации и алюзии на тези библейски символи; някои от тях използва и Монфор.

348 Срв. Бит. 3:24.

349 Песн. на песн. 4:12. Същата интерпретация у св. Йероним, *Adversus jovinianum*, к. 1, н. 31, PL 23, 265.

печатана; бедните Адамови и Евини деца, изгонени от земния рай, могат да влязат в този рай само с особена благодат на Светия Дух, която трябва да заслужат.

[264] Получили заради верността си тази особена благодат, трябва да пребъдваме с благоговение в прекрасната вътрешност на Мария, да почиваме там в покой, да се опираме на нея с упование, да се скриваме в нея без опасение и да потъваме в нея без остатък, та в тази девствена утроба душата: 1. да се храни с млякото на нейните благодати и майчина милост; 2. да бъде освободена от своите тревоги, страхове и съмнения*; 3. да бъде защитена от всички врагове, от дявола, света и греха, които никога не са имали достъп там – затова Мария казва, че онези, които действат в нея, няма да съгрешат: *които се трудят с мене, не ще съгрешат*³⁵⁰, т.е. онези, които устояват в духа на Пресветата Дева, няма да извършат никакъв по-сериозен грях; 4. да се изобрази в Исус Христос, а Исус Христос – в нея**: защото, както казват Отците, нейната утроба е скиния на Божиите тайнства***, където се е образувал Исус Христос и всички избрани: *Човек след човек се роди в нея*³⁵¹.

350 Сир. 24:24; същият текст в т. 175.

351 Пс. 86:5 според Клементинска Вулгата – срв. т. 32.

[Всички деяния да бъдат извършвани за Мария]

[265] 4. И най-сетне, трябва да извършваме всички деяния за Мария. Защото, щом сме се посветили без остатък в служба на нея, правилно е да правим за нея всичко като оръженосец, слуга и роб; без да я смятаме за крайна цел на нашето служение, каквато е самият Исус Христос, но за непосредствена и тайнствена среда и лесен начин за достъп до Исуса*. Като добри слуги и роби не можем да бездействаме, а осланяйки се на нейната закрила, трябва да предприемаме и да извършваме велики дела за тази славна Владичица**. Трябва да защитаваме привилегиите ѝ, когато някой ги оспорва; трябва да поддържаме славата ѝ, когато я нападат; трябва според възможностите да привличаме всички за нейна служба и за тази истинска и безпогрешна набожност; трябва с мощен глас да говорим срещу онези, които злоупотребяват с тази набожност, за да оскърбяват нейния Син, като в същото време разпространяваме истинската набожност***; а в награда за това скромно служение трябва да не очакваме нищо освен честта да принадлежим на толкова достойна за любов Владичица, и блаженството чрез нея да се свържем с

Исуса, нейния Син, с неразривна връзка
във времето и вечността.

СЛАВА НА ИСУС В МАРИЯ!
СЛАВА НА МАРИЯ В ИСУС!
СЛАВА НА САМИЯ БОГ!

ПРИЛОЖЕНИЕ 1.

Начин за прилагане на съвършената набожност към Пресвятата Дева Мария при Св. причастие

Преди Светото причастие³⁵²

[266] 1. Унизи се дълбоко пред Бога.

2. Отречи се изцяло от порочната си вътрешност и от предразположенията си, колкото и да ти се виждат добри в светлината на твоето самолюбие.

3. Поднови посвещаването си, като кажеш: „Целият съм Твой и всичко мое е Твое“³⁵³. Целият съм Твое притежание, възлюбена Господарке, с всичко, което имам.

4. Моли усилено тази добра Майка да сподели с теб сърцето си, за да приемеш нейния Син в нея със същото разположение като нея. Кажи ѝ, че славата на нейния Син не допуска Той да се намери в едно толкова скверно и непостоянно сърце като твоето, което със сигурност би навредило

352 Заглавието и подзаглавията са взети от ръкописа. Преди представянето на начина за прилагане на набожността Монфор е натрупал богата документация – в *Cahier de Notes* (Бележник) намираме много записки на тази тема, текстове, заети главно от Бернардин от Париж. Източник на вдъхновение е могъл да бъде също и Боасю. Но влиянието на тези автори е почти незабележимо и методът на Монфор остава напълно оригинален в сравнение с тях.

353 *Totus tuus ego sum, et omnia mea tua sunt.*

на славата Му или бързо би я пропиляло; но ако тя поиска да заживее в сърцето ти, за да приеме Сина си, може да го направи, защото е владетелка на сърцата** и от нея Синът ще бъде приет достойно, ще бъде приет непорочно и без страх от оскъбление или погубване: *Бог е всред него; той няма да се поклати*³⁵⁴. Кажй й с упование, че всичко, което си й дал от своето, е твърде малко, за да я почетеш истински, но чрез Светото причастие копнееш да й принесеш същия дар, който й е принесъл Предвечният Отец, и с това ще я почетеш повече, отколкото ако й принесеш в жертва всички световни блага. Кажй й най-сетне, че Исус, който я обича с неповторима любов, все още иска да намира в нея благоволение и мир, ако ще дори това да става в твоята душа, по-мръсна и победна от яслите във Витлеем, които Исус не е презрял, защото тя е била там. Моли за нейното сърце с нежните думи: „Прибирам те при себе си като цялото свое благо. Дай ми сърцето си, Марийо!“³⁵⁵

354 Пс. 45:6, в оригинала според Клементинската Вулгата: *Deus in medio ejus, non commovebitur.*

355 В оригинала: „Accipio te in mea omnia. Praebe mihi cor tuum, o Maria!“ – свободна авторова контаминация на два библейски текста: Иоан 19:27: *И от она час ученикът я прибра при себе си. (Ex illa hora accepit eam discipulus in sua)* и Притч. 23,26: *Синко, дай си мен сърцето. (Praebe fili mi cor tuum)*. Срв. също бел. към т. 179.

По време на Светото причастие

[267] Когато си готов да приемеш Исуса Христа след *Отче наш*, повтори три пъти: *Господи, не съм достоен...*³⁵⁶ Първия път говори сякаш на Предвечния Отец, че поради лошите мисли и неблагодарността към един толкова благ Отец не си достоен да приемеш Единородния Син; но ето, Мария, Неговата рабиня, която казва: *Ето рабинята Господня*³⁵⁷, прави всичко вместо тебе и те изпълва с необикновено упование и надежда пред Неговото величие: *Защото Ти, Господи, особено ме укрепи в надеждата*³⁵⁸.

[268] Кажу на Божия Син: *Господи, не съм достоен...*, че не си достоен да Го приемеш заради твоите лоши и безполезни думи и заради вероломствата в служението към Него, но че Го молиш да се смили над тебе, защото искаш да Го вземеш под покрива на Неговата собствена Майка и твоя Майка, и че няма да престанеш да Го молиш, докато не влезе в нейната скиния. *Хванах се за него и го не пуснах, докле го не заведох в къщата на майка си и в спалните на родителката*

356 Мат. 8:8; Лук. 7:6; смирената молба е отправена към всичките три Божествени Лица – срв. по-нататък 268-269.

357 Лук. 1:38.

358 Превод на Пс. 4:10 според Клементинската Вулг.: *quoniam tu, Domine, singulariter in spe constituisti me.*

си³⁵⁹. Помоли Го да стане и да дойде на мястото на Своя покой и в ковчега на Своята святост. *Застани, Господи, на мястото на Твоя покой, – Ти и ковчегът на Твоето могъщество*³⁶⁰. [Кажи Му,] че ни най-малко не уповаваш на своите заслуги, на своята сила и приготовления като Исав, а единствено на заслугите и приготовленията на твоята възлюбена Майка – както някога малкия Яков на Ревека; че макар и да си грешник и Исав, се осмеляваш да пристъпиш към Неговата святост, подкрепен от заслугите и добродетелите на Неговата свята Майка и украсен с тях*.

[269] Кажи на Светия Дух: *Господи, не съм достен...*, че заради студенината и беззаконието на твоите деяния и заради противенето на Неговите вдъхновения не си достоен да приемеш шедьовъра на Неговата любов; но цялата ти надежда е в Мария, Неговата вярна Невеста. Кажи също заедно със св. Бернар: „Тя е най-голямото ми упование; тя е всяко основание за моята надежда”³⁶¹. Можеш дори да Го молиш още веднъж да осени Мария, Своята неразделна Невеста, защото нейната утроба е все така чиста, сърцето ѝ

359 Песен на песн. 3:4.

360 Пс. 131:8.

361 Срв. св. Бернар, *Serm. de aquaeductu* n. 7, PL 183, 441 D: *Haec maxima mea fiducia; haec tota ratio spei meae.*

е все така разпалено от любов както някога, и ако Той не осени твоята душа, нито Исус, нито Мария няма да се изобразят в нея и няма да намерят достойно живелище.

След Светото причастие

[270] След Светото причастие – в дълбоко вътрешно съсредоточение, със затворени очи, въведи Исуса Христа в сърцето на Мария. Предай Го на Неговата Майка, която с любов ще Го приеме, с благоговение ще Го разположи, с дълбоко смирение ще Го възвеличи, съвършено ще Го възлюби, нежно ще Го прегърне и *в дух и истина*³⁶² ще Му въздаде много почести, които в нашата духовна слепота въобще не познаваме.

[271] Можеш също в дълбоко смиреносърдие да оставаш в присъствието на Исус, който пребивава в Мария, или като роб да застанеш пред портите на царските палати, където Царят разговаря с царицата; а когато те разговарят помежду си, без да се нуждаят от тебе, духом обходи небесата и цялата земя, молейки всички твари от твое име да принасят благодарност, величание и любов на Исус и Мария: *Елате да се поклоним и да припаднем*³⁶³.

362 Иоан 4:24.

363 Пс. 94:6.

[272] Можеш и сам да молиш Исус, свързан с Мария, царството Му да дойде на земята чрез Неговата Пресвята Майка, или за Божия премъдрост, за Божия любов, за опрощение на греховете или за друга някаква благодат, но винаги чрез Мария и в Мария. Погледни себе си сурово и кажи: *Господи, не гледай на съгрешенията ми*³⁶⁴; но нека очите Ти видят в мен само добродетелите и заслугите на Мария³⁶⁵. А припомняйки си своите грехове, добави: *Враг човек е сторил това*³⁶⁶. Аз го сторих, който съм си най-големият враг; или: *Ти трябва да растеш, пък аз да се смаявам*³⁶⁷. Исусе мой, расти в душата ми, пък аз да се смаявам. Марийо, трябва ти да растеш в мен, а аз трябва да ставам по-малък, отколкото бях. *Плодете се и множете се*³⁶⁸. Исусе и Марийо, растете в мен и се множете в моите ближни.

[273] Има още много други мисли, които Светият Дух подсказва и ще ти подсказе, ако си истински вътрешен човек, умъртвен и верен на тази велика и възвишена набожност, на която те научих. Помни обаче,

364 Срв. Римски литургийник, Евхаристична молитва.

365 В оригинала цит. от Пс. 16:2 според Клемент. Вулгата: *oculi tui videant aequitates*, към който авторът прибавя две думи.

366 Мат. 13:28.

367 Иоан 3:30.

368 Бит. 1:28. В оригинала цит. според Клемент. Вулг.: *Crescite et multiplicamini*.

че колкото повече позволиш на Мария да действа в Светото причастие, толкова повече Исус ще бъде възвеличен; а толкова повече ще позволиш на Мария да действа за Исус, колкото по-дълбоко се унизиш и по-внимателно се вслушваш в гласовете им – в покой и мълчание, без да се стремиш да видиш, да вкусиш или да почувстваш нещо. Защото праведният живее винаги и навсякъде чрез вяра, особено когато приема Светото причастие, което е дело на вярата: *А праведният чрез вяра ще бъде жив*³⁶⁹.

369 Евр. 10:38, Рим. 1:7, Гал. 3:11, срв. също *S. Th.* III, q. 78, a. 3 ad 9.

ПРИЛОЖЕНИЕ 2.

Посвещаване на Исус Христос чрез ръцете на Мария

О, предвечна въплътена Премъдрост! О, възлюбени и най-достопочтени Исусе, пречудни Боже и истински човече, Сине Единородни на Предвечния Отец и Приснодева Мария! Отдавам Ти най-дълбока почит в недрата и славата на Твоя Отец във вечността и в девствената утроба на Мария, Твоята най-достойна Майка, във времето на Твоето въплъщение.

Принасям Ти благодарение, че понизи Себе си и прие образ на раб, за да ме избавиш от жестокото робство на дявола. Славя Те и Те величая, загдето във всичко си пожелал да се подчиниш на Мария, Твоята свята Майка, та чрез нея да ме направиш Свой роб. Но уви! От неблагодарност и вероломство не спазих обещанията, които тържествено Ти дадох на Светото кръщение. Не изпълних задълженията си; не съм достоен да се нарека Твое дете или Твой роб, а понеже в мене няма нищо, което да не заслужава Твоя гняв, не се осмелявам вече сам да пристъпя към Твоето пресвято и предостойно величие. Затова прибягвам към покровителството и милостта на Твоята Пресвята

Майка, която ми даде като посредница пред Тебе. Чрез нейното могъщо застъпничество се надявам да изпрося от Тебе съкрушение и опрощение на греховете, а също и истинска мъдрост, в която да устоявам.

Радвай се, Дево непорочна, жива скинийо на Божеството, в която извечната съкровена Премъдрост иска бъде почитана и хвалена от ангелите и хората. Радвай се, Царице на небето и земята, на която е подвластно всичко освен Бог. Радвай се, прибежище на грешниците, твоята милост никого не е посрамила. Чуй молбата ми, пълна с горещ копнеж за Божията мъдрост, и приеми обетите и жертвите, които смирено ти принасям.

Аз, ... неверният грешник, подновявам и потвърждавам днес пред твоето лице кръщелните обещания. Отричам се завинаги от сатаната, от неговата горделивост и от неговите дела и се предавам изцяло на Исус Христос, въплътената Мъдрост, за да Го последвам, носейки своя кръст през всички дни на живота си. А за да мога да Му бъда по-верен отколкото досега, днес пред целия небесен двор те избирам, Марийо, за своя Майка и Владичица. Предавам ти и ти посвещавам като твой роб (син) тялото и душата си, вътрешните и външните бла-

га, дори стойността на моите добри деяния, както миналите, така и настоящите и бъдещите, като ти оставям пълното и абсолютно право да се разпореждаш с мен и с всичко, което ми принадлежи, без изключение, според твоето благоволение, за по-голяма слава на Бога сега и навеки. Приеми, милостива Дево, тази малка жертва на моето робство като почит и подражание на онова покорство, което извечната Премъдрост благоволи да окаже спрямо твоето майчинство; като ознаменуване на властта, която и двамата имате над мен, нищожния червей и окаяния грешник; като благодарност за привилегиите, с които Пресвятата Троица милостиво те е дарила. Потвърждавам, че отсега натък като истински твой роб искам да търся твоята слава и на тебе да бъда послушен във всичко. Майко пречудна, представи ме на Твоя скъп Син като вечен роб, та както чрез тебе ме е откупил, така и чрез тебе да благоволи да ме приеме. Майко на милосърдието, дай ми благодатта на истинската Божия мъдрост и ме приеми в лика на тези, които обичаш, които поучаваш, водиш, храниш и защитаваш като свои деца и слуги. Дево вярна, стори винаги и във всичко да бъда толкова съвършен ученик, следовник и роб на въплътената Мъдрост, Исус Христос,

твоя Син, че с твоето застъпничество и по твоя пример да достигна до пълната Му възраст на земята и до Неговата слава в небето. Амин.

Аз,
се посветих на Мария, Майката на Божията
благодат, днес

Моите решения:

ПРИЛОЖЕНИЕ 3.

Молитви, добавени към Трактата за истинската набожност³⁷⁰

Звездо морска светла³⁷¹

Звездо морска светла,
Ти, родила Бога,
Приснодево чиста,
о, врата небесна.

Ти, от Габриела,
Дево, поздравена,
мир всели в душите,
дай ни ново име.

Скъсай грешни връзки,
зрак дари на слепи,
здраве дай на болни,
милост изпроси ни.

370 Свети Луи Мария Гриньон дьо Монфор препоръчва тези молитви като подготовка за пълното посвещаване на Исус чрез ръцете на Мария – виж т. 222-232.

371 *Ave, maris stella, / Dei mater alma, / atque semper virgo, / felix coeli porta. Sumens illud «Ave» / Gabrielis ore, / funda nos in pace, / mutans Evae nomen. Solve vincla reis, / profer lumen caecis, / mala nostra pelle, / bona cuncta posce. Monstra te esse matrem, / sumat per te precem / qui pro nobis natus / tulit esse tuus. Virgo singularis, / inter omnes mitis, / nos culpae solutos / mites fac et castos. Vitam praesta puram, iter para tutum, / ut videntes Jesum / semper collaetemur. Sit laus Deo Patri, / summo Christo decus, / Spiritui Sancto / honor, tribus unus. Amen.*

Майка окажи се,
с благод се застъпвай,
Ти, която имаш
Син на Бога равен.

О, преславна Дево,
образ на покорство,
учим се от тебе
как да сме смирени.

Дай живот във святост,
път дай безопасен,
дай да вкусим радост
с твоя Син, Исуса.

Бога Отца хвалим,
химн на Сина пеем –
Тях с Духа им в Троица
вечно славословим. Амин.

Песен на Мария

Душата ми величае Господа
и духът ми се зарадва в Бога, Спасителя мой,
задето Той милостно погледна
унижеността на рабинята Си;
защото ето отсега ще ме облажават всички родове;
задето Силният ми стори велико нещо
и свето е името Му;
и Неговата милост е из рода в род за ония, които Му се
боят;
Той показа сила с мишцата Си;

разпръсна ония, които се гордеят с мислите на сърцето си;
свали силни от престоли и въздигна смирения;
гладни изпълни с блага, а богати отпрати без нищо;
взе под закрила Израиля, Своя отрок, като си спомни
милостта,
както говори на нашите отци, към Авраама и семето му
довека.
Слава на Отца и Сина, и Светия Дух.
Както беше в началото, сега и всякога и във вечни векове.
Амин.

Ела, Душе Създателю³⁷²

Ела, Душе Създателю,
посети душите на Твоите верни,
изпълни с вишна благодат
сърцата, които Ти си създал.

Ти, Който си наречен Утешител,
дар на Бога Всевишен,
жив извор, огън, любов
и духовно помазание.

372 *Veni, Sancte Spiritus, / et emitte coelitus / lucis tuae radium.
Veni, pater pauperum, / veni, dator munerum, / veni, lumen cordium.
Consolator optime, / dulcis hospes animae, / dulce refrigerium.
In labore requies, / in aestu temperies, / in fletu solacium.
O lux beatissima, / reple cordis intima / tuorum fidelium,
Sine tuo numine, / nihil es in homine / nihil est innocium,
Lava quod es sordidum, / riga quod est aridum, / sana quod est saucium.
Flecte quod est rigidum, / ove quod est frigidum, / rege quod est devium.
Da tuis fidelibus, / in te confidentibus, / sacrum septenarium.
Da virtutis meritum, / de salutis exitum, / da perenne gaudium. Amen.*

Ти, дарител на седемте дара,
пръст на бащината десница,
Ти, обещание на Отца,
даващ на устата богатството на речта.

Запали светлина в сетивата,
влей любов в сърцата,
слабите наши тела
укрепи с постоянна сила.

Врага надалеч прогони,
мир незабавно ни дари,
така щом Ти ни водиш
да отбегнем всяка беда.

Дай чрез Тебе да познаем Отца,
да познаем и Сина
и винаги да вярваме,
че Ти си Дух на двамата.

Благодарност към Бог Отец
и към Сина Му, Който от мъртвите
възкръсна, и на Утешителя
во веки веков.
Амин.

Ела, Душе Свети³⁷³

Ела, Душе Свети,
и изпрати от небесата
лъча на светлината Си.

Ела, отче на бедните,
ела, дарителю на дарове,
ела, светлина на сърцата.

Утешителю преблаг,
на душата гост предраг,
и почивка сладка.

Във труда си отдих Ти,
в зной – прохлада,
в плач – утеха.

О, Светлик преблажен,
изпълни недрата на сърцата
на Твоите верни.

Без Твоя дар
няма в човека
нищо добро.

373 *Veni, Sancte Spírítus, / et emítte coelítus / lucis tuae radíum.
Veni, pater páuperum, / veni, dator múnerum, / veni, lumen córdíum.
Consolátor óptime, / dulcis hospes ánimaе, / dulce refrigérium.
In labóre réquies, / in aestu tempéries, / in fletu soláciúm.
O lux beatíssima, / reple cordis íntima / tuórum fidélium,
Sine tuo númine, / nihil es in hómine / nihil est innóxium,
Lava quod es sórdídum, / riga quod est áridum, / sana quod est saucíum.
Flecte quod est rígídum, / ove quod est frígídum, / rege quod est dévium.
Da tuis fidéliubus, / in te confidéntibus, / sacrum septenárium.
Da virtútis méritum, / de salútis éxítum, / da perénne gáudium. Amen.*

Измий всичко мръсно,
напой всичко сухо,
изцери всичко болно.

Огъни всичко втвърдено,
стопли всичко студено,
изправи всичко изкривено.

Дай на Твоите верни,
на Тебе уповаващи се,
седемте свети дара.

Дай наградата на добродетелта,
дай спасението накрай,
дай радост вечна. Амин.

Лоретанска литания към Пресвета Дева Мария

Господи, помилвай ни. Христе, помилвай ни. Господи,
помилвай ни.

Христе, слушай ни, Христе, слушай ни.

Христе, послушай ни, Христе, послушай ни.

Боже, Отче небесни, помилвай ни.

Боже, Сине, Изкупителю на света, помилвай ни.

Боже, Душе Свети, помилвай ни.

Пресвета Троица, Едини Боже, помилвай ни.

Света Марио, **моли се за нас**.

Света Богородице, моли се за нас.

Света Дево на девиците, моли се за нас.

Майко Христова, моли се за нас.
Майко на Божията благодат, моли се за нас.
Майко пречиста, моли се за нас.
Майко целомъдрена, моли се за нас.
Майко непорочна, моли се за нас.
Майко нескверна, моли се за нас.
Майко обична, моли се за нас.
Майко пречудна, моли се за нас.
Майко на добрия съвет, моли се за нас.
Майко на Създателя, моли се за нас.
Майко на Спасителя, моли се за нас.
Майко на Църквата, моли се за нас.
Дево премъдра, моли се за нас.
Дево почитаема, моли се за нас.
Дево достохвална, моли се за нас.
Дево могъща, моли се за нас.
Дево милостива, моли се за нас.
Дево вярна, моли се за нас.
Огледало на правдата, моли се за нас.
Престоле на премъдростта, моли се за нас.
Причина на радостта ни, моли се за нас.
Съсъде духовни, моли се за нас.
Съсъде почетни, моли се за нас.
Съсъде отличен на благочестието, моли се за нас.
Роза тайнствена, моли се за нас.
Стълпе Давидов, моли се за нас.
Стълпе от слонова кост, моли се за нас.
Доме златни, моли се за нас.
Ковчеже на Завета, моли се за нас.
Врата небесна, моли се за нас.
Звезда утринна, моли се за нас.
Здраве на болните, моли се за нас.
Убежище на грешниците, моли се за нас.

Утеха на наскърбените, моли се за нас.
Помощнице на християните, моли се за нас.
Царице на ангелите, моли се за нас.
Царице на патриарсите, моли се за нас.
Царице на пророците, моли се за нас.
Царице на апостолите, моли се за нас.
Царице на мъчениците, моли се за нас.
Царице на изповедниците, моли се за нас.
Царице на девиците, моли се за нас.
Царице на всички светии, моли се за нас.
Царице без първороден грях зачената, моли се за нас.
Царице на Светата броеница, моли се за нас.
Царице на мира, моли се за нас.
Царице с тяло и душа от ангелите в небето отнесена, моли се за нас.
Царице на семействата, моли се за нас.
Агнец Божи, Който отнемаш греховете на света, прости ни, Господи.
Агнец Божи, Който отнемаш греховете на света, послушай ни, Господи.
Агнец Божи, Който отнемаш греховете на света, помилвай ни, Господи.

Под твоето покровителство прибягваме, Пресвета Богородице, не презирай молитвите ни в нашите нужди, но избави ни от всяка опасност, Дево Преславна и Преблагословена! Амин.

Литания към Светия Дух

Господи, помилвай ни. Христе, помилвай ни. Господи,
помилвай ни.

Христе, послушай ни,

Христе, изслушай ни,

Отче небесни, Боже, **помилвай ни**.

Сине, Изкупителю на света, Боже, помилвай ни.

Душе Свети, Боже, помилвай ни.

Света Троице, Едини Боже, помилвай ни.

Душе Свети, Ти произхождаш от Отца и Сина, помилвай
ни.

Душе Божи, Ти в началото на света се носеше над водата и я
оживотвори, помилвай ни.

Душе Свети, от Тебе вдъхновени, говореха светите Божии
мъже, помилвай ни.

Душе Свети, Твоето помазание ни учи на всяка мъдрост,
помилвай ни.

Душе Свети, Ти свидетелстваш за Христа Господа,
помилвай ни.

Душе на Истината, Ти ни научаваш на всяка истина,
помилвай ни.

Душе Свети, Ти слезе върху Дева Мария, помилвай ни.

Душе Господен, Ти изпълваш цялата земя, помилвай ни.

Душе Божи, Ти си в нас, помилвай ни.

Душе на премъдрост и разум, помилвай ни.

Душе на съвет и крепост, помилвай ни.

Душе на знание и благочестие, помилвай ни.

Душе на страх Божий, помилвай ни.

Душе на благодат и милост, помилвай ни.

Душе на сила, любов и въздържание, помилвай ни.

Душе на вяра, надежда, любов и мир, помилвай ни.

Душе на смиреномъдрие и целомъдрие, помилвай ни.

Душе на благост и кротост, помилвай ни.
Душе на всяка благодат, помилвай ни.
Душе Свети, Ти ходатайстваш за нас с неизказани
въздишки, помилвай ни.
Душе Свети, Ти слезе върху Исуса Христа като гълъб,
помилвай ни.
Душе Свети, чрез Тебе се възраждаме, помилвай ни.
Душе Свети, Ти изпълваш сърцата ни с любов, помилвай ни.
Душе Свети, осиновение на Божиите чеда, помилвай ни.
Душе Свети, Ти слезе върху Христовите ученици като
огнени езици, помилвай ни.
Душе Свети, с Тебе се изпълниха Апостолите, помилвай ни.
Душе Свети, Ти раздаваш Своите дарове на всеки според
волята Си, помилвай ни.
Смили се, прости ни, Господи, помилвай ни.
Смили се, изслушай ни, Господи, помилвай ни.
От всяко зло **избави ни, Господи.**
От всеки грях избави ни, Господи.
От изкушенията и примките на дявола избави ни, Господи.
От високомерие и униние избави ни, Господи.
От отхвърляне на Богооткровената истина избави ни,
Господи.
От упорство и ожесточение на сърцето избави ни, Господи.
От всеки телесен и душевен порок избави ни, Господи.
От нечистия дух избави ни, Господи.
От всяка зла воля избави ни, Господи.
Заради Твоето предвечно произхождение от Отца и Сина
избави ни, Господи.
Заради възплъщението на Исуса Христа, което се извърши
чрез Тебе, избави ни, Господи.
Заради слизането Ти върху Исуса Христа в Йордан избави
ни, Господи.
Заради слизането Ти върху Апостолите избави ни, Господи.

В деня на Твоя Съд избави ни, Господи.
Ние, бедни грешници, Ти се молим, *изслушай ни, Господи.*
За да помним, че сме храм Божий и никога да не го оскверняваме, изслушай ни, Господи.
За да живеем духом и да не изпълняваме прищевките на плътта, изслушай ни, Господи.
За да не оскърбяваме никога Тебе, Който си Духа Божий, изслушай ни, Господи.
За да запазим единството на духа чрез връзките на мира, изслушай ни, Господи.
За да не вярваме прибързано на всеки дух, изслушай ни, Господи.
За да изпитваме духовете дали са от Бога, изслушай ни, Господи.
За да обновим в нас духа на правдата, изслушай ни, Господи.
За да ни укрепим със Своя всевластен Дух, изслушай ни, Господи.
Агнец Божи, Който отнемаш греховете на света, прости ни, Господи,
Агнец Божи, Който отнемаш греховете на света, послушай ни, Господи,
Агнец Божи, Който отнемаш греховете на света, помилвай ни, Господи.

В. Прати Духа Си и всичко ще се създаде.

Вс. Ти подновяваш лицето на земята.

В. Да се помолим.

Боже, Който поучи сърцата на верните със светлината на Светия Дух, дай ни в същия този Дух да познаем кое е праведно, и да се радваме с Неговата радост. Чрез Христа, нашия Господ.

Вс. Амин.

Литания към Пресвятото име Исус

Господи, помилвай ни. Исусе, помилвай ни. Господи, помилвай ни.

Исусе, слушай ни.

Исусе, послушай ни.

Отче небесни, Боже, **помилвай ни**.

Сине, Изкупителю на света, Боже, помилвай ни.

Душе Свети, Боже, помилвай ни.

Света Троице, Едини Боже, помилвай ни.

Исусе, Сине на Живия Бог, помилвай ни.

Исусе, слава на Отца, помилвай ни.

Исусе, светилник на вечната светлина, помилвай ни.

Исусе, цар на славата, помилвай ни.

Исусе, слънце на правдата, помилвай ни.

Исусе, Сине на Дева Мария, помилвай ни.

Исусе любезни, помилвай ни.

Исусе чудесни, помилвай ни.

Исусе, Боже силни, помилвай ни.

Исусе, Отец на идващия век, помилвай ни.

Исусе, ангел на големия съвет, помилвай ни.

Исусе най-силни, помилвай ни.

Исусе най-търпеливи, помилвай ни.

Исусе най-послушни, помилвай ни.

Исусе, кротък и смирен по сърце, помилвай ни.

Исусе, любител на чистотата, помилвай ни.

Исусе, наш любител, помилвай ни.

Исусе, Бог на мира, помилвай ни.

Исусе, автор на живота, помилвай ни.

Исусе, пример на добродетелите, помилвай ни.

Исусе, ревнител на душите, помилвай ни.
Исусе, Господ наш, помилвай ни.
Исусе, прибежище наше, помилвай ни.
Исусе, баща на бедните, помилвай ни.
Исусе, съкровище на верните, помилвай ни.
Исусе, добри пастирю, помилвай ни.
Исусе, истинска светлина, помилвай ни.
Исусе, вечна мъдрост, помилвай ни.
Исусе, безкрайна добрина, помилвай ни.
Исусе, път и живот наш, помилвай ни.
Исусе, радост на ангелите, помилвай ни.
Исусе, цар на патриарсите, помилвай ни.
Исусе, наставник на апостолите, помилвай ни.
Исусе, учител на евангелистите, помилвай ни.
Исусе, сила на мъчениците, помилвай ни.
Исусе, светлина на изповедниците, помилвай ни.
Исусе, чистота на девиците, помилвай ни.
Исусе, корона на всичките светци, помилвай ни.
Милостив бъди, прости ни, Исусе.
Милостив бъди, послушай ни, Исусе.
От всяко зло **освободи ни, Исусе.**
От всеки грях освободи ни, Исусе.
От Твоя гняв освободи ни, Исусе.
От примките на дявола освободи ни, Исусе.
От духа на прелюбодеянието освободи ни, Исусе.
От вечната смърт освободи ни, Исусе.
От небрежността към Твоите вдъхновения освободи ни, Исусе.
Чрез тайната на Твоето светло въплъщение освободи ни, Исусе.

Чрез Твоето Рождество освободи ни, Исусе.
Чрез Твоето детство освободи ни, Исусе.
Чрез Твоя божествен живот освободи ни, Исусе.
Чрез Твоя труд освободи ни, Исусе.
Чрез Твоята предсмъртна борба и Твоето страдание освободи ни, Исусе.
Чрез Твоя кръст и Твоето изоставяне освободи ни, Исусе.
Чрез Твоето възкресение освободи ни, Исусе.
Чрез Твоето възнесение освободи ни, Исусе.
Чрез установяването на Пресветото Причастие освободи ни, Исусе.
Чрез Твоите радости освободи ни, Исусе.
Чрез Твоята слава освободи ни, Исусе.

Агнец Божи, Който отнемаш греховете на света, прости ни, Исусе.
Агнец, Божи, Който отнемаш греховете на света, послушай ни, Исусе.
Агнец, Божи, Който отнемаш греховете на света, помилвай ни, Исусе.

Исусе, слушай ни.
Исусе, послушай ни.

Малка броеница на Пресвета Дева Мария³⁷⁴

Удостой ме да те прославя, Пресвята Дево,
дай ми сила срещу твоите врагове.

Вярвам в Бога...

Три пъти:

Отче наш,

четири *Радвай се*

Слава на Отца...

Накрая: *Под твоето покровителство.*

Утринна молитва към Богородица на св. Луи-Мари Гриньон де Монфор

Радвай се, Марийо, дъще на Бога Отца; Радвай се, Марийо, Майко на Божия Син; Радвай се, Марийо, Невесто на Светия Дух; Радвай се, Марийо, скинийо на Пресветата Троица. Радвай се, Марийо, Владичице моя, Майко блага, Царице на сърцето и живота ми, единствена сладост и надежда след Исус, сърце мое, душо моя. Целият съм твой и всичко мое е твое. Дево, благословена повече от всички твари, моля нека днес душата ти бъде в мен, за да мога да прославям Господа, нека духът ти бъде в мен, за да се възрадвам в Бога.

374 Малката броеница на Пресвета Дева Мария или Млака броеница на дванайсетте звезди черпи вдъхновение от 12 глава на книгата Откровение. Разпространяват я св. Луи-Мария Гриньон де Монфор, св. Каласантий и италианския театин св. Андреа Авелино. Виж също т. 235.

Св. Каласантий (исп. José de Calasanz), известен също като Йосиф на Богородица (Josephus a Matre Dei) (1566-1648), основател и първи председател на ордена на пиарите – Ордена на редовните бедни клирици на Богородица на благочестивите училища (*Ordo Clericorum Regularium Pauperum Matris Dei Scholarum Piarum*).

Дево вярна, положи като печат върху сърцето ми знака на любовта, та чрез тебе и в тебе да намеря верността към моя Бог.

Майко преблагословена! Благоволи да ме причислиш към лика на онези, които като чеда обичаш, храниш, наставляваш, направляваш и подкрепяш.

Владичице небесна! Не позволявай да има в мен нещо, което не ти принадлежи, защото се отрекох от всичко. Дъще на Царя на царете, прославена от дън душа, стори заради твоята любов да не се отвличам по видими и преходни неща, а вътрешно да се заема да търся Бога, Който е моята радост, моето богатство, чест, слава и покой, докато не се изобрази в сърцето ми под действието на Светия Дух, твоя верен Жених, и под твоето действие, негова вярна Невесто, твоят възлюбен Син, Исус Христос, за по-голяма прослава на Бога, нашия Отец, вовеки веков.

Амин.

БЕЛЕЖКИ

[1] * „Ако питаме какъв е главният и най-прост път за нашия свят, водещ до човешкото естество на Христа, в което ще намерим Божието откровение и нашето спасение, отговорът е прост и прекрасен – този път е Пресветата Дева, това е Мария, Христовата Майка, Божията и наша Майка,... Христоносица – тази, която носи на света Христа (Павел VI, Обръщение по случай възпоминанието на Дева Мария от Гуадалупе на 12 декември 1966 г.).

[2] * Папа Йоан Павел II я нарича „учителка в скритата жертва и мълчанието”, „Майка и учителка в молитвата и мълчанието” (Проповед за тържеството на Непорочното зачатие на Дева Мария, произнесена по време на тържествената литургия в римската базилика Санта Мария Маджоре във връзка с поверяването на Църквата и света на Пресветата Дева Мария).

** Такова е според св. Йероним значението на еврейската дума *almah* (S. Hieronymus, *In Is. Proph.* 3, 7, PL 24, 110); срв. също в литургията стиха *Dei Mater Alma* от химна „Звезда морска светла” (*Ave maris stella*) (Приложение 3.) и от антифона *Alma Redemptoris Mater*.

[4] * Същият израз се употребява в т. 5, 25, 35, 36, 164, 269. За титлата „Невеста на Светия Дух” виж енцикликата на папа Льв XIII *Divinum illud munus* от 9 май 1897 г., както и обръщението по радиото на папа Пий XII по случай коронясването на Пресвета Дева Мария от Фатима на 13 май 1946 г.

[5] * Срв. т. 261-263.

[6] * Тук и на други места написаното отразява господстващите в авторовата епохата възгледи и трябва да се приема като историческо свидетелство – виж Предговор.

[7] * Срв. т. 48.

[10] * Срв. Boudon, *Immaculee*, vol. 2, kol. 589: „Ако някой казва, че има достатъчно много книги за набожността към Пресветата Дева, Светите отци отговарят, че никога не е възможно тази набожност да бъде достатъчно похвалена,

на Светата Троица е свързана със спасителното дело най-силно от всички твари. Въплъщението на Словото става под нейното сърце от Светия Дух.”

[18] * Бенедикт XV, *Inter sodalicia*, 22 май 1918: „Заедно със Сина, който страда и умира, тя страда и почти умира с Него, отрича се от майчинските си права върху Сина за спасението на хората и за умилюванието на Божията справедливост, доколкото е в нейна власт принася Сина в жертва, така че с право можем да кажем, че заедно с Христа е изкупила човешкия род.”

** Сrv. т. 27, 139, 156.

[23] * По време на първото си посещение в Богородичното светилище в Помпей на 21 октомври 1979 г. Йоан Павел II казва: „Бог иска да прати Предвечния Син, та Той, ставайки човек, да може да дари човеците с божествен живот, божествено синовство и благодат.”

** Сrv. т. 216.

[25] * Сrv. т. 141; Пий XII, *Mediator Dei*, 20 ноември 1947: „Тя ни дава своя Син, а заедно с Него ни дава всяка помощ, от която се нуждаем. Защото Бог пожела всичко да имаме чрез Мария”. Св. Бернар, *In Nativ. B. M. V.*, 7.

[26] * Франсуа Поаре (1584-1637), йезуит, ректор на школата в Лион, а впоследствие и в Дол. Най-важното му произведение е *La triple couronne de la bienheureuse Vierge Mère de Dieu tissée de ses principales*.

[27] * „Удивително нещо! Мария в небето винаги е обърната към нас, за да ни се притича на помощ, да ни спасява: грижи се за всички наши нужди, готова да превърне и нашите грешки, нашите безумия и престъпления в инструменти на милосърдието и благодатта.” (Джузепе Фенокио, епископ на Понтремоли в Тоскания).

[28] * В първата си енциклика *Redemptor hominis* (Изкупител на човека), обнародвана на 4 март 1979 г., папа Йоан Павел II пише: „Можем да кажем, че тайната на изкуплението се образува под сърцето на Девата от Назарет тогава, когато казва своето „нека бъде”. От този момент това девическо

сърце е също и майчинско сърце; под особеното действие на Светия Дух то винаги съпътства делото на своя Син, насочва се към всички, които Христос е привлякъл, и към онези, които непрестанно привлича в неизчерпаемата си любов.”

[30] * Срв. т. 63-65; подобно твърдение намираме у св. Бонавентура.

[31] * „Пресветата Дева Мария продължава да изпълнява в небето милосърдната си роля към членовете на Христовото Тяло, като участва в тяхното раждане и в развитието на живота в благодатта на изкупените души” (Павел VI). Мария е наша майка в порядъка на благодатта. В нас също се повтаря девственото раждане, така както се е извършило Христовото раждане: от Мария под действието на Светия Дух.

[32] * Марилогично тълкуване на този стих подсказва Olier, *lettre* 119, p. 883.

** Пий X *Ad diem illum*, 8 септември 1903 г.: „Трябва да се смятаме за родени от утробата на Мария, откъдето излизаме един ден по подобие на тялото, свързано с главата”.

[34] * Срв. т. 214.

** Срв. бел. към т. 108.

[35] * Срв. т. 47-49.

[37] * Срв. бел. към т. 76. Пий XII, *Обръщение по случай коронацията на статуята на Пресвета Дева Мария от Фатима*, 13 май 1946 г.: „Нейното царство е толкова необятно, колкото царството на нейния Син и Бог, защото няма нещо, което да не ѝ е подвластно...”

[38] * Срв. Пий XII, *цит. свч.*: „Исус е предвечен Цар на вековете по природа и по завоевание; чрез Него, с Него, Нему подчинена, Мария е Царица по силата на благодатта, на Божествения завет, на завоеванието и на особения избор”.

[39] * Срв. т. 14.

[40] * Тази теза е много популярна през XVII в., както и твърдението за предопределението за спасение на почитателите на Пресветата Дева, а интересът на Монфор към

нея се проявява по-особено в това, че представя „обширен сборник” (т. 41) от текстове, почерпени в по-голямата си част от произведенията на Poiré, Crasset, Grenier, Argentan, Boissieu. Патристичните текстове, заимствани от тези автори, не са автентични. Сред по-характерните виж св. Герман Цариградски *Serm. 2 in Dormit. Deip.*, PG 98, 350; св. Анселм *Or. 52*, PL 158, 950; св. Тома от Аквино *S. Th.*, II-II, q. 103, a 3, in fine corp.; Суарез *De myst. viae Christi*, disp. 23, sect. 3; св. Алфонс Лигуори (*Selva, Napoli 1871, append., 2 point*): „Тази набожност не е сред онези, които се наричат обикновено пожелателни; такава е убеждението на много светци и духовни учители. Тя се смята за необходима за вечното спасение, но не по принципа на абсолютната необходимост, а на моралната необходимост. Нищо добро не очаква онзи, който живее далеч от тази набожност” (цит. според Dillenschneider, *La mariologie de saint Alphonse de Liguori*, Vrin, Paris 1931, p. 263). Пий XII, *Mediator Dei*, 29 ноември 1947: „...почитта към Богородица Дева, която според светците е признак за «божествено предопределение»...”

** Еколампадий (Oekolampadius) – швейцарски реформатор (1482–1531), съмишленик на Лутер, спътник и помощник на Цвингли.

*** „Църквата величае Отца, Сина и Светия Дух; Църквата с особена любов почита Пресвета Дева Мария, Богородица... В основите на тайната на Христос и на Църквата се явява винаги същият образ на Невестата: на Девата, на Мария, Майката на Исус и на Църквата. Тук се ражда радостното уважение към нея и пълното с почит преклонение пред мъдрия план на Бога, поставил в Своето семейство (Църквата) възхитителната личност на Мария” (Павел VI). Оттук произтича необходимостта от известни външни актове на почит, отдавана на Мария в дните на на нейните празници, а за спасението ни е морално необходимо да призоваваме Майката на Милосърдието и Прибежище на грешниците.

[41] * Срв. по-горе бел. към т. 40.

[44] * Срв. т. 24-25.

[45] * Срв. т. 261.

[47] * Става дума за Мария дьо Вале († 1656), мистичка, чиито духовен наставник е бил св. Жан Йодес (Jean Eudes). Ръкопис на „копие от екземпляра, написан собственоръчно от М. дьо Рент” е бил притежание на семинарията в Сен Сюлпис. Монфор се позовава на с. 185 от този ръкопис.

[48] *Св. Викенти Ферер (Vincente Ferrer), испански доминиканец, род. около 1350 г. във Валенсия, умрял на 5 април 1419 г. във Ване. На 17 години постъпва в Ордена на проповедниците във Валенсия. След тежка болест, която прекарва през 1398 г., става странстващ проповедник. Проповядва в днешна Испания, Италия, Франция, Англия, Ирландия и Шотландия, борейки се срещу катарите и валденсите и предсказвайки идването на Антихриста, заради което придобива прозвището „Ангел на Откровението”. Работи за прекратяването на Великата западна схизма (1378-1414). В иконографията се представя в доминиканска дреха с тръба в ръка и с пламък на челото.

[49] * Св. Дионисий Ареопагит повярвал в Христа след забележителната проповед против чуждите божества на ап. Павел в атинския Ареопаг (срв. Деян. 17:15-34). Писмото на св. Дионисий до св. Павел, на което се позовава на това място авторът, е апокрифно, но по времето на Монфор все още е било смятано за автентично.

[52] * Мариологичната интерпретация на този откъс (наричан „протоевангелие”) е основава върху латинския превод, в който втората част на изречението започва с местоимение в ж. р., срв. Вулгата: (*Inimicitias ponam inter te et mulierem et semen tuum et semen illius*) **ipsa** conteret caput tuum et tu insidiaberis calcaneo eius.

** Срв. т. 42.

[53] * Истина, особено подчертавана в светоотеческата традиция. Пий XII *Ad coeli Reginam*, 11 октомври 1954: „Ако в спасителното дело Мария по Божията воля е била единена с Исус Христос, самата причина на спасението, и то може би по подобен начин както Ева с Адам, причината за смърт-

та, така че нашето изкупление може да се определи като извършено чрез един вид кратко обобщение (*per quandam recapitulacionem*), благодарение на което човешкият род бива спасен от Девица, тъй както е заслужил смъртта чрез девица.” Тук папа Пий XII цитира св. Иреней Лионски, срв. „Ева пък е непослушна, защото не проявява послушание, когато е още девица. Както тя, имайки за мъж Адам, но бидейки още девица – защото «бяха двамата голи,... и не се срамуваха» (Бит. 2:25) ... – проявява непослушание и става причина за своята смърт и за смъртта на целия човешки род, така и Мария, имайки предназначен мъж, но оставайки Девица, чрез послушанието става причина за своето спасение и за спасението на целия човешки род” (Против ересите, Книга III. Глава 22. § 4).

[54] * Велиар (според Вулгата – Belial) – от евр. прил. «בְּלִיַּאל» – «блиял» («бли» ‘без’ + «ол» ‘иго’ (на заповедите) – ‘човек, който не се подчинява на Бога’ – демонично същество, дух на небитието, разврата, лъжата и разрушението (най-вероятно при превода прилагателното е било възприето като собствено име). В библейския текст името е свързано с такива понятия като ‘суета’, ‘небитие’, ‘безбожие’. Велиар се смята за най-силния демон, прелъстител на човека, подтикващ го към престъпление. В Синодалния превод (както и в превода на Седемдесетте) думата най-често се предава описателно. Освен в цитираното по-горе място името се среща напр. в Съд. 20:13: „viri civitatis illius filii Belial” (Вулгата) – „градските жители, развратници”; Пс. 100:3: „non ponam coram oculis meis *verbum Belial* facientem declinationes odivi nec adhesit mihi” – „Няма да сложа пред очите си нищо беззаконно; престъпно дело мразя: до мене то няма да се прилепи” и др.

** Библейски пример, развит в т. 184-212; срв. Бит. 32 и сл.

[55] * Срв. т. 152-168.

[60] * Тези основни истини с нищо не се различават от основните истини на всеки неподправен християнски живот и следователно от неподправената Богородична набож-

ност; същевременно те подготвят изложението на най-съвършеното практикуване на Богородичната набожност (т. 118 и сл.).

[64] * Срв. бел. към т. 13.

** Алюзия към привържениците на янсенизма и по-специално към книгата Adam Widenfelt, *Avis salutaires*, публикувана през 1673 г. и вписана на индекса през 1676 г. – виж т. 93.

Янсенизмът е богословско и духовно течение, отличаващо се с нравствена суровост и песимизъм по отношение на състоянието на човека. Негов основоположник е епископът на Ипр (Белгия) Корнелий Янсен. Позовавайки се на св. Августин, но стигайки до крайност, янсенизмът подчертава разтлението на човешката природа, поради което без особена Божия благодат спазването на Божиите заповеди не е по човешките сили. Това сближава янсенизмът с калвинистката теория за Божественото предопределение. Пет от тезите на янсенизма са осъдени от папа Иннокентий X (1653 и 1656), а в цялост учението е отхвърлено от папа Климент XI (1713).

*** Нарамникът (Скапуларият) в началото е бил една престилка, която монасите са обличали върху монашеското облекло (расо) по време на ръчна работа. С времето той е приел символично значение на желанието да се носи кръстът всеки ден, както истинските последователи на Исус. В някои монашески ордени като Кармилския се е превърнал в знак на решението да живеем като роби на Христос и на Мария. Нарамникът символизира специалната връзка на Кармитаните с Мария, Майката на Господа, изразявайки доверието в нейното майчинско покровителство и желанието да следват нейния пример в отдаването на Христос и на другите. Така той се е превърнал в един знак на Мария в истинския смисъл на думата.

[67] * Монфор най-вероятно е почерпил тази молитва от някакво неидентифицирано досега произведение; тя се състои от откъси от различни произведения на св. Авгу-

стин или такива, които някога са му били приписвани.

[71] * Тук и по-горе, за да представи различията, Гриньон дьо Монфор разглежда двете понятия в аспекта на историческата действителност, без да има за цел да ги оправдава по отношение на естествения и нравствения закон. Целта му е да докаже, че терминът *робство* подчертава нашата цялостна принадлежност към Бога и пълна зависимост от Него.

[72] * Става дума за Пиер Грение, срв. Pierre Grenier, *Apologie des dévots de la Sainte Verge*, Bruxelles 1675.

** Срв. т. 129.

[73] * Срв. т. 126.

[74] * Този принцип на „съответствието“ е развит особено от Суарес (Francisco Suárez, *In III partem D. Tomae*, q. 27, a. 2, d. 3); Пий XII, Апостолическа конституция, 1 ноември 1950: „Превъзходният доктор предлага следния принцип на мариологията: «Тайните на благодатта, които Бог е извършил в Пресветата Дева, не бива да се мерят с обикновените закони, а трябва да се взема пред вид Божието всемогъщество, като се приема, че при липса на противоречие или несъответствие със Свещеното Писание е налице съответствие с истината». (Франсиско Суарес (1548 – 1617) испански богослов, представител на късната (т. нар. втора) схоластика, йезуит.)

[75] * Срв. т. 164.

[76] * Срв. т. 27, 37-38.

** Срв. бел. към т. 71.

[77] * Срв. т. 244-245.

** От т. 120.

[78] * Чрез тези сравнения Монфор не иска да подлага на съмнение резултатността на Божиите благодати и дарове, нито да твърди, че нашите деяния могат „да ги увредят“; иска само да подчертае, че нашите деяния, дори и най-добрите, обикновено са несъвършени поради „нашето себелюбие и недоловимата привързаност към тварното, която незабелязано се прокрадва и в най-добрите дела“ (т. 146).

Затова трябва „да се очистим от всяко зло, което е в нас“; виж също паралелните места в т. 146, 173, 213, 228.

[79] * Монфор се връща към тази серия сравнения в т. 213 и 228; но още св. Йоан Златоуст представя по-дълъг и по-категоричен списък (срв. *Hom. 4 in Math.*, п. 8, PG 57, 48).

[82] * Срв. т. 218-221.

[83] * Виж т. 78-79.

[86] * Срв. също Лъв XIII, *Octobri mense*, 22 септември 1891: „Както към Всевишния Бог можем да вървим само чрез Сина, така и при Христа можем да стигнем само чрез Неговата Майка“.

[88] * В т. 120 и сл.

[93] * Срв. т. 64.

[95] * Срв. т. 224-225.

[97] * Притежаваме свидетелството на св. Августин, че много общности на Запад са спазвали съботен пост. Доста рано се е установил обичай да се пости в началото на всяко годишно време: по случай сеитбата напролет, принасянето на Бога на първите класове лете, гроздобера наесен, брането на маслините зиме. Така са възникнали т. нар. „сухи дни“. Изборът на дните от седмицата – сряда, петък и събота, най-вероятно са свързани с древния обичай да се пости в дните на литургията, която се е отслужвала именно тогава. Според Тридентския (Римския) катехизис постът е задължителен „на Пепеляна сряда, в петъците и съботите през Велики пости, в сухите дни, в навечерието на Петдесетница, Успение Богородично, Всички светци и Рождество Христово“. Според съвременните норми на Римската църква (срв. канон 1251 от Кодекса на каноничното право) постът е задължителен в петъците през Велики пости, на Пепеляна сряда и на Велики петък.

[108] * Първият списък с добродетелите на Мария е представен в т. 34. Т. 108 изброява „главните добродетели“. Т. 144 се позовава на този списък, а в т. 260 три добродетели са особено подчертани.

[113] * Заслужава да се отбележи връзката на понятия-

та деца, слуги и роби. По подобен начин те са свързани в Катехизиса на Тридентския събор (Римския катехизис), ч. I, гл. 3 (коментар към втори член от Символа на вярата): „Въпреки че (Исус) ни взема под своята мощ и владичество като роби, които е изкупил с кръвта Си, Той ни оказва толкова голяма любов, че благоволи да ни нарича приятели и братя, а не роби. Това е безспорно един от най-силните поводи, а може би и основният, с който ни задължава да Го приемем, да Го почитаме и да Му служим като на истински наш Господ.” В дневниците си Монфор е записал и следната бележка: „Можем да бъдем едновременно дете и роб на Пресветата Дева по мярката, според която принадлежим на Бога”.

[114] * Действително, скъпоценният ръкопис, скрит в един съндък по време на Френската революция, е бил намерен на 29 април 1842 г. и публикуван за пръв път едва през 1843 г.

** Предсказанието на Монфор се сбъдва дословно и в тази своя част – през целия XVIII век духовните му чеда са изложени на атаките на янсенистите заради ревността си в разпространяването на тази набожност, срв. бел. към т. 64.

[115] * По силата на своето божествено майчинство Дева Мария превъзхожда по достойнства всички тварни същества и по святост отстъпва само на своя божествен Син. Църквата я прославя с особена почит, обозначава с гръцкия термин «хипердулия» (υπερδουλειά ‘сврѣхслужение’, в см. на ‘извънредно голямо служение’), за разлика от почитанието, оказвано на другите светци – «дулия» (δουλειά ‘служение’), и най-висшата чест и поклонение – «латрия» (λατρεία ‘култ, чест към божеството’), въздавани единствено на Бога (Богопоклонение).

** За привилегиите на Мария – виж по-долу бел. към т. 116.6.

*** При номерирането на отделните практики в този откъс Монфор пропуска в ръкописа т. 4 и преминава направо от т. 3 към т. 5, като по този начин общият брой е 9, а не 8. Тук е възстановен текстът, който има паралели в т. 257 и сл.

[116] * Това се отнася както за ордените, така и за монашеските общества.

** Св. Бернар твърди, че дванайсетте звезди в короната на жената от Откр. 12:1 са дванайсетте привилегии на Пресветата Дева: четири привилегии на небето, четири на тялото, четири на сърцето, които се спускат като звезди от небето. Привилегиите на небето са: 1) идването на Мария в света; 2) благовещението на Ангела; 3) слизането на Светия Дух; 4) неизповедимото зачатие на Божия Син.

Привилегиите на тялото са: 1) първа в девството; 2) плодovита без порок; 3) бременна без болест; 4) родилка без болки.

Привилегиите на сърцето са: 1) смиреното посвещение; 2) благостната свенливост; 3) великодушната вярност; 4) сърдечното страдание, че меч ще пониже душата ѝ.

Към привилегиите на небето могат да бъдат отнесени думите: *Господ е с тебе*; към привилегиите на тялото: *благословена си ти между жените*; а към привилегиите на сърцето: *благодатна*.

Четиринайсетте радости на Дева Мария са:

Седем радости на Мария на земята: 1) благовещението на ангела; 2) посещението на Дева Мария при Елисавета; 3) рождество Христово; 4) поклонението на влъхвите; 5) намирането на Исус в храма; 6) възкресение Господне; 7) успение Богородично.

Седем радости на Мария в небето: 1) въздигането на Мария в рая над ангелските хорове; 2) Дева Мария – слънце, осветяващо целия рай; 3) Дева Мария – почитана от всички ангели и архангели, тронове и господства и всички блажени духове като Майка на техния Творец; 4) всяка нейна молба се изпълнява от Божествения ѝ Син. Както казва св. Бернад, няма на земята благодат, която да не е минала през ръцете ѝ; 5) единствена, която заслужава да седи от дясно на пресветия си Син, Който седи от дясно на Предвечния Отец; 6) надежда на грешниците и прибежище на страдащите – всички, които я прославят, получават награ-

да от Отца: тук благодат, а отвъд – слава; 7) всички нейни благодати, радости и веселия не намаляват, а непрекъснато нарастват до деня на Съда и ще траят во веки веков.

[117] * Paul Barry SJ, *Le Paradis ouvert à Philagie par cent dévotions à la Mère de Dieu, aisées à pratiquer*, първо издание Лион 1636. Монфор е разполагал с изданието от 1688 г. Ако става дума за тази книга, така осмяна от Б. Паскал в писмо девето от „Писма до един провинциал” (*Lettres Provinciales*), Монфор с много разсъдлива умереност припомня тук условията, които трябва да бъдат изпълнени, за да могат външните практики да освещават.

[118] * Това заявление съдържа две ограничения: „почти” всички книги, и само онези, които са „посветени на набожността към Пресветата Дева”. Разбира се, Монфор има пред вид произведенията, съществуващи по негово време, и особено онези, до които е имал достъп като библиотекар в Сен Сюлпис.

[120] * Срв. т. 61-62. Излагането на тази фундаментална истина цели да покаже, че тя се осъществява по съвършен начин чрез съвършено практикуване (виж също *причина пета*, т. 152 и сл.).

** Срв. т. 126 и сл.

[122] * Виж т. 146.

[123] * Имат се пред вид както ордени, така и монашеските общества.

[126] * Виж т. 120.

** Т.е. от неговите изкушения и засади.

*** Кръщелните обещания са акт на почит, също и подновяването на обещанията; следователно посвещаването, което е подновяване на кръщелните обещания, е акт на почит, дължима единствено Богу. Но акт на почит към Бога може да бъде извършен и чрез ръцете на Мария (срв. *Postio super scriptis*, 1851, п. 42, р. 34, *Resp. ad adnot. Promotoris Fidei*).

[128] * Синодът в Сенс (VI Парижки синод), състоял се в Париж, тогава суфрагания на Сенс, през 829 г. по времето на Лудвиг Благочестиви, констатира в канон 1, разд. 9:

„Pactum quod cum Deo in baptismo fit, a multis ex toto, a multis ex parte transgreditur (...) omnibus fidelibus studendum est ut pactionis et sponsionis quam cum Deo in baptismo fecerunt semper memores existant...” – „Мнозина напълно нарушават Завета, сключен с Бог при кръщението, мнозина отчасти (...) всички верни трябва да се стремят вечно да помнят обещанието и задължението, които са поели в кръщението...”

[129] * Катехизис на Тридентския събор (Римски катехизис), ч. I, гл. 3 (коментар към втория член на Символа на вярата): *Christiani se totos Iesu Christo principe tenebrarum calcato tradere debunt.*

Quo igitur reliquum est, parochus fidelem populum ad eam rationem adhortabitur, ut sciat aequissimum esse prae ceteris hominibus nos, qui ab eon omen invenimus, Christianique vocamur, et quanta ille in nos beneficia contulerit, ignorare non possumus, ob id maxime quod eius munere haec omnia fide intelligimus, aequum esse, inquam, nos ipsos non secus ac mancipia redemptory nostro et Domino in perpetuum addicere et consecrari.

[133] * Срв. т. 138, 144, 201 и сл., 213 и сл.

[135] * Виж т. 91, където се изброяват ред причини, които ни показват тази „най-съвършена” набожност като достойна да бъде препоръчвана; т. 118 съдържа по-дълъг списък от причини.

[139] * Алюзия към казаното в т. 18.

[140] * Срв. т. 14-39.

[141] * Срв. бел. към т. 25.

[144] * Срв. бел. към т. 108.

[145] * Този фрагмент вече подсказва резултати 1., 3. и 4., изложени в т. 213, 215, 216.

[150] * Срв. т. 183-212.

[151] * Срв. Boudon, *Esclavage*, tr. 1, r. 5, vol. 2, kol. 392.

[152] * Монфор не говори тук за „истинската набожност” към Мария, която е необходима на всички хора, а за „съвършената практика”, следователно не отрича това, което казва в т. 39.

** Срв. т. 107.

[157] * Виж бел. към т. 14.

[159] * Анри-Мари Будон (Henri-Marie Boudon, 1624-1702), архидякон от Еврьо. Книгата, за която става дума тук, носи заглавие *Dieu seul ou Le saint esclavage de l'admirable Mère de Dieu* и е издадена в Париж през 1667 г. Монфор я споменава двукратно (виж т. 159 и 163), което позволява да приемем, че я е използвал, особено когато е съставял историческия очерк, който представя по-долу. Известни разлики в подробностите, например по отношение на датите, подсказват, че Монфор може би си е послужил и с друг източник (срв. т. 232, 234), с анонимното произведение (Louis Jobert SJ) *La dévotion du saint esclavage de la Mère de Dieu servant d'un grand secours pour faire son salut* (J. Hénault, Parsi 1666; срв. Sommervogel, IV, 803), на което се позовава самият Будон (*Esclavage*, tr. 1, r. 3, vol. 2, p. 382).

** Това твърдение е правилно, ако става дума просто за известните дотогава „формули на посвещаване“. Разполагаме обаче със значително по-ранни текстове, в които се разисква робството към Пресветата Дева (срв. напр. св. Илдефонс от Толедо, *Lib. de virginitate perpetua S. M.*, cap. 12, PL 96, 106, 108); ако става дума за термина *δουλος* (роб), той се появява на значителен брой много стари печати от първите векове на Източната империя (395-1453), свързани с името на Богородица (G. Schlumberger, *Sigillographie de l'Empire byzantin*, Paris 1884, p. 31); на осмоъгълната платформа на амвона на папа Йоан VII (705-707) в църквата „Санта Мария Антиква“ на Форум Романум; и на мозайката, която се намира във Ватиканските подземия и произхожда от капелата, построена от същия папа в античната базилика „Св. Петър“ (*Dictionnaire d'archéologie chrétienne et de liturgie*, t. 5, kol, 2016-2017). Често се цитира актът на публично предаване в робство на Мария, извършен от Дагоберт II (649-679), краля на франките, но автентичността на този акт е много съмнителна (*Vie des saints et de bienhereux...*, издание на парижките бенедиктинци, 1956, т. 12., стр. 629 и сл.) Така

или иначе, остава открит въпросът дали този широко известен израз е могъл да има смисъла, който в своите произведения придава на думата „роб“ Гриньон дьо Монфор.

*** Срв. Н. Bremond, *Historie littéraire du sentiment religieux en France*, Paris 1923, vol. 6, p. 266. Първото известно братство е основано от францисканката-концепционистка Инес на свети Павел със съгласието на сестрите монахини в манастира на Обществото на Непорочното зачатие на Пресвета Дева Мария в Алкала де Хенарес (Испания); вероятната дата е 2 август 1595. (Францисканки-концепционистки, или Сестри на Непорочното зачатие на Пресвета Дева Мария – общество, възникнало в Толедо през 1484 г., основано върху цистерцианското правило от св. Беатрис Менесес от Силва; след смъртта ѝ обществото приема правилото на св. Клара; разпространено в Испания, испанските и португалските колонии в Америка.)

[160] * Тринитари (Орден на Пресветата Троица или Орден на Светата Троица за откупване на робите) – орден, основан през 1198 г. в периода на кръстоносните походи от св. Йоан от Мата (Jean de Matha) и св. Феликс дьо Валоа, утвърден с була на папа Инокентий III. Орденът възниква, за да освобождава християнските роби от ръцете на мюсюлманите по време на кръстоносните походи. Предполага се, че тринитарите са освободили около 900 хил. души – между тях е напр. писателят Мигел де Сервантес. (Корабът, с който той се завръща в Испания на 26 септември 1575 г. след лечение в Сицилия, е пленен от турски пирати, а Сервантес е откаран в Алжир. Остава там пет години, докато монаси тринитари го откупват с пари, събрани от семейството му.)

** Според учението и практиката на Католическата Църква индулгенциите са тясно обвързани с тайнството на изповедта. Самата индулгенция – твърде често грешно разбрана – не е тайнство. С нея не се прощават нито сегашни, нито минали, нито бъдещи грехове. Индулгенцията е юридически акт на Църквата, по силата на който тя, раздавай-

ки и прилагайки съкровището на удовлетворението на Христос и светците чрез властта си на разпоредител на изкуплението, прощава временното наказание, което душата трябва да изтърпи за изповяданите и опростени вече в изповедта грехове (срв. Paulus VI, *Const. ap. Indulgentiarum doctrina, Normae*, 1: AAS 59 (1967) 21.). С други думи, индулгенцията предполага винаги изповядан и простен в тайнството изповед грях. Следователно за да се използват привилегиите, които индулгенцията дава, необходими са три важни условия: 1) изповед; 2) причестяване; 3) извършване на определено благочестиво дело като напр. посещение на определена църква или светилище, милостиня, молитва и др. (срв. Катехизис на Католическата Църква, 1471).

*** Театини или Регулярни клирици (лат. *Ordo Clericorum Regularium vulgo Theatinorum*) – орден, основан върху правилото на св. Августин през 1524 г. от св. Каетан (който е и негов първи генерален предстоятел) и епископа на Кieti – Джовани Пиетро Карафа (по-сетнешния папа Павел IV). Театините се занимават с образованието на духовниците, в това число и на онези, които са в уния със Светия престол. [161] * Вероятно става дума за *Mariae creaturarum Dominae mancipium. De modo dedicandi se Deiparae in mancipium, Coloniae* 1634. В това анонимно произведение, подписано от Максимилиан Занд (Maximiliaan van den Zandt), йезуит, автор на много книги на религиозни теми, последният се основава на книгата на Станислав Феницки. Разрешението на архиепископ Фердинанд, син на Вилхелм V и брат на Максимилиан Баварски, е издадено на 13 март 1634 г.

[162] * Не е изключено Дьо Берул да е възприел тази набожност в Испания, където пребивава през 1604 г. От 1611 до 1613 г. той създава редица кратки произведения, адресирани към свещениците от Оратория. През 1615 г., по време на посещението си в Кармила Шалон сюр Сон, на който е настоятел, кардиналът задължава местните кармилити да полагат такъв „обет“. Веднага му се налага да се включи в полемиката с противниците на тази идея – напр. учените

от Льовен и Дуй, както и йезуита Леонард Лесий (Leonard Lessius), които го обвиняват, че разпространява „принцип на четвъртия обет”. Вероятно с намерението да отговори на обвиненията и упреците, Дьо Берул пише *Narré de se qui s'est passé sur les élévations suivantes à Jésus et à la très Sainte Vierge* (1621), а след това *Discours de l'estat et de grandeurs de Jésus* (1623). В тези произведения Дьо Берул обяснява „обетът” като задължение, произтичащо от кръщението. Монфор се придържа повече към *Narré* (срв. бел. към т. 126) отколкото към „принципа на четвъртия обет”.

[163] * Срв. Boudon, *Esclavage*, tr. 1, r. 7, vol. 2, p. 402-406; срв. бел. към т. 159.

** Срв. бел. към т. 236.

[164] * Срв. т. 75.

** Срв. бел. към т. 33.

*** Т. 20-21; 34-36.

[167] * Според учението на Католическата Църква във формална ерес или заблуда изпада този, който със цялото си познание и съзнание отрича някоя от вероистините; материална ерес или заблуда е налице тогава, когато някой несъзнателно и с добра вяра приема някаква грешка за истина (срв. понятията формална и материална грешка в логиката).

** Срв. т. 209.

[168] * Срв. бел. към т. 33.

[170] * Агнеса Галанд от Ланжак (Agnès de Jésus, Agnès Galand de Langeac) (1602-1634) е била игуменка на сестрите доминиканки от манастира „Св. Екатерина” в Ланжак. До Френската революция монахините от ордена на св. Доминик са били наричани якобинки от името на манастира „Св. Яков” в Париж. Първото издание на *Житието* на майка Агнеса от Ланжак излиза през 1655 г., второто – през 1675 г. Друга книга – *L'admirable vie de M. Agnes de Langeac*, написва неизвестен бенедиктинец от Сен Жермен дьо Пре. Обявена за блажена от Йоан Павел II през 1994 г.

** В действителност монахинята свалила веригата през

1618 г., за да окаже послушание към своя изповедник, отец Боар, йезуит, който може би също е станал роб по любов, следвайки съвета на Франсиско Суарес (виж бел. към т. 74).

[172] * Срв. т. 146-147, 151.

[173] * Т. 87-89.

[181] * Тук Монфор резюмира фрагмент от *Poiré cour de Bonté*, 6, р. 521.

[185] * Когато говори за „коментатори на Свещеното Писание”, Монфор вероятно има пред вид съвременните му автори, които са могли да му подскажат едно или друго обяснение.

** Исав е също предобраз на Исус Христос, както отбелязва и самият Монфор в т. 206.

[186] * Обяснявайки историята, Монфор приписва, което е твърде оригинално, на отхвърлените, чиито предобраз е Исав, признаците на фалшивото благочестие (т. 92-104), на избраните за спасение, чиито предобраз е Яков – признаците на истинското благочестие (т. 105-110); на Мария, чиито предобраз е Ревека -- майчината грижа, която тя оказва на своите роби по любов (т. 144-149), така, както декларира в т. 150.

[199] * Бл. Гуерик от Игни (*Guerricus Igniacensis*) (ок. 1070-1157). Латински църковен писател, ученик на св. Бернар от Клерво, абат на цистерцианския манастир в Игни близо до Париж, автор на проповеди и коментари към Св. Писание.

[201] * Срв. Йоан XXIII, *Обръщение по радиото при закриването на френския Мариологичен конгрес* в Лизио, 9 април 1961: „Всички сме обгърнати от сладкото майчинство на Дева Мария, която върши спрямо нас същите деяния, които никоя майка не отказва на своите деца: обича, бди, защитава, застъпва се”.

[205] * Срв. т. 151.

[206] * В частност в т. 121-125.

** Срв. т. 24-25, 141.

[208] * Виж т. 206.

** Монфор цитира Сир. 24:26 според Вулгата: (*Transite*

ad me, omnes qui concupiscitis me,et) a generationibus meis implemini.

[211] * Тези три благодеяния, които представляват „най-голямо добро”, ни отправят към т. 39-48, където става дума за необходимостта от набожност към Мария, както и към третата, четвъртата и петата основни истини (т. 78-88); второто благодеяние (единението със Сина) – към петата причина (т. 152-158); третото благодеяние (устояването в това единение) – към осмата причина (т. 173-182).

** Сrv. т. 152-168.

[212] * Сrv. т. 174 и бел. към нея.

** Сrv. т. 173-182.

[214] * Този фрагмент трябва да се разбира в контекста на т. 34.

[215] * Сrv. т. 107, 169.

[216] * Сrv. т. 85.

** Прекрасно резюме с няколко думи: а) предаваш й всички свои заслуги – т. 121-125; б) предава ти своите добродетели – т. 34, 37, 144, 206, 211; в) облича те в своите заслуги – т. 144, 206.

*** Сrv. т. 179 и бел. към нея.

[217] * По всяка вероятност става дума за о. Жан Ригольо (Jean Rigoleuc, 1595-1658), който заедно с о. Жан Сурин (Jean Joseph Surin, 1600- 1665) е бил ученик на о. Луи Лалемон (Louis Lalleman 1588-1635) – тримата са видни представители на йезуитската духовност и мистика през 17. век, известни духовни наставници, изиграли значителна роля за религиозността на своята епоха) (сrv. Champion, *Vie du P. Jean Rigoleuc*, Lyon 1739, p. 72-73).

[219] * Създадени по Божий образ (Бит. 1:27), дарени с осинование (Рим 8:15), всички сме призвани да бъдем „богове”, като станем участници в божественото естество (2 Петр. 1:4), сrv. Катехизис на Католическата Църква, т. 460.

[222] * Сrv. т. 151.

** Св. Лаврентий Римски († 10 август 258) – един от седемте римски дякони, убити по време на гоненията, устроени от

римския император Валериан; подложен на жестоки изтезания и изпечен жив върху желязна решетка.

[224] * Резюме на т. 146-149.

[225] * Това определение е в духа на френската мариологична школа от седемнайсти век.

[226] * Срв. бел. към т. 118; също т. 213.

** Срв. т. 119.

[227] * Първото „Братство на Мария, Царица на сърцата“ е основано от еп. Дюамел в Отава през 1899г.; през 1913 г. Пий X установява съответното архиепископство в Рим; на 16 юли 1955 Светият престол взема решение (на основание на канон 686, параграф 3 от Кодекса на каноничното право) да създаде две отделни сдружения – за миряни и за свещеници; на 5 юли 1956 г. е приет новият устав. Понастоящем сдружението на миряните има повече от 140 центрове по целия свят. Генералният дом се намира в Рим, на Виа дей Монфортани 41.

** Виж т. 1 и др.

[228] * Срв. т. 78-79.

** Виж Приложение 3.

[229] * Виж т. 16–36 и 83–89.

[230] * Виж т. 61–77.

** Срв. по-горе т. 228 и бележките към нея.

[231] * Срв. Пий XII, Обръщение по радиото към верните от Емилия по случай посвещаването им на Пресвятото Сърце Исусово, 28 октомври 1956: „Вие, пастирите, вече сте призвани към това и се подгответе да произнесете тържествената формула. Дано да можете да бъдете подходящо подготвени чрез изпълняване на всички условия, които се изискват от един толкова възвишен акт. А преди всичко «който няма благодат в душата си, не може да се посвети на Исус. Посвещаването е акт на любов към Исуса; как може да го извърши този, който е далеч от Исус и комуто Той е безразличен, или който направо Го обижда? (...) Не можеш да се посветиш, ако най-напред не се помириш с Исус»” (A.A.S., vol. 48/1956, n. 17, p. 831-834).

** Сrv. т. 266-273.

*** Монфор имал обичай при завършването на духовните упражнения да предлага за подпис Заветен договор, който всъщност съдържа елементи от акта на посвещаването, разбирано като подновяване на обетите или кръщелните обещания (сrv. също т. 127).

[232] * В *Le Secret de Marie* (Тайната на Мария), т. 62 Монфор препоръчва този израз на преклонение да се повтаря „всяка година на същия ден”.

[233] * Този акт на подновяване е обвързан с индулгенция 300 дни *toties quoties* (т. е. многократно в продължение на деня, всеки път, когато са изпълнени условията) за членовете на двете сдружения „Мария, Царица на сърцата” по силата на декрет на Апостолическата Пенитенциария от 18 декември 1913 г., потвърден на 2 юли 1956 г. (С апостолическата конституция *Indulgentiarum Doctrina* папа Павел VI отменя през 1967 г. принципа *toties quoties*, като оставя едно изключение: второ за деня пълно опрощение може да се получи в часа на смъртта.) За същността на индулгенцията – виж по-горе бел. към т. 160.

[234] * Виж бел. към т. 116.1. и Приложение 3.

** Пий X в енцикликата *Ad diem illum* от 2 февруари 1904 г. пише: *Голяма поличба* – именно с тези думи св. Йоан Апостол описва божественото видение – *И яви се на небето голяма поличба – жена, облечена в слънце; под нозете ѝ – месечината, а на главата ѝ – венец от дванайсет звезди*. Никой няма да отрече, че тази жена означава Дева Мария, която, пречиста в своята непорочност, е родила нашата Глава. И Апостолът продължава: *тя беше непразна и викаше от родилни болки, и се мъчеше да роди* (Откр. 12:2). Свети Йоан вижда Пресвета Богородица в лоното на вечното блаженство, а в същото време да извършва тайнствено рождение. Кое е това рождение? Разбира се нашето, рождението на нас, които оставени все още в това изгнание, трябва да се родим за съвършената Божия любов и за вечното блаженство. Що се отнася до родилните болки, те означават усър-

дието и любовта, с които Мария бди над нас от небесните висини и усилено се труди с непрестанни молитви да допълни броя на избраните.”

[236] * Светият престол неколккратно осъжда носенето на верижка. Климент X с два забранителни декрета от 5 юли 1673 г. (*Décrets Gen. de l'Index*, III, 3) и от 2 октомври 1673 г. забранява носенето й предвид на злоупотреби, отхвърля също някои книги, написани на италиански език, които я препоръчват; с бреве (кратко папско писмо) от 15 декември 1675 *Pastoralis officii* потвърждава двата предишни декрета, както и разпушането на някои братства. Бенедикт XIV със забранителен декрет от 1758 г. потвърждава още веднъж решението на Климент X (*Analecta Juris Pontif.*, I ser. 1242).

Трябва да се отбележи, че: 1) споменатите декрети визират единствено злоупотребите; 2) забраняват носенето на верижка, четенето на книги и др., които са станали повод за злоупотреби, и то само в някои изрично посочени братства; 3) в тези братства верижките са били външен знак на зле разбрана зависимост, т.е. такава, която е изисквала пълен отказ от всякаква вътрешна свобода, за да се прави само онова, което е физически определено от Мария. Следователно тези декрети не са насочени срещу същността на правилно разбираната набожност, нито срещу подходящо подредените външни действия. И наистина, Григорий XV, Инокентий X и Александър VII признават индулгенции (виж. бел. към т. 160) на други братства на свялото робство и дори утвърждават решения, според които носенето на верижка се смята за задължително (срв. напр. бреве на Урбан VIII (1623-1644), с което папата утвърждава конституциите на канониците от Сен Сюлпис: там свялото робство се споменава като типична за това обществото набожност, в това число и носенето на верижки и окови). В монфортианското сдружение верижките са заместени с медалион „Мария, Царица на сърцата”.

[238] * Срв. т. 126-130.

[242] * Викентий Карафа (1585-1649), син на принца на Ан-

дрия, седми генерален предстоятел на Исусовото общество (йезуитския орден) от 1646 г. Исторически пример, в който Монфор цитира погрешно датата; взет от Будон (Boudon, *Esclavage*, tr. 2, r. 22, vol. 2, p. 580).

** В т. 170.

[243] * Срв. т. 139.

[244] * Луи Тронсон (Louis Tronson, 1662-1700), трети предстоятел на Сен Сюлпис от 1676 г. Духовникът, за когото става дума, може да е бил и самият Монфор.

[245] * Срв. т. 93.

** Срв. т. 61-62, 120.

[246] * Пълният текст на молитвата, чието авторство се приписва на о. Жан Жак Олие, сулпицианин (1608-1657), във варианта, цитиран от Гриньон дьо Монфор, гласи: „О, Исусе, Който живееш в Мария, / ела и заживей в Твоите раби, / в духа на Твоята святост, / в пълнотата на Твоята сила, / в съвършенството на Твоите пътища, / в истинността на Твоите добродетели, / в причастността към Твоите тайни. / Владичествай над всяка вража сила, над света, сатаната и и тялото, / в Твоя Дух и за слава на Отца. Амин.” Тази версия се появява за пръв път в *Journée chrétienne* (Paris 1655, p. 211), когато авторът е още жив, но според Noye, *Sur la prière „O Jesu vivens in Maria”*, Bulletin du Comité des études, n. 7, това не е версията от ръкописа на о. Олие – там се намира друга, която се различава по характерен начин, особено със своята по-изразителна мариологична насоченост. Този по-разпространен и днес вариант гласи:

*O Iesu, vivens in Maria,
veni et vive in famulis tuis
in spiritu sanctitatis tuae,
in plenitudine virtutis tuae,
in perfectione viarum tuarum,
in veritate virtutum tuarum,
in communiōne mysteriorum tuorum.
Dominare omni adversae potestati
in Spiritu tuo ad gloriam Patris. Amen.*

О, Исусе, Който живееш в Мария,
ела и заживей в Твоите раби,
в духа на Твоята святост,
в пълнотата на Твоята сила,
в съвършенството на Твоите пътища,
в истинността на Твоите добродетели,
в причастността към Твоите тайни.
Владичествай над всяка вража сила,
в Твоя Дух и за слава на Отца. Амин.

(С була от 14 октомври 1859 г. папа Пий IX обвързва тази молитва с индулгенция от 300 дни, веднъж дневно, виж бел. към т. 160 и 233.)

[247] * Сrv. т. 63.

** Твърдението, цитирано и от други автори, се опира на първото послание на св Игнатий.

[248] * Сrv. бел. към т. 6.

** Сrv. т. 6 и бел. към нея.

[249] * Бл. Алан дьо ла Рош (де Рупе) (Alan de La Roche (de Rupe) OP), доминиканец (1428-1475) – името му е свързано с набожността към Броеницата, разпространявана още от 15. век от доминиканците в Северна Европа, която в продължение на един век донася безбройни благодати на милиони католици. Оттогава насам Доминиканският орден век след век проповядва набожността към Броеницата и основава Братства на Броеницата по целия свят, като превръща Броеницата от лична молитва в ежедневна молитва на цялата Църква. Основател на това движение е Алан дьо ла Рош, който, получил специална мисия от Пресветата Дева и убеждението, че той само възстановява една набожност, откровена на св. Доминик от Богородица, години наред усърдно разпространява Броеницата в цяла Северна Франция, Фландрия и Нидерландия. Умира на празника Рождество Богородично през 1475 г. с утехата, че неговите братя доминиканци ревностно ще продължат делото и че то вече е принесло благодати, които далеч надхвърлят очакванията му.

[250] * Бл. Алан – апостолът на Броеницата и основател на Братства на Броеницата, получава от Богородица следните обещания, предавани в традицията на Доминиканския орден:

Всички, които ми служат вярно, като казват Броеницата, ще получат особена благодат.

На всички, които набожно казват моята Броеница, обещавам моята особена грижа и много благодати.

Броеницата ще бъде най-мощното оръжие срещу ада, ще

усмири похотите, ще отстрани греховете, ще изкорени ересите.

Добродетелите и благочестивите деяния ще процъфтят; Броеницата ще придобие на душите най-изобилна милост от Бога, ще отвърне човешките сърца от суетната любов към света и ще ги привлече към Божията любов, ще ги устреми към вечните неща; о, колко души ще освети тази молитва.

Душата, която ми се поверява в Броеницата, няма да погине.

Всеки, който с вяра казва Броеницата, като размишлява светите тайни, няма да преживява беди, няма да изпита Божия гняв, няма да умре с внезапна смърт; ще се обърне, ако е грешник, а ако е праведник, ще устои в благодатта и ще придобие вечния живот.

Истинските почитатели на моята Броеница няма да умрат без Светите тайнства.

Искам онези, които казват Броеницата, да имат и в живота и в смъртта светлина и изобилна благодат, та и в живота и в смъртта да участват в заслугите на светците.

Всеки ден освобождавам от чистилицето душите, които са ми отдавали почит с тази молитва.

Истинските синове на моята Броеница ще получат голяма слава в небето.

За каквото и да молиш в Броеницата, ще го получиш.

На онези, които разпространяват Броеницата, ще се притека на помощ във всяка нужда.

Издействах пред моя Син, записаните в Братство на моята Броеница да имат за братя всички небесни жители, както в живота, така и в смъртта.

Тези, които казват Броеницата, са мои чедра и братя на Исуса Христа, моя Единороден Син.

Набожността към моята Броеница е голям знак за предназначение за небето.

[251] * Фр. „dans impuissance naturelle”, т.е. в ситуация, когато някой физически или морално не е в състояние да казва

тази молитва; „ou même surnaturelle”, т.е. в ситуация, когато някой не е в състояние свободно да си служи с външните си сетива, което се случва при екстатичното единение.

[255] * Песента (кантиката) на Мария, известна в Западната църква с названието *Магнификат* от първата дума на текста от Лук. 1:46-55 (*Magnificat anima mea Dominum...*), е част от вечернята в Литургията на часовете (Бревиария).

** Бл. Мария от Оание (Maria d'Oignies) (1177-1212), отшелница, погребана в Оание (Па дьо Кале). Култът ѝ е утвърден от Григорий XVI.

*** Алюзия към *Tractatus IX*, където Жерсон припомня, че Исусовата майка се е молела заедно с верните в горницата (Деян. 1:11), всеки ден е приемала евхаристичната храна с радост и с просто сърце, хвалейки Бога и размишлявайки думите на *Магнификат*: „гладни изпълни с блага” (*Gersonii opera*, Parisiis 1606, 2 vol, kol. 904-915).

[257] * Срв. т. 119, 226.

[258] * Срв. т. 29-30.

** Монфор развива тук онова, което не е доизказано в т. 217, 225.

[260] * Срв. Пий X, 2 февруари 1904: „Но такава е общо взето нашата слабост, че възвишеността на този пример [на Христос] лесно ни обезсърчава”. Затова Бог ни е дал Мария.

** Срв. т. 108 и бел. към нея; т.214; т. 2-5.

*** Срв. т. 219-221.

[261] * В някои преводи тук е добавено пояснението „на Исус Христос”.

[264] * Срв. т. 168-169.

** Срв. т. 219.

*** Срв. т. 248 и бел. към нея.

[265] * Срв. 61-62, 74-77, 168.

** Срв. Пий XII, Реч послучай удостояването на Мария с титлата *Salus Populi Romani*, 1 ноември 1954 г.

*** Срв. т. 93-99.

[266] * Заглавието и подзаглавията са взети от ръкописа. Преди представянето на начина за прилагане на набож-

ността Монфор е натрупал богата документация – в *Cahier de Notes* (Бележник) намираме много записки на тази тема, текстове, заети главно от Бернардин от Париж. Източник на вдъхновение е могъл да бъде също и Боасю. Но влиянието на тези автори е почти незабележимо и методът на Монфор остава напълно оригинален в сравнение с тях.

** Срв. т. 37-38.

[268] * Срв. т. 205-206.